

Planinski vestnik 5

glasilo Planinske zveze Slovenije

maj 1983

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

maj 1983

5

letnik LXXXIII izhaja od leta 1895

vseбина

	»Okrogla miza« o planinski literaturi	269
	Ob obletnici češkega planinstva	276
Janez Dolenc	Blegoš skozi čas	277
Stanko Klinar	Pomislek planinca o gozdnih cestah	282
Janez Kovač	Spomin	283
Branka Napotnik	Start je ob 24. uri ...	285
Ivanka Korošec	Na Dobrčo	286
Katka Smolej	Nismo lepi, smo pa trpežni	287
	Mladinska komisija pri PZS 1981—1983	289
Božo Jordan	Čez Kozjak do morja	293
	Društvene novice	296
	Varstvo narave	306
	Alpinistične novice	309
	Razgled po svetu	312
	Na kratko ...	313

Naslovna stran:

Veliki šumik, fotografirano 14. 6. 1981 — Avtor Franček Vogelnik

uredniški odbor

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana — Glavni in odgovorni urednik: Marjan Krišelj, p. p. 44 61119 Ljubljana. Uredniški odbor: ing. Tomaž Bancvec, ing. Janez Bizjak (alpinizem), ing. Aleš Doberlet (fotografija), Stanko Hribar, dipl. oec. Božidar Lavrič, prof. Evgen Lovšin, prof. Tine Orel, Iztok Osojnik, dr. Miha Potočnik, Nada Praprotnik (varstvo narave in okolja), Janez Pretnar, Franci Savenc (alpinizem), ing. Albert Sušnik (fotografija), ing. Pavle Segula (tehnični urednik), Franc Vogelnik, dr. Tone Wraber (varstvo narave in okolja). Izdajateljski svet pri PZS: Božo Jordan (predsednik), Matjaž Cerne, Viktor Pergar, Zoran Naprudnik, Stanko Klinar, Mišan Čilenšek, Marijan Krišelj, Milan Naprudnik. Naslov: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, Ljubljana, p. p. 214 — Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046, telefon 312 553. — Planinski vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina je 650 din, plačljiva tudi v dveh obrokih, za tujino 30 \$. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila; navedite vedno tudi stari naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. — Rokopisov in slik ne vračamo. — Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Slovesnost ob 90-letnici SPD v Cankarjevem domu, 26. 2. 1983. Govori predsednik PZS Tomaž Banovec. Ob tej priložnosti so planinci razvili tudi svoj prapor. Foto Dokumentacija PV

»OKROGLA MIZA« O PLANINSKI LITERaturi

Dne 24. februarja je RTV Ljubljana uvrstila na svoj III. program zanimivo oddajo OKROGLA MIZA O PLANINSKI LITERaturi.

Ideja je sicer prišla iz vrst planinskih delavcev, poudariti pa je treba, da ima programsko vodstvo Radia Ljubljana posluš tudi za take teme, kot so pogovori o planinstvu, o literaturi, o vsem, kar zadeva planinsko življenje pri nas. Zato naj k temu uvodu in k tej ugotovitvi dodamo tudi tale podatek:

Planinci imajo priložnost vsako nedeljo popoldne, v okviru oddaje »V nedeljo se dobimo«, na II. radijskem programu poslušati novice in informacije o planinstvu. Tudi v petek je v okviru oddaje »Od enih do sedmih« vsak teden na sporedu redna oddaja »Planinski kotichek«, kjer sodelavci nizejo najbolj aktualne novice in obvestila s planinsko vsebino — o planinskih kočah, dejavnostih, poteh, turnih smukih, z nasveti in navodili za opremo in za obnašanje v gorah in tako naprej. Ta kotichek je naslednik znane in dolgoletne oddaje Odmevi z gora, ko je prenehala »delati« z novim letom 1982. Seveda sem nismo prišteli še vseh drugih občasnih priložnosti, ko v posamezne oddaje vključujejo sporo-

čila s planinsko vsebino in med katere sodi predvsem oddaja o rekreaciji na I. programu. Mirno lahko ta povzetek zaključimo s trditvijo, da smo slovenski radio »napolnili« s planinskimi temami do tiste mere kot je to glede na številno članstvo potrebno. Vsekakor pa bo treba v prihodnje poiskati še druge sprejemljive možnosti, da bi se v radiu planinska beseda še pogosteje slišala.

Zato, ker je vsebina pričujoče »okrogle mize« zanimiva, saj razpreda o planinski literaturi *povsem v prostem pogovoru*, se pravi zanimivo, privlačno in sporočilno, smo oddajo tako prepisali in jo v nadaljevanju v tistih delih, ki zadevajo planinsko literaturo neposredno, objavljamo. Objavljamo pa jo tudi zato, da bi jo ohranili in da bi se z vsebino seznanili tudi tisti, ki so priložnost tistega februarskega četrtka po 22. uri, ko je bil ta klepet na sporedu, zamudili.

Barbara Berce (voditeljica okrogle mize):

Planinska literatura ni ravno najmlajša zvrst literarne dejavnosti pri nas. O tem, kakšna je, bodo govorili nocojšnji gostje: dr. Miha Potočnik, dr. Matjaž Kmecl, Franček Vogelc, vodja planinske založbe pri PZS Stanko Klinar in urednik Planinskega vestnika Marijan Krišelj.

Dr. Potočnik, vi to literarno vejo spremljate in ustvarjate že vsaj pol stoletja. Kako jo ocenjujete? In kaj ji obetate?

Dr. Miha Potočnik: Bolj slabo jo spremljam, zelo rad pa berem, kadar govorimo o planinski književnosti, ki je izredno narasla in se razvila, tedaj zmerom pomislim na Ivana Cankarja in na tisto culo s slovensko literaturo v dunajskem parlamentu. Zdaj je že planinske literature, ki izhaja zadnja leta in sploh ves čas po vojni, veliko in pravo veselje je gledati, kaj se je iz teh skromnih začetkov razvilo. Ne samo, da je število knjig, število prispevkov v Planinskem vestniku, izredno naraslo, ampak se je ta književnost povzpela tudi kakovostno. Kakovost takih del, kot so na primer Avčinova Kjer tišina šepeta, dr. Matjaža Kmecla S prijatelji pod macesni, kot je Marjana Lipovška Steze, smučišča in skale, kot so, če vzamemo starosto našega planinstva Pavla Kunaverja Moje steze, kot je še posebej alpinistična literatura o Himalaji in o tujih gorah, od Everesta, Makaluja, do Jerinovih lepih sestavkov Himalaja rad te imam itd. Tako mislim, kadar upravičeno govorimo o planinstvu, ko govorimo samo kot o telesni kulturi in športu, ampak predvsem tudi kot o kulturi. Znano je, da trdimo planinci o sebi (pa tudi nekateri drugi), da je planinstvo v Sloveniji nastalo predvsem kot narodnoobrambni in kulturni pojav in da je v planinstvu mnogo kulturnih sestavin, ki so že od nekdaj prisotne: književnost, fotografija, film in še mnogo teh reči, ker je to nekaj, kar že od davnih začetkov nekako prevzema slovenske ljudi. To je naša pokrajina, to so predvsem tudi naše srednje in visoke gore in so ljudje, ki prebivajo v taki pokrajini in so čustveno in intimno navezani na gore. In ti ljudje radi bero o gorah.

Barbara Berce: Verjetno pa planinska literatura, kot jo imenujemo, ni namenjena samo planincem, ampak vsem ljudem. Kje pa je potem meja med literaturo in planinsko literaturo?

Matjaž Kmecl: Vprašanje, ki ste ga načeli, je seveda precej zamotano, kajti planinski svet se seveda lahko pojavlja že na osnovni ravni vsake literature. Spomnimo se na primer zgodnjih Jurčičevih pripovedi, kot je na primer Tihotapec. Tam so sami hribi. Tu pa gre za neko specifično literaturo, ki ima pri nas v resnici že zelo bogato kulturno tradicijo. To je literatura, v kateri se planinski, gorski svet reflektira skozi temeljna človeška vprašanja in je potem vseeno, ali je to neke vrste popis popotovanja po tem svetu ali pa je popis, definicija nekih športnih smislov, ki se skozi vse to lahko zrcalijo, ali pa filozofskih. Imamo tudi v tem bogato tradicijo. Spomnimo se, da je eden od ideoloških utemeljiteljev sodobnega alpinizma — dr. Klement Jug je bil hkrati tudi eden najbolj zanimivih in perspektivnih slovenskih filozofov. Da se je navsezadnje osnovna bivanjska problematika zrcalila recimo skozi tisto dejanje partizanske enote, ko se je povzpela na Triglav sredi vojne in tam vrgla tisti mejnik, ki je ločil italijanski in jugoslovanski del države do zadnje vojne, in prepad in razvila slovensko zastavo in tam pustila v vpisni knjigi smer poti kot zapis: V NOVE ZARJE! To so simboli, to je svet, v katerem živimo, ki potem nujno odseva ali pa obstaja kot neke vrste medij, v katerem se zrcalijo ta vprašanja vseh mogočih tematskih razsežnosti. Tako rekoč ni področja življenja, da se ne bi v kulturi takšnega naroda, kot je slovenski, ki je gorski, zrcalilo v veliki meri tudi skozi tovrstno literaturo.

Dr. Miha Potočnik: Dodal bi še nekaj, kar sem bil prej pozabil: Naj omenim dvoje literarnih del: Svetinovo Steno in Mahkotovo Sfingo. Na vaše vprašanje, ali pišemo samo planinci za planince, odgovarjam, da pišemo za vse ljudi. Zelo radi berejo to planinsko literaturo, to planinsko pisanje, tudi ljudje, ki ne hodijo v hribe, ljudje, ki se ukvarjajo z drugimi stvarmi. Najbrž je to zanimivo zaradi tega, ker so to sporočila o zelo pristnem in globokem doživljanju ljudi, ki pišejo o gorah. To je pa nekako več

kot pisati samo za planince, samo za teh sto tisoč članov, ker to pomeni — pisati pristno o doživljanju našega gorskega sveta.

Barbara Berce: Preden se lotimo tiste teoretične misli, kaj je planinska literatura, bi me zanimalo, kaj vas dr. Potočnik in vas dr. Kmecl, vzpodbudi, da napišeta knjigo, ki potem sodi v planinsko literaturo?

Dr. Miha Potočnik: Mene je v mladih letih vzpodbudil dr. Klement Jug, prav gotovo; njegovi opisi plezalnih tur, ko sem tedaj tudi sam že začel »praskati po skalah«. Jug mi je bil nekako vzor planinskega popisovanja. V šoli, v gimnaziji v Kranju, sem pa imel srečo, da smo imeli prečudovitega profesorja Ivana Kolarja, ki nas je navduševal za slovensko literaturo, še posebej pa nas je navdušil za Ivana Cankarja, za Otona Župančiča, za slovensko »moderno«. To je bila vzpodbuda. Moram reči, da sem bil tedaj kot še zelenec, zelo predrzen in zelo domišljav, ker sem za svoje prve sestavke pisal takratnemu uredniku Planinskega vestnika dr. Josipu Tominšku, ko je bil že slaven mož, že gimnazijski ravnatelj: »Pošiljam vam svoj prispevek in zahtevam, da ne spremenite niti besede in objavite tako, kot sem napisal.« Stari Tominšek pa mi je odgovoril: »Dragi mladi gospod! Zahtevate, naj vam nič ne popravim. Vsi starejši gospodje, ki pišejo v Planinski vestnik pa me vedno prosijo, naj jim kaj popravim. Vam ne bom popravil ničesar!«

Dr. Matjaž Kmecl: Jaz sem imel pa drugega ravnatelja, prof. Tineta Orla, dolgoletnega in zaslužnega urednika Planinskega vestnika. Mislim, da je on temu Vestniku dal v novih časih tudi novo kvaliteto in me je le-ta na neki način pritegnil za sodelavca. To je seveda neke vrste zunanja razsežnost tega vprašanja, ki ste mi ga zastavili in je nanj težko in nekako nerodno odgovorjati, če pa že poskušam, potem naj rečem, da zelo rad hodim po hribih sam. Nisem ekstremen planinec ali alpinist, hodim pač zelo rad sam po vseh mogočih poteh ali brezpotjih. Zame je takšno potovanje zmerom znova neke vrste alegorija življenjskega popotovanja in mislim, da ni poti, na kateri se tega ne bi na neki način zavedal. Tu je možnost za premislek, možnost za vzporejanje vsega takšnega, drobnega popotovanja s tem, kar nam je dano kot popotnikom skozi življenje.

Barbara Berce: Torej je Planinski vestnik kljub vsemu neka močna vzpodbuda za tiste, ki žele tudi pisati. Tule sedi zdajšnji urednik Planinskega vestnika Marijan Krišelj. Ali vi popravljate nadobudnim začetnikom sestavke.

Marijan Krišelj: Moram reči, da se v tem pogledu čas ni bistveno spremenil, čeprav verjetno slovenščina, kot jo danes pišemo, ni bistveno drugačna pa vendarle, nekako drugače je zastavljena. Jezik gre pač svojo pot tako, kot jo koraka narod, ki govori ta jezik. No, če že imam besedo, naj jo zastavim še takole: Najbrž pomeni Planinski vestnik res osrednjo možnost planinskega literarnega dogajanja, saj je tako rekoč vsak mesec na sveže prisoten v slovenskem kulturnem prostoru in je verjetno skrb, ki jo Planinski vestnik v tem pogledu goji do svojih bralcev in do slovenskega občinstva vobče, toliko bolj pomembna. Najbrž ni odveč dodati še tole, sicer bolj kot opombo »na rob« — ob tem, ko praznujemo 90-letnico organiziranega planinstva pri nas in ko bo Planinski vestnik leta 1985 prav tako praznoval 90-letnico izhajanja, je treba dodati, da sta to dobi, v katerih velja spregovoriti tudi takole, kot teče pogovor zdajle. Namreč, mnogo je časa pretečenega, ne mislim le 90 let, siceršnjega časa, ki ga čutimo bolj v nekem narodovem zagonu, v narodovi želji: biti samostojen, ustvarjati samostojno literaturo, se pokazati kot nekdo, ki je, in čeprav je tako rekoč na evropskem prepihu. In mislim, da je Planinski vestnik s svojo vsebino vsa leta doslej to vlogo odigral. Zdaj morda lahko dodam še tole, čeprav sicer nima literarnega poudarka, pa vendarle — Planinski vestnik je v svojem delovanju vsa leta doslej bil tudi nekakšen narodov sopotnik, lahko celo rečem — politični sopotnik, kajti neprestano je sveto in v polni meri upošteval vse tisto, kar je bilo hkrati narodu sveto. Tako je prebredel I. svetovno vojno, ko je molčal, tako je prebredel II. svetovno vojno, ko je molčal in tako je prebredel vse tiste velike in male peripetije, ko se je pravzaprav slovenski proletarijat začel vključevati v to snovno sfero, ki jo je Planinski vestnik želel posredovati slovenski javnosti, ko je objavljaj, ko je sporočal, da je v naših gorah kar nenadoma nekakšen drug človek, človek današnje dobe. No malo privzdignjen je tale moj prispevek, pa vendarle, želel sem z njim podčrtati praznično vzdušje ob 90-letnici, ki jo planinci štejemo za kar resno in pozornosti vredno obletnico. Zraven pa bi dodal še to, da je Planinski vestnik tudi zdaj, ko nekako orje med svojo »množico« neko novo ledino, ko varuje tradicijo in se je hkrati tudi otepa, da ta današnji Planinski vestnik zdaj prav to skuša vključevati v svoj koncept; koliko pa mu to uspeva, je pa morda v tem trenutku težko natančneje definirati. Morda bi lažje to storil tisti, ki Vestnik bere in pozna tudi razmere v katerih nastaja; bili bi bolj zadovoljni z vsebino in konceptom, ki jo zdaj ima in kakršnega zdaj zagovarjamo, če bi dobili pritrdilni odgovor na to ugibanje.

Barbara Berce: V tej oddaji pritrtilnega ali zanikanega odgovora verjetno ne bomo mogli dobiti. Franček Vogeljik, vi ste spremljevalec in ocenjevalec planinske literature in v zadnji knjigi Slovenske gore ste obdelali slovensko planinsko literaturo. Pa vendarle doživljate očitke, da manjkajo nekatera imena. Kako to?

Franček Vogel: Ko sem prevzel obveznost, da bi opisal slovensko planinsko slovstvo, sem se te naloge, kar odkrito povem — ustrašil. V spominu se mi je oglasilo spoznanje nekega vodilnega hrvaškega planinca, ko je rekel: »Mi Hrvatje smo lahko srečni, ker imamo takšno planinsko slovstvo, ki ga lahko obvlada en sam človek!« Pri nas je pa to slovstvo zelo bogato, zelo heterogeno in ko sem začel premišljevat o tem, kako bi to heterogenost zajel, sem se moral tudi nehoti vprašati, kaj je pravzaprav planinsko slovstvo in kaj je bistveni element tega slovstva in zakaj je brano, kakor je brano, in sem nekatera spoznanja zapisal, druga pa sem zavoljo omejenega prostora tudi zamolčal. Če bi želeli razstaviti kakršnokoli literarno delo, bi dobili vrsto sestavin in lahko opazimo, da so nekatere sestavine v literarnem delu vodilne, dominantne, druge pa so nekako v ozadju, to se pravi, so na nekem nižjem nivoju. Če bi to spoznanje prenesli v planinsko slovstvo, bi takoj povzeli, da je vodilni element v planinskem slovstvu — doživetje. Doživljanje gorske narave, pa ne samo gorske narave, saj navsezadnje pisatelj, ki je napisal potopis in je v njem omenil nekaj gorskih imen, še ni pisec planinske literature. Ne, nikakor ne, treba je dosti več! Človek, ki ustvari neko planinsko delo, ki sodi v planinsko slovstvo, je tudi nekaj doživel v gorskem svetu, kar ne sodi samo v opisovanje gorskega sveta, ampak je to, bi rekel, tako globoko in edinstveno doživetje, da se potem vračamo v gore, dokler nas nazadnje ne zasvojijo. V enaki meri zasvojijo, kakor zasvojijo človeka v mestu ali kjerkoli druge, morda negativne reči. Prevedel sem neko Messnerjevo knjigo in tudi on razpravlja o globokih vprašanjih, zakaj hodi v gore, in se sam nazadnje sprašuje: »Sem mar zasvojenec?« in mora nehoti na to odgovoriti pritrdilno. »Jaz sem doslej preplezal devet osem tisočakov, torej sem dosegel mnogo več kot katerikoli gornik na svetu, a s tem sem dosegel, da še zmeraj nisem zadovoljen. Hočem še več!« Vidite in to je ravno tisti element, bi rekel, bistveno človeški element, da nikdar ni s tem zadovoljen, kar je dosegel, ampak želi še preseči tista svoja doživetja z nečim globljim. No in tudi v planinskem slovstvu srečamo značilnost, da na neki avtentični ravni verjamemo avtorju, da je sam doživljal tisto, o čemer piše. To je torej neko dokumentarno slovstvo in mi uživamo zato, ker nam prenaša svoje življenjske izkušnje v gorah. Slišal sem neki kitajski pregovor, ki pravi, da je bolje enkrat videti kot pa stokrat prebrati, se pravi, ni dovolj, če bi mi planinsko slovstvo samo prebirali, ampak nas to slovstvo napoti tudi k doživetjem, torej tudi sami potem prihajamo do nekih doživetij, do svojih lastnih spoznanj in tako se tudi osamosvojimo in to je ena najbolj pozitivnih prvin planinskega slovstva, da nas napoti, da začnemo hoditi v gore, začnemo spoznavati življenje z lastnimi nogami, z lastno glavo.

Barbara Berce: Kljub temu pa je vendarle v tem planinskem slovstvu mogoče oceniti tudi način pisanja. Dr. Kmecl, če ste tokrat teoretik in ne ocenjujete vsebine, ampak način, kako je pisano slovensko planinsko slovstvo, kam bi ga postavili?

Dr. Matjaž Kmecl: No, predvsem mislim, da drži v veliki meri tole: Bolje je enkrat videti, kot pa stokrat prebrati, po drugi strani pa je seveda človek tudi tedaj planinec, in to na estetski način planinec, ko bere. Sam zelo rad prebiram Kugyja, čeprav ni to nič izvirnega, če to zdajle trdim. Rekel bi tole: To planinsko slovstvo je brez dvoma v slovenski literaturi, v slovenskem slovstvu, mogoče tudi v nekih drugih razsežnostih, čisto gotovo del tega slovstva, ki ga ni enostavno mogoče spregledati. Prinaša neko kakovost, neko posebnost v to slovstvo, ki je tako rekoč nespregljiva. Mislim, da obstaja to v vsem kvalitativnem razponu kot drugo slovstvo, od zelo zelo dobrih, od vrhunskih tekstov s to tematiko, in seveda do začetniških, saj navsezadnje urednik Planinskega vestnika ve, kaj vse mu prihaja na mizo. To je pač neke vrste naravni zakon, da so stvari boljše in da so stvari slabše. Ne vem, kaj bi lahko tukaj kaj bistvenega lahko še povedal, razen tega, da imamo, da v resnici imamo to slovstvo v vsem kakovostnem razponu in v nekem razmeroma zavidanja vrednem obsegu.

Marijan Krišelj: Je mogoče ta pogoj v planinski literaturi povezati s filozofsko nedorčenim dejstvom in vprašanjem: Zakaj hodimo v gore? Namreč, sam osebno menim, da je delo, da tako rečem, da je planinska literatura, strogo soočena s spoznanjem z doživetjem, ki je nujno povezano z goro, gorsko naravo.

Dr. Matjaž Kmecl: Ni nujno. Če vzamemo na primer Mencingerjev klasični potopis Moja hoja na Triglav, ta tekst učinkuje na bralca pa, naj je bil na Triglavu ali pa ni bil. Zakaj? Zaradi tega, ker je podložen z življenjsko izkušnjo, in je življenjska izkušnja, filozofija, ker je Moja hoja na Triglav v bistvu »Moja hoja skozi življenje«, cilj, ki sem si ga zmerom želel pa ga nisem nikdar dosegel. To je filozofija stvari, ki je opremljena s sugestijo umetnikove besede, z oblogo vsega mogočega, hkrati pa vendarle locirana na neko pokrajino: bohinjski hribi do Triglava. Tudi to je neke vrste simbol, pa vendarle učinkuje na bralca. Danes mlad človek ni bil morda nikjer drugje, Ljubljčan na primer, kot na Rožniku, pa kljub temu bere to z zanimanjem. Pa drugo vprašanje, s kakšno funkcijo se lahko pojavlja taka reč v literarnem tekstu. Spet naj se spomnim Mencingerja, ker sem ga že omenil. V njegovi zgodnji noveli Skušnja in izkušnje imamo opraviti s funkcijo hribovskega sveta v skoraj freudovskem smislu. Gre za duševno terapijo s pomočjo hribov. Neka mlada, razbeljena glava, ki se neskončno

zaljubi, mora potem po pisateljevi volji na hudo popotovanje po triglavskih in bohinjskih hribih in — nazaj se vrne ozdravljen. Funkcija spet, ki je čisto posebne vrste v tem tekstu. Če ostaja ta zapis poti pri golem zapisu poti, potem je najbrž v resnici ta trditev popolnoma na mestu, težko pa si predstavljam planinca v okolju s takšno planinsko in kulturno tradicijo, kakršno imamo, da mu to ostaja samo pri golem zapisu, pri golem vizualnem, kvečjemu še fiziološkem doživetju. Tu gre zmerom znova za neko zelo globoko, kulturno podstat vse te dejavnosti, in to velja tudi za vsakega posameznika, ki je včlenjen v to početje.

Barbara Berce: Kje pa je meja med planinsko literaturo in literaturo? Ali sploh je? Dr. Matjaž Kmecl: Mislim, da je ni. To je literatura, ki je pač tematizirana s planinsko snovjo, s planinsko kulturo, planinsko ideologijo, filozofijo in z vsem tem, kar je mogoče in kar samo po sebi zahteva navezovanje na ta planinski svet. Prave in resnične meje v tem primeru ni. Je literatura ali pa je ni. V tem primeru gre za tematizirano literaturo, v kateri se potem seveda reflektira še vse mogoče, ne samo tisto, kar bi imenovali estetsko doživetje, ampak še tudi filozofsko doživetje in navsezadnje politično, kot je Marijan Krišelj imenoval to kot politično konfrontacijo političnega samopreverjanja te skupnosti. Vse mogoče je skratka, kot filozofija in kot ideologija te literature. Barbara Berce: Ko že govorimo vse več o planinski literaturi, se nekako vrtimo okrog beletristike, tiste prave literature, kot ji pravimo; je pa tu še planinska založba. Tovariš Stanko Klinar, vi ste načelnik, tako pravijo planinci, Planinske založbe pri Planinski zvezi Slovenije. Koliko je v vaših izdajah tistega, čemur pravimo literatura, in koliko je česa drugega, recimo strokovnega tiska in drugih stvari.

Stanko Klinar: Žal moram reči, da je beletristike strašno malo ali raje kar nič. To moramo oceniti kot škodo. Vedno pravim — žal. Žal Planinska založba nima denarja, da bi zalagala leposlovje, ker sodim, da je leposlovje umetnost in da je umetnost najvišji dosežek človeškega duha in zdaj, če smo nekako ponižani, da se ukvarjamo zgolj s strokovnimi zadevami, je to neka pomanjkljivost založbe, vendar pa te pomanjkljivosti ne bomo premagali, dokler se bomo ukvarjali s finančnimi težavami. Po drugi strani pa moram reči, kar se strokovne literature tiče, da kar uspešno delamo in niti ni to tako plagiatska kot bi morda kdo od daleč sodil. Moram reči, veliko teh del temelji na pristno raziskovalnem delu posameznih avtorjev in to takem, amaterskem raziskovalnem delu. Zato ni nič slabše, kot če bi bil profesionallec, ker se avtorji čutijo odgovorni pred publiko in zato naredijo tako, kot je treba.

Barbara Berce: Ali mislite, da zato, ker ni plačano?

Stanko Klinar: Predvsem zato in pa tudi zato, ker hočejo iz tega narediti nekaj dobrega za planinsko organizacijo, ne pa za svojo kariero.

Dr. Matjaž Kmecl: Je amatersko, ni pa diletantsko.

Stanko Klinar: Je amatersko, po svojih dosežkih pa zelo pozitivno.

Barbara Berce: Vendar pa planinci ne štejejo samo beletristike v planinsko literaturo, ampak tudi te strokovne tiske. Imajo pa ti strokovni tiski dobro stran: njihova vrednost ne zbledi, ker vendarle, Triglav je tu in Triglav je bil tu pred sto leti in ni pomembno, kako je opisan; pri strokovnem tisku pa je to precej drugače.

Stanko Klinar: Pri strokovnem tisku stvari tudi zbledijo. Če imam v mislih planinske vodnike, sčasoma postanejo neaktualni, ker se situacija na terenu menja. Gradijo nove koče, nova pota ali stare opuščajo, gradijo nove ceste in tako vodnik, če ni stalno na tekočem, zastane. V strokovni literaturi, ali kakor mi pravimo, pri vzgojni literaturi, objavljamo recimo priročnike o prehrani v gorah, o nevarnostih v gorah, hoji in plezanju... Zdaj bo izšla tretja izdaja priročnika o hoji in plezanju. To bo povsem nova knjiga, ker sta prvi dve zastareli. Stvari zastarajo in se spreminjajo. Enako velja za zemljevide. Verjetno smo edina založba v Sloveniji, ki se z zemljevidi ali vsaj z zemljevidi manjšega merila, in to zlasti za gorske predele, sistematično ukvarja. Kolikor je novega na terenu, toliko mora zemljevid slediti in pri ponatisih to upoštevati. Barbara Berce: Ali zastarajo samo zaradi tega, ker se narava spreminja ali mogoče tudi zato, ker se spreminjajo tudi obiskovalci?

Stanko Klinar: Narava se v resnici ne spreminja. Naravo spreminja človek in včasih z nasilnimi posegi, po mojem preveč nasilnimi. Zaradi tega sem se že tudi razburjal svoje čase, ker mislim...

Matjaž Kmecl: ... In se bo treba še...

Stanko Klinar: ... Lahko rečem: marsikateri vrh sem še za rep ujel tak, kot ga je dala narava. Že tako rekoč meni za hrbtom so ga šli popleskat z markacijami in ozaljšat s klini in žicami, zaradi česar po moje veliko izgubi. Ne rečem, da na noben vrh ne bi smeli speljati poti, imeti pa tak program, da mora biti vsak vrh dostopen najširšim masam pa je po moje pretirano, ker to vpliva nevzgojno. Namreč, nihče se več ne potruji. Če smo prej govorili o planinski literaturi, bi rekel — to je resnična duhovnost, je izrazita odlika planinstva in planinec ni potujoča mišica, planinec jemlje svoj šport kompleksno, bi rekel, od telesnih priprav do študija in potem nazadnje z doživetjem v gorah. Za to doživetje je lahko prikrajšan, če naleti tam v naravi na stvari, ki mu to

skazijo, torej na prehude sledi človeškega razdejanja. Kaj vse se dogaja na primer v Karavankah zadnje čase. Tam boste našli buldožerje in bagre, ki kopljejo po bregovih in delajo ceste tam, kjer jih ni čisto nič treba. Ljudje se za glavo držijo in pravijo: Do zadnje smreke nam bodo potegnili ceste, kaj bo ostalo našim otrokom? Vse to naj bi seveda zdaj zemljevid in vodnik registrirala. Včasih dohajata, spet drugič pa bi bilo bolje, da tega sploh ne bi bilo.

Barbara Berce: Stokovna literatura torej to registrira, na začetku pogovora smo rekli: Literatura ljudi vabi v gore. Kaj, je tudi lepa planinska literatura »kriva« množičnega pohoda v gore?

Stanko Klinar: Ta čisto gotovo ni »kriva«. Lepa planinska literatura naj takorekoč prinaša zlato z gora v človeška srca. Čisto zlato, čisti sij jutranjega sonca, jutranje zarje. Čistost z gora naj bi prinašala v človeška srca. Napačno pa je, če ta literatura včasih zgreši svojo smer in dolinsko nesnago vlači v gore. To se zgodi, oprostite, da sem tako oster. Prej, ko smo govorili o planinski literaturi, jaz seveda literarno teoretično o tem ne morem razpravljati, tudi k tem lepim besedam, ki smo jih slišali z leve in desne, nimam kaj več dodati, kot nekaj okleščanih okostnjaških izjav. Rekel pa bi, da je prav ta smer zelo pomembna in odločilna, kaj bomo imenovali z besedo »lepa literatura«, planinska. To je tista, ki prinaša bogastvo gora v dolino, ne pa narobe, ki dolinsko nečimrnost, oblastizeljnost, človeške strasti vlači v gore. Žal imamo nekaj takih literatur ali takih knjig in jaz nisem preveč srečen ob njih. Če se ljudje zgledujejo po takih knjigah in zaradi takih strasti in celo ne vem kakšnih tematičnih človeških nagnjenj hodijo v gore, seveda tisti gotovo tudi nimajo pravega odnosa do naravnega bogastva, ki ga hribi dajejo in so verjetno tudi pospeševalci takih preveč nasilnih posegov.

Barbara Berce: Dr. Potočnik, tudi vi ste hoteli nekaj reči.

Dr. Miha Potočnik: Hotel sem reči, da je to, kar je načel tovariš Klinar, ko zagovarja prvobitnost gora in gorskega sveta, vse točno. Sta pa lahko dva skrajna pogleda. Prvi — gore so samo za tako imenovane prave planince, to se pravi za neko elito, ki je že vzgojena in ima vse lastnosti kulturnega in civiliziranega življenja. Mi pa vemo, da taka družba še nismo. Druga skrajnost je pa — vsi ljudje v hribe. Mislim, da je resnica nekje v sredi. Zelo težko si zamišljam, da bo nekdo pri Peričniku stal in »sortiral« ljudi na tiste prave planince, ki lahko gredo na Triglav, in tiste, ki v hribe sploh ne bi smeli, ker so še zelo nevezgogeni, zelo agresivni, zelo taki, ko mislijo: v mestu ne smem zavriskati, ne smem se napiti, v hribih se pa bom. Tu sta dve stvari. Pri Planinski zvezi smo zagovarjali stališče, naj bodo hribi za vse ljudi, zraven pa smo izrazito podčrtavali to, da so gore tudi velik dejavnik vzgoje. In to je v planinski organizaciji v zadnjih letih izrazito prisotno, s tečajji, z vzgojo, s planinskimi šolami, ko vzgajamo ljudi, ki imajo zdrav, dober odnos do gora in se kulturno vedejo ter res stremijo za tem, da bi bili »pravi planinci«, kot pravimo; da bi bilo v planinskih kočah tisto pravo domače vzdušje, prijateljsko, tovariško in tako naprej. Taka je pač naša usoda. Naredili smo že mnogo planinskih steza, jih markirali, opremili s kažipotji. V tem se razlikujemo tudi od drugih v Alpah, kjer imajo seveda tudi mnogo več prostora. Pri nas so ljudje še toliko srečni, da lahko hodijo dneve in dneve tudi po brezpotju, po popolnoma nedotaknjenih krajih. Vzemimo področje med Bistrico in Savo Dolinko. Tam je Martuljk, Škrlatiška skupina. To so tudi nekateri kraji okrog Krnskega jezera, Trente, kjer je res prvobitno in je na razpolago tudi tistim, ki množičen obisk gora zelo težko prenašajo, tudi jaz osebno. Ni več v planinski koči, recimo na Kredarici, če pride v soboto šesto, tisoč ljudi v tisto gnečo, ni več tisto, kar smo imeli svoj čas mi: planinsko idilo in idilo domačnosti v planinski koči s starimi, klasičnimi oskrbniki in z družbami. Svet se je spremenil. In sodoben način življenja je zdaj tudi v gorah. In sodoben način življenja je, žal, tudi sam s Klinarjem rečem: Gneča in hrup! In to recimo, nam starim še bolj greni živce kot mladim.

Barbara Berce: Sodoben način življenja vpliva na življenje v gorah, ste dejali. Kako pa vpliva na literaturo? Ali literatura vpliva na sodoben način življenja ali narobe?

Dr. Miha Potočnik: Mislim, da na način življenja, razmere, okolje, v katerem živimo, planinska literatura seveda tudi lahko po svoje vpliva na ljudi, če prikazuje lepe stvari, če opisuje lepa doživetja, če je nekoliko privzdignjena. Svoj čas, ko smo za 200-letnico prvega vzpona na Triglav pripravljali knjigi, eno samo pripravljali Evgen Lovšin, Stanko Hribar in jaz, drugo pa mladi. V program so zapisali: Naj se popiše sodobni Triglav, Triglav brez romantike! Pripisal sem pripombo: Kakšen pa bo Triglav brez romantike? Ali bo še sploh Triglav? V hribih je zmerom doma romantika, zmerom radi gledamo sonce, vzhod, zahod, pa luno, zagrabi nas kakšna taka stvar, ki jo v vsakdanjem življenju pogrešamo. Hribi so zdaj veliko počivališče ljudi, ki ob vsakdanjem delu v dolini doživljajo razne pritise in se v hribih lahko sprostijo. So velik amortizer. Poleg tega, gore izravnavaajo socialne razlike, generacijske razlike. Tu je priložnost, priti skupaj s prijatelji, se v miru pogovoriti, v miru hoditi po gozdovih, po gorah, po skalah. To, kar je mestnemu človeku že precej daleč. Včasih je bilo malo planincev,

ker smo bili kmečki narod. Ves teden je kmet, od ponedeljka do sobote zvečer garal in je bil v nedeljo vesel, da je lahko v gostilni ob četrtinki vina s kom pokramljal. Danes smo se pa vsi kmetje preselili v mesta, izgubili smo pristen stik z naravo, zgubili tudi mnoge naravne instinkte. In ta hoja po gorah tudi sociološko spreminja svoj pomen. Ni to zgolj zabava, veselje, je marsikdaj tudi sredstvo, pomoč v tem, kako pametno porabiti prosti čas, ki ga je zdaj zmerom več, in kako se nekako aktivirati na drugačen način. Zmerom se rad spomnim, ko sem stanoval v Teslovi ulici, nasproti dirigenta Radka Poliča, napisa na njegovi hiši: *Beatus ille qui procul negotiis*, (blažen tisti, ki je daleč od poslov). Gore, pa tudi nekateri drugi športi, zahtevajo celega človeka, recimo lov, ribolov, gobarjenje itd., vse to so stvari, ki odvrnejo glavo od poslov. Ne samo fabrika, ne samo pisarna, ampak tudi kakšen smuk, pohod v hribe je potreben. To je v gorah gotovo prisotno, nekaj takega, kar bolj osrečuje sodobnega, nesrečnega človeka, kot pa v starih časih, ko smo bili vsi srečni zato, ker smo bili reveži.

Barbara Berce: Dandanes pravite, je manj kmetov, ljudje so odšli v mesta. Razvila se je velika množica planincev in zdaj niso več dovolj — domače gore. Odhajajo v tuja gorstva. Pojavila se je dodatna veja planinske literature — odpravarska planinska literatura. O njej pa nismo še rekli nič.

Dr. Miha Potočnik: Že prej sem to načel in če smem, zdaj nadaljujem. Imamo, kot rečeno, Zorana Jerina Himalaja, rad te imam. Začelo se je s prvo himalajsko odpravo. Imamo knjigo o Makaluju, zelo reprezentativno. Imamo Everest, ki je ne samo po opremi in po slikah, ampak tudi po besedilih imenitna knjiga. Imamo navsezadnje brošurico Nejca Zaplotnika, ki se je s tremi osem tisočaki uvrstil v sam vrh svetovnega alpinizma; tam razmišlja o planinskih stvareh, odpravarstvu, alpinizmu in o človeku, ki je povezan s temi rečmi. Gore same niso otok v morju, brez povezave z vsem ostalim, so kot niti in vzmeti, ki se povezujejo v neko celoto.

Barbara Berce: Pa vendar. Ta »odpravarska« literature pri nas je še zelo mlada, klasična, hribovska literatura pa je dosti starejša. Kako se bo ta literatura razvila pri nas in v katero smer bo šla ali bolj v opisovanje hribov ali pa bolj v opisovanje osebnih doživetij naših ljudi na tujem, v tujih gorah.

Dr. Miha Potočnik: Mislim, da ne samo v opisovanje, zgolj v tehnično, alpinistično plat, ampak zmerom bolj v smer razmišljanja, doživljanja, poglobljanja. Najbrž bo Himalaje zmanjkalo, ko bi nekdo lahko napisal, da je prvi prišel na nek vrh ali pa da je prvi prišel po neki smeri. Tudi za domače gore pravim, da tudi če sem bil stokrat na Triglavu, vsaka pot do stotih je bila drugačna. Enkrat je bil dež, bila je megla, drugič spet je bil sneg, tretjič je bilo sonce, bil sem s takimi prijatelji, drugič spet z drugimi in tako naprej. Tako se sto in stotisočkrat prehojena pot recimo od naših prednikov in sodobnikov nekomu pokaže popolnoma nova, je novo odkritje. To je večno. Tudi če bo triglavska stena preplezana po dolgem in počez in od zgoraj navzdol, bo še zmerom dobiti kaj takega, kar se bo dalo na novo izluščiti.

Dr. Matjaž Kmecl: Kot bi Kafka rekel: Cilj je pot, niti ne vrh, cilj je pot in ravno prej sva se pogovarjala s tovarišem Klinarjem, da je pred nekaj dnevi šel na Triglav in se je moral nekaj metrov pod vrhom vrniti. Zakaj pa ne? Navsezadnje, že sama pot pomeni smisel za pravega planinca.

Barbara Berce: Vrnili smo se s Himalaje kar na naš Triglav. Dr. Kmecl, vi ste se nasmehnili ob tem Potočnikovem pripovedovanju. Zakaj pravzaprav, ker vem, da ste to »božjo pot« kot jo vi imenujete, že okrcali, če se nežno izrazim.

Dr. Matjaž Kmecl: O ne, grem še zmerom rad na vrh, sicer nisem bil tolikokrat kot dr. Potočnik, bil sem pa tudi nekajkrat. Nasmehnil sem se iz drugega razloga. Mislim, da je ta odpravarska literatura, kot jo imenujete, zdaj v resnici še zmerom v neki fazi, ko prihaja v poštev predvsem pionirsko odkrivanje. Tudi, če že ni bil naš alpinist prvi na vrhu, je pa morda prvi, ki je opisal to pot, ki jo je doživel; ali pa je bil morda med prvimi v neki novi smeri, v neki novi varianti. Jaz osebno sem takšne vrste človek, morda malo zapečkarški, da mi je to tudi malce tuje in sem se nasmehnil prav ob misli dr. Potočnika, da je dejansko vsaka pot na Rožnik — nova pot. Zame osebno pa ostaja še zmerom kup raznih možnosti v tem našem slovenskem planinskem svetu, ki jih še nisem prehodil. Zame je še zdaj, v jeseni življenja, ta svet svet odkrivanja. Tu moram pa reči, da mi pomaga prav ta strokovna literatura, če se povrnem nazaj k stvari, ki jo zelo zaslužno in sistematično izdaja Planinska založba. Mislim, da tako sistematičnega dela na tem področju, ne da nismo mi imeli, mislim, da tudi drugi, celo alpski narodi, nimajo zastavljenega. Imamo izredno dobre zemljevide, obstaja nenehna skrb, neka misel, da je treba te stvari ažurirati, obnavljati. Mi se verjetno ne moremo strinjati, če speljejo na primer cesto v Martuljek, kot jo zdaj hočejo speljati v tiste prelepe in neokrnjene predele, če je cesta do Krnskega jezera itd. Ne moremo se strinjati, da pa je to važen podatek za planince, ni dvoma. In tukaj opravlja Planinska založba ob vsem nestrinjanju svojega založnika zelo zaslužno delo. Ko grem, lahko na to računam. Ob dveh ponoči se lahko prikažem na nekem mestu in vem, da bom po

natančno opisani in zarisani poti nekam prišel. Mislim, da tovrstne strokovne literature doslej v resnici tako sistematično zbrane nismo imeli, saj imamo nekaj vodnikov sploh vrhunskih, na primer Vodnik po Karavankah...

Dr. Miha Potočnik: To je reševanje, to ni samo planinski vodnik, to je reševanje slovenske Koroške na severni strani Karavank, imena, pota, podatki...

Dr. Matjaž Kmecl: Iz praktičnega vidika potem tudi Julijski, je kratek in jedrnat, ampak uporaben...

Barbara Berce: Skoraj celo uro smo plezali na tale vrh planinske literature pa dvomim, da smo ga dosegli. Verjetno se bo treba še precej pogovarjati o njej, kljub temu, da je dobro zastavljena.

OB OBLETNICI ČEŠKEGA PLANINSTVA

Ob praznovanju devetdesetletnice slovenskega planinstva mineva tudi 90 let od prvih začetkov organiziranega planinstva na Češkem. Češka je bila v tistem času najbogatejša in gospodarsko najbolj razvita dežela v avstro-ogrski monarhiji, a si kljub vsemu niso uspeli priboriti politične avtonomije. Protihabsburžansko razpoloženje Čehov se je po eni strani odražalo v velikih uspehih na področju umetnosti, znanosti in športa, po drugi strani pa v povezovanju z drugimi slovanskimi narodi, ki so prav tako ali pa še močnejše čutili pritisk germanizacije.

Ko je bilo leta 1893 ustanovljeno Slovensko planinsko društvo, je bila njegova najvažnejša naloga, upreti se poskusom germanizacije slovenskih gora s strani nemško-avstrijskega planinskega društva (DÖAV). Čehi, ki so že prej pogosto zahajali v Julijske, v Kamniške in Savinjske Alpe, so z velikimi simpatijami spremljali boj Slovencev za svoje gore. To je bil povod za ustanovitev prvega češkega planinskega društva v Pragi junija 1897. Da bi tudi formalno potrdili solidarnost s slovenskim gibanjem, so se pridružili SPD kot podružnica ljubljanske centrale in se poimenovali »Český odbor Slovinského planinského društva« (Češki odsek SPD). Ob ustanovitvi je imel odsek 100 članov, ki so v nekaj letih razvili izredno bogato organizatorsko, gospodarsko, plezalno in literarno dejavnost, zlasti v Julijskih, Kamniških in Savinjskih Alpah.

Poleg plezalskega udejstvovanja (Čermák, Dvorský in drugi so plezali največ v Martuljkovi skupini, koder jih je vodil trentarski vodnik Jože Komac), jim je že tri leta po ustanovitvi (junija 1900) uspelo odpreti Češko kočo pod Grintavcem. Zgrajena je v slogu češke tesane kmečke hiše in je veljala 32 000 kron.

V vzdušju ostrih narodnostnih bojev Slovanov proti Nemcem je nestor čeških planincev dr. Karel Chodounský* ob otvoritvi koč izjavil: »Z navdušenimi vriski smo pozdravili mogočni prapor, prvokrat plapolajoč v večerni sapici. Dobrodošle češke barve med temi skalnimi velikani, v deželi, ki je kljub oddaljenosti tako bratska! Veselo vihraj nad dolinami vsem bratskim srcem v tolažbo — a kdor ti tega ne dovoli — temu navkljub!« Devet let kasneje je bila odprta druga češka koča, Koritniška koča na južnem pobočju Mangrta, sredi sijajnih plezalnih območij v Zahodnih Julijskih. Kočo je postavila mladina iz Akademskega krožka Češkega odseka s sredstvi, ki so jih sami zbrali.

Delovanje čeških planincev v naših gorah je vzpodbudilo tudi prihajanje čeških turistov na počitnice v Slovenijo, tako da so v nekaterih letoviščih (Jezersko, Log pod Mangrtom) povsem izpodrinili Nemce.

* Dolgoletni predsednik Češkega odseka Slovenskega planinskega društva od začetka do konca njegovega delovanja, se je rodil 18. maja 1843 v Studencu na Mladoboleslavskem v družini s 13 otroki. Po končanem študiju medicine na nemških univerzah je bil najprej splošni zdravnik v raznih krajih na Češkem, od 1884 dalje pa docent in nato profesor na praški medicinski fakulteti. Bil je član Češke akademije znanosti in vrste znanstvenih združenj doma in v tujini. Čeprav ni imel sreče v družinskem krogu, je s svojim znanstvenim delom dosegel svetovni ugled in ohranil zdravo telo do pozne starosti, saj je bil še v 82. letu več kot 3000 metrov visoko pod Ortlerjem. Umrli je 12. maja 1931, star 88 let.

V srednjih letih je začel zahajati v Alpe, kjer je najbolj vzljubil bogato naravo in prijazne ljudi na Kranjskem, zlasti pa Jezersko. Njegova je zamisel o ustanovitvi Češkega odseka SPD in gradnji Češke kočice pod Grintavcem. Matično društvo je odsek zelo podpiralo, vendar je le-ta deloval povsem samostojno na gospodarskem in organizacijskem področju.

Chodounský je vsako leto prihajal v Julijske in Kamniške in Savinjske Alpe, koder so ga domačini dobro poznali, bolniki pa željno pričakovali, saj je s sabo vedno prinašal polno torbo zdravil in dobre volje. Kot predsednik Češkega odseka je močno vzpodbujal zahajanje čeških planincev in alpinistov v naše gore, podpiral gradnjo koč in planinskih poti ter aktivno sodeloval tudi pri Alpskem vestniku, glasilu njihovega odseka in pri izdajanju planinskih ter plezalnih vodnikov. (Po reviji Hory 16.)

V Praze, dne 15.3.1963

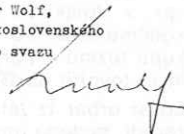
Vážení přátelé,

dovolte, abych vám poděkoval za zaslání vašeho časopisu, který se mně velmi líbí. Dovolte mně dále vzpomínout 90 let založení prvního českého horolezeckého spolku, který byl jako Český odbor Planinského družstva Ljubljana založen v Praze. Bližší o tom se jistě dočtete v článku Vladimíra Procházky a Marie Hrobořové. Doufám, že vám tento časopis je zaslán.*

Příkládám, vážení přátelé svoji knížku o československé výpravě na Makalu v roce 1976.

Přeji vám a vašemu časopisu mnoho zdarů.

MUDr. Jaromír Wolf,
předseda československého
horolezeckého svazu

* HORY, č. 16, říj. 1962

Čeští odsek je razvil tudi živahno literarno dejavnost. Že leto dni po ustanovitvi (1898) so začeli izdajati svoj mesečnik »Alpský věstník« (do začetka I. svetovne vojne je izšlo 16 letnikov), izdali pa so tudi vrsto planinskih in plezalnih vodnikov za naše in druge gore.

Do začetka I. svetovne vojne se je število članov Češkega odseka vzdignilo na 600, med njimi pa je bila vrsta znanih osebnosti. Od ustanovitve do konca delovanja ga je uspešno vodil dr. Karel Chodounský. Z začetkom vojne je planinska dejavnost zamrla, po njej pa so se Čehi kot Slovenci otesli habsburške nadvlade, s tem pa se je tudi planinstvo začelo razvijati znotraj meja novih državnih tvorb, tako da je ideja češke pomoči slovenskim planincem izgubila svoj prvotni smisel.

Po članku V. Procházke v 16. številki revije Hory priredil Karel Natek.

BLEGOŠ SKOZI ČAS

I. del

JANEZ DOLENC

Stari naš Blegoš

Blegoš, očak Poljanske doline, je kar mogočna gora v alpskem predgorju ne toliko zaradi višine (1563 m), temveč zaradi dominantne lege na meji med loškimi pogorjem in cerkljanskim hribovjem. Jakob Prešeren ga je v PV 1953 takole jedrnato označil: »Velika kopa je to z veliko travnato plešo na vrhu, obrobljena spodaj z mogočnimi bukovimi gozdovi. Odločno se dviga nad svojo bližnjo okolico in tako omogoča obsežen razgled, kakor ga je težko najti z vrha s skromno višino.« Blegoš je torej primer kopaste gore, značilne za škofjeloško hribovje in alpsko predgorje sploh, kot ugotavlja Milko Kos v knjigi »Posavska Slovenija« leta 1959. Te gore imajo strma začetna pobočja, ki so v višji legi vedno bolj položna in porasla z gozdovi. Gozdna meja je tu v višini 1500 m in zato je na vrhu travnata »pleša«.

Njegovo ime se v poljanskem narečju glasi Bliegaš (ie je običajni rovtarski diftong, g je kot pripornik, a je verjetno prejšnji o zaradi akanja); Bezlajev Etimološki slovar navaja obliko Blegoš in jo izvaja iz prvega dela nemškega imena za Blegoš »Fleherkofel«. Ker pa so v Poljanski dolini odkrili sledove predslovenske naselitve, za nastanek imena ne bi izključeval antične PHLYGADIE, ki jo Schönleben pripisuje za Bovec, pa že Linhart v svoji zgodovini dvomi o tem, saj je antični pomen gore in ne kraja.

Veljavni Slovenski pravopis določa za knjižno rabo obliko Blegoš, ki se je uveljavila tudi v strokovni literaturi in na zemljevidih.

Pogled na Blegoš skozi čas pa nam najprej pokaže, kako so se pred milijoni let hudournе vode zarezale v skrilaste in dolomitne sklade in sčasoma oblikovale mogočno kopo. Mnogi izviri na sami kopi so ustvarili še nekake zajede, danes imenovane »doline«, tako da je pobočje iz daljave videti kot raztegnjena harmonika. Vse to so v zadnjih tisočletjih pokrili mogočni bukovi gozdovi do gozdne meje, oblasti vrh pa je porasla trava in ustvarila pogoje za dober pašnik. Ta pašnik so začeli najbrž že v srednjem veku izkoriščati naseljenci iz obeh dolin, gozdovi pa so gojili poleg lesa obilo divjačine fevdalnemu gospodu in seveda tudi divjim lovcem.

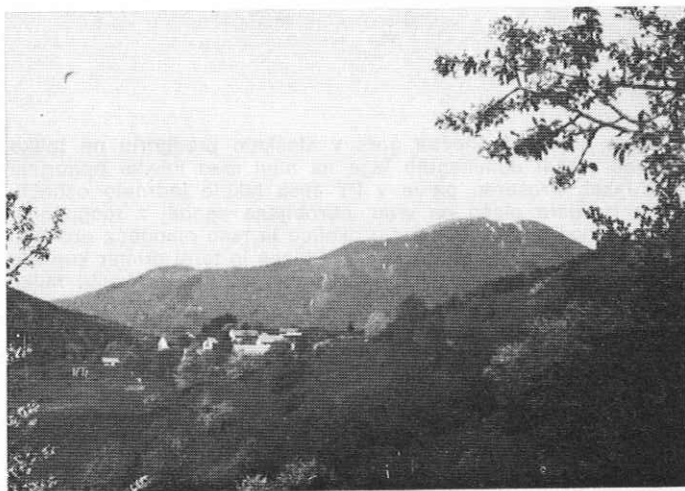
Iz knjige Pavla Blaznika »Škofja Loka in loško gospostvo 973—1803«, ki je izšla za tisočletnico gospostva v Škofji Loki, povzemamo, da je bil Blegoš v celoti last freisinškega loškega gospostva, vendar tik ob meji s tolminskim gospostvom. Prve znane omembe Blegoša v starih listinah pa so nastale šele potem, ko so naseljenci ob koncu srednjega veka prodrli v podnožje Blegoša in tu začeli kopati in topiti železno rudo, npr. v Volaki in v Farjem Potoku. Gozdovi Blegoša so dajali za to delo neomejene količine lesa. Po Blazniku se Blegoš omenja v listini iz leta 1608, ko je Janž Coronini kupil fužino v Farjem Potoku, za katero so kopali rudo okrog Žetine in Srednjega Brda in jo tovorili ob Blegošu v Farji Potok. Fužina je kmalu propadla.

Loški urbar iz leta 1630 omenja planinski pašnik na Blegošu. Navaja tudi, da so tam zaradi hudega mraza mogli pasti največ štiri tedne na leto. Čez dan je moral biti pastir stalno na preži zaradi medvedov in volkov, ponoči pa so živino spravljali v staje. Iz tega urbarja je tudi moč ugotoviti, da so v vaseh pod Blegošom sejali več ječmena kot rži in pšenice skupaj.

Do leta 1642 so zrasle fužine nad Hotavljami ob Volaščici: dve brescianski peči, cajnarice, zraven je bila kovačija, kjer so izdelovali žeblje, dalje trgovina, mlin, žaga in še tri delavske hišice. Les so sekali na Blegošu in zanj odštevali loškemu gospostvu 18 goldinarjev letno. Lastnik je bil ljubljanski meščan Cornion. V nekaj desetletjih (do 1667) je podjetje propadlo.

Verjetno so tedaj tudi že poznali in izkoriščali topli izvir v Kopačnici. Rudniški zdravnik iz Idrije Baltasar Hacquet je namreč zapisal v svoji knjigi »Oryctographia Carniolica«, (2. del iz leta 1781), da je leta 1769 našel tu poleg toplíc majhno poslopje, kjer so si zdravili idrijski rudarji kožne izpuščaje in treseliko, ki je nastala zaradi zastrupitve s hlapi živega srebra. Tega leta je izvir dvakrat kemijsko preiskal in mu zmeril toploto. 2. aprila je znašala 17,5° R (22° C). Ugotovil je, da je voda za rudarje res zdravilna. Iz tega stoletja je v knjigi Franca Kosa »Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja« objavljenih več svaril pred berači, potujočimi duhovniki in romarji (1724), kasneje pa še pred malharji, planšarji, rokovnjači in šteklačarji (1776).

V urbarju je bilo natančno določeno, kolikšne so pravice podložnikov v gozdovih Blegoša. Da se določbe niso kršile, je skrbel grajski logar. (Ob vznožju Blegoša je ohranjeno hišno ime Logar.) Po odpravi gospostva 1803 so ti gozdovi postali cesarski. Ker pa so bili težko dostopni, je država svet in les ponujala v last okoliškim kmetom. Odziv kmetov je bil zelo majhen, vsi so se bali davka. Tako so se sčasoma prilastili Blegoša

Blegoš v maju
Foto J. Dolenc

Mrkušev dom v Gorenji Žetini, ki je bil Tavčarju vzor za dom Boštjana Presečnika na Jelovem brdu

Foto J. Dolenc, 1952

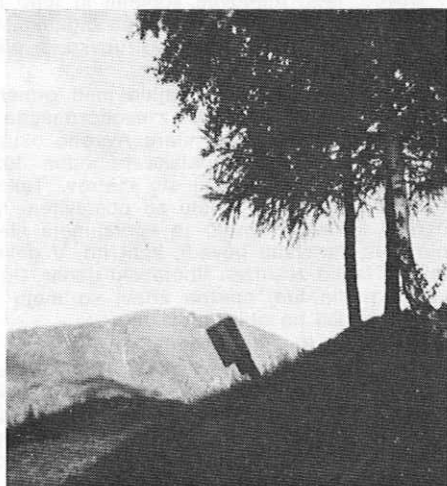
veleposestniki iz Železnikov in Škofje Loke; odkupili so tudi pravice do lova. Največji je bil delež lesnega trgovca in industrialca iz Škofje Loke Heinricherja.

Blegoš je bil Poljanec že od nekdaj tudi vremenski prerok: Če se pokrije z megleno kapo, bo gotovo dež. To značilnost je zapisal okrog leta 1860 v prvo literarno stvaritev o Blegošu pesnik Anton Žakelj-Rodoljub Ledinski, tedaj kaplan v Poljanah, sicer pa doma iz Ledin (po materi pa iz rodu slikarja Ažbeta iz Dolenčic pri Javorjah). Njegova pesem »Blegoš« je ostala v rokopisu v škofijskem arhivu v Ljubljani in bila šele leta 1979 objavljena v »Cvetniku slovenskega umetnega pesništva do srede XIX. stoletja«, ki ga je izdala Slovenska matica v Ljubljani. Pesem šteje kar osem kitic, vendar sta najboljši prvi dve:

Mogočni Blegaš, gora velikanska!
Poljanec vsak dan skrbno gleda nate,
kdar venejo mu polja osuhljate
in suše se boji vsa stran poljanska.

Zakaj, če plešast vrh se ti pokrije
z meglico lahko, je že dežjonôdna,
in koj iž nje se vsuje vlaga rôdna,
de žejno polje se je spet napije.

V slovensko umetniško prozo pa je prišel Blegoš s peresom poljanskega pisatelja Ivana Tavčarja leta 1882 v zgodovinski povesti »Tiberius Panonicus«. Tu si je zamislil sredi gozdov pod Blegošem ravnino s svobodoljubnim družinskim dvorcem Tiberija Panonica.

Na Poklonu, kjer sta se poslavljala Kosmov Janez in Presečnikova Meta

Foto J. Dolenc, 1952

Dolina potoka
Karlovščice pod
Blegošem, kjer sta
Janez in Meta
lovila ribe

Foto J. Dolenc, 1952

To je rimski tribun, ki ga zvabi v Rim blišč Neronovega dvora. Toda v njem se vedno bolj oglašča domotožje, končno pa ga še Neronova krutost in razvratnost preženeta nazaj z ljubljeno Rimljanjo Evlalijo »v ravnino sredi gozdov, pod Blegošem z zelenim vrhom«.

V »Cvetju v jeseni« (objavljeno 1917) pa mu je na poti na Jelovo brdo (v resnici Žetino) iz Poljan že »nad Lovskim brdom pričel kazati svoj obraz stari naš Blegoš«. Ko v sedmem poglavju oriše svojo pot na Blegoš v družbi z ljubljeno Presečnikovo Meto, mu privro pod pero tele prisrčne besede: »Med slovenskimi gorami naš Blegoš ni velikan. In ne obdaja ga veličastnost, katera obdaja naše snežnike in katere je že nekoliko deležen sosed Ratitovec. Obdaja ga samo ponižna lepota skromne slovenske planine, katera ne pozna ne večnega snega, ne neplodnih mlevov, ne divjih prepadov. A vzlic temu v svoji skromnosti stotero poplača truda polna pot, ki jo moraš prehoditi do tratnate njegove strehe.«

Tudi v »Visoški kroniki« iz leta 1919 vodi Tavčar visoškega Izidorja čez pobočje Blegoša v Davčo. Med njegovim »gostim in lepo raslim bukovjem, v katerem se mora skrivati marsikateri debel srnjak«, sreča ciganko, ki mu prerokuje zlo usodo, pa tudi skakalko Špelo in staro Pasaverico, trgovko s platnom in mater njegove neusojene neveste Agate.

»Cvetje v jeseni« je nastajalo med grmenjem topov s soške fronte, ki je v pisatelju zbujalo hudo skrb, kaj bo z usodo našega naroda po tej vojni. Skrb je bila utemeljena: Italijani so po razpadu stare Avstrije okupirali Primorsko in prišli s svojo trikoloro na sam vrh Blegoša. Rapalska pogodba 1920 je sicer odločila, da se morajo z vrha umakniti, a le za nekaj sto metrov. Tako je Blegoš postal branik proti nadaljnjemu tujemu prodiranju. Kmalu so postavljeni mejniki, na obeh straneh rastejo nove graničarske karavle. Vendar je sprva meja slabo zastražena in tihotapci začno voditi čez njo cele karavane govedi, konj itd. V gostilni pri Marjanci v Javorjah je teklo vino od miz za lahko zaslužen tihotapski denar. Po spopadu med orožniki in tihotapci leta 1921, ko je padla tudi smrtna žrtev, so mejo strože zastražili; posebno še potem, ko so v Italiji prišli na oblast fašisti.

Kljub bližini italijanske meje je bil Blegoš prvo desetletje po vojni še dostopen obiskovalcem. Posebno šolska mladina iz bližnje in daljne okolice je rada hodila na majski izlet na Blegoš. O tem nam pričata prosti spis »Izlet na Blegoš« v Orliču 1923/24, ki ga je napisala Pavla Lamprecht, učenka osnovne šole na Malenskem vrhu, in obsežnejši spis »Naš izlet na Blegoš«, ki sta ga skupaj sestavili sestri Ančka in Brigita Demšar, učenki osnovne šole na Martinjvrhu, in ga objavili v Orliču 1925/26. Učenci z Martinjvrha so na vrh Blegoša prinesli celo krompir in ga tam spekli.

Leta 1926 se pojavi tudi prvi članek v PV v zvezi z Blegošem, in sicer »Blegoš z zapadne strani«, v katerem je Vilko Mazi opisal svojo turo na Blegoš iz Kopačnice čez Leskovicco. Spis zaključuje s pobudo: Blegoš mora dobiti Tavčarjev planinski dom!

Že naslednjega leta v PV 1927 Josip Wester v okviru daljšega potopisa »S Triglava peš v Ljubljano«, katerega tretje poglavje je naslovil »Čez Blegoš v Poljane«, opiše svoj vzpon na Blegoš čisto od druge, tj. severne strani, iz Farjega Potoka. Naletel je na značilne prebivalce Blegoša, na oglarje, ki so ravno pripravljali novo kopo. Oglje je bilo namreč dosti lažje spraviti v dolino kot les. Zapisal je tele vtise z vrha Blegoša: »Prvikrat v življenju sem stopil na Blegoš in reči moram, da me ni razočaral. Res da njegov vrh ni izrazita strma pečina, ne skalnat greben, ne vršac, kakršni se zobčajo po Julijskih Alpah; najprej bi ga po obliki primerjal s kopami na Pohorju. Na temenu, pri triangulacijskem znaku, imaš pogled le po daljnem horizontu, če pa si hočeš ogledati tudi bližnje pokrajine, moraš obhoditi v velikem krogu ves ta ploščati vrh. Zato pa je optični užitek tem mikavnejši, ker se ti z ene postojanke proži pogled v eno skupino, ne da bi ti pri tem uhajal pogled na drugo plat; razgled se ti odpira, rekel bi, v fasetah ali sektorjih...«

Odbor SPD v Škofji Loki je leta 1929 resno razpravljal o gradnji planinske koče na Blegošu. Toda zaradi naraščajoče fašistične nevarnosti iz Italije so se kmalu potem pričela na Blegošu utrjevalna dela in vojaška oblast je prepovedala dostop na vrh. Tako je bila gradnja začasno onemogočena. Vojska je tudi začela iz Škofje Loke preko Gabrške gore graditi vojaško cesto, ki je bila do druge svetovne vojne v glavnem končana. Čudno je, da za skrajšanje te ceste niso izkoristili obstoječih cest v obeh dolinah. Veliko lažja in cenejša bi bila gradnja te ceste npr. iz Poljan v Javorje in naprej čez Murave in Zetino na Črni Kal!

Tihotapstvo se sicer zmanjšuje, a ne preneha, saj je bilo nekatere graničarje mogoče tudi podkupiti. A gorje tistemu, ki tega ni storil, če so ga zalotili! Po bajtah okrog Blegoša se množi število nezakonskih otrok graničarjev in tihotapcev. Spomladi 1937 pride v Logarjevem mlinu ob Logarščici celo do zločina: gospodinja in njen ljubimec, obmejni orožnik iz Leskovec, sta z lopato ubila gospodarja, ko je ponoči mlel. Ljubimec je pobegnil, njo pa so z okrvavljeno lopato v rokah gnali skozi dolino v zapor. Obsojena je bila na dosmrtno ječo, vendar so jo kmalu po vojni v Begunjah, kjer je prestajala kazen, izpustili, ker je med vojno veliko pomagala kot kuharica v jetniški kuhinji političnim jetnikom.

V letih pred drugo vojno velikokrat omenja Blegoš domačijiški pisatelj Jan Plestenjak, doma od svete Barbare v loških hribih. Leta 1940 je za »Slovenčev koledar« napisal lirični sestavek »Blegoš«, iz katerega navajam nekaj zares lepih odstavkov:

»Veter se zaganja v bukve in z njimi poje, kot poje poljanska govornica, vsa mehka in dobra, ki zajame s svojim besediščem tudi najtanjšo misel...«

Noči so na Blegošu nebeško tihe in skrivnostne. Tam na Kalu se sestajajo duše divjih lovcev, tihotapcev in njihovih skrivnih nevest, ki nikdar niso mogle do oltarja in so izhrale od hrepenenja v samotnih bajtah...

Staja in pašnik na Leskovski planini

Foto J. Dolenc, 1952

Tam od Leskovec udarja ura, sova se je prepeljala skozi vejevje in s perotjo udarila ob listje, da je mehko zašumelo in da je zvon obmolknil. Med grmovjem je zašumelo, lisica se je plazila v svoj brlog, jereba je nesla svoji družini...

Vsako leto sem romal na Blegoš in kadarkoli sem prenočil na Kalu v kotlini in me je ogreval ogenj, ki je plašil sove, sem zmerom občutil neizmerno veličino našega očaka. Kadar ga gledam od daleč sedaj, mi je težko pri duši. Zmerom se bojim, da si bo pokrtil svojo plešo s kapo. Kajti gorje, kadar se Blegoš pokrije! Takrat se nebo stemni, vihar začne kriviti, krivenčiti in lomiti bukve in strele spreminjajo smreke v trske, grape se pa razbesne v hudournike, ki trgajo skalovje s svojih tečajev, odkopavajo dreve in ga vale v dolino, podirajo mline in žage in pode bajtarje in gruntarje iz hiš...«

Zdi se, kot da je pisec slutil, kakšen grozovit vihar se je tedaj bližal ne samo Blegošu, temveč vsej naši domovini!

(Dalje)

POMISLEK PLANINCA O GOZDNIH CESTAH

STANKO KLINAR

(Iz spremne besede k tretji izdaji planinskega vodnika »KARAVANKE«)

Skrbi mi povzroča gozdno gospodarstvo, ki neutrudno rije in koplje po karavanških bregovih. Še domačini, ki sicer vidijo v gozdnih cestah veliko olajšanje in gospodarsko možnost, se večkrat zmajevaje obračajo od pretiranih in, kot se večkrat zdi, nepotrebnih buldožerskih ran. Cesta namreč odpre vrata za vdor hrupne civilizacije, in ta je, podprta z »glomaznim potencialom jugoslovanske industrije« in njenimi (tudi jezikovnimi) odpadki, za okolje pogubna.

»Do zadnje smreke bodo potegnili cesto. Kako se bo vse to (nasilje) končalo?« pravijo kmetje. »Ali bo sploh kaj (bogastva in lepote) ostalo za naše otroke?«

Ko grozi dokončna poguba, se zgane še tako profitarška duša in nagonsko dojame, da v nedogled tako ne bo šlo. Da je nedotaknjena, gospodarsko (še) neizkoriščena narava tudi velika dobrina, skupna dobrina nas vseh in prihodnjih rodov. In da se z njenim padcem končuje obdobje romantike, ki edina lahko jamči, da »bodo tod živeli veseli ljudje«.

Gozdna cesta lahko zamori tudi športne in lepote užitke in goljufa planince, četudi je prvi vtis drugačen. S smrdljivcem se namreč pripeljemo previsoko, do vrha je še dve ali tri ure (ali pa še manj), še oznojiti se dobro ne utegnemo, pa smo že nazaj. Saj to nič ni! Še preden iz misli in srca preženemo pisarniško, kofetarsko in poulično ihto, še preden se utegnemo v blaženem pozabljenju nagledati smreke, ki jo veter maje, smo že nazaj pri »plehu«, simbolu naglice in hlastanja. (Kot nalašč, da nas bliskovito potegne nazaj v Ljubljano, v meglo in smrad, kamor zaradi takega tehniziranega planinstva še najbolj sodimo.)

Tako delati se pravi poniževati gore. Superiorno kazati svojo materialno zmogljivost. Vlačiti dolinsko nesnago na višave, namesto iskaje »očiščenja in pomlajenja« prinašati v dolino svetlobo z gora. Tako planinstvo ima napačno smer, peljalo je skozi rdečo luč in napravilo prekršek zoper šepet tišine, na katerega sicer tako rado prisega.

Kje so časi, ko smo se napotili na Golico z Jesenic, na Stol iz Žirovnice in na Begunjščico iz Lesc! Imeli smo čas, da smo vse dodobra pogledali in se načudili. Tam nekje na Žirovniški ali Poljški planini, kamor nas danes »napredek« s 50 KM »dostavi« v nekaj minutah, se nam je po dveurni hoji zdelo, da smo že zelo visoko in v čisto drugem svetu. A smo bili šele na pol pota! Nazajgrede, ko smo se plazili čez razmetano dreve, skakali čez potoke, pobožali s pogledom še enkrat cvetja polne rovtve s svislimi in hlevi ali pa tudi: poprijeli pri hlohah in živini, če je že tako nanoslo, je bilo časa dovolj, da se je doživetje z vrha v srcu razgorelo in nas grelo še dolgo, dolgo, mirne duše rečem, da prav do danes, ko smo že krepko prek zenita. Ne verjamem, da »raketna« »zmaga« nad goro tako greje. Tudi ne verjamem, da viken-daši nad cesto s svojim posebnim okusom za arhitekturo, tranzistorji in nočnim življenjem, pa tudi kmetje s svojimi brenčečimi kosilnicami in srhljivimi motornimi žagami pričarajo tisto veselje, ki je bilo nekoč doma med kosci po rovih in planšarji po planinah. Mislim, da tu ne plameni posebno goreča ljubezen do gora in do športnih naporov in do domače zemlje, pač pa se raje kotijo odtujenost, lagodnost in samoljubje.

To je stranpot, zmeta, zgrešen cilj, iskanje mehkužnosti in udobja, kjer bi iz vzgojnih in narodnoobrambnih nagibov morali iskati odpoved, utrjevanje in tovarištvo. Ali pa to prav zaradi te hibe nima s planinstvom in domačijstvom več prave zveze? Kdor se znoji po zakotnih stezah, namesto da bi isto daljavo pohlastal v nekaj prašnih in hrupnih minutah, in potem prenočuje v kočah ali celo na prostem, da se napije večerne in jutranje zarje in nočnih neviht — blagor mu, ta je bogat! Tudi planinci se lahko vprašamo, kakšno planinstvo bomo zapustili svojim otrokom. Brez dvoma je skrajni čas, da se metastaze civilizacije v naših glavah radikalno operirajo in da se planinam, kar jih je še ostalo, pusti tisti mir, brez katerega ne žival ne človek ne moreta prebiti. Mir, ki je potreben duši kot telesu kruh. In da se človeku omogoči, pridobiti in preskusiti v gorah tiste naravne spretnosti, po katerih ostaja del narave in kot tak srečen, ali po kmečko rečeno »vesel«, in se ne sprevača v odtujenega bencinsko-kofetarskega malikovalca. Za Karavanke velja ta terjatev prav posebej, ker so bolj kot druga slovenska visoka gorovja občutljive za tehnokratsko popačenje in osiromašenje.

SPOMIN

JANEZ KOVAČ

S Francetom rija proti Vršiču. Na večernem nebu mežikajo prva očesca, izza Škrlatice pa pošilja luna srebrnkaste pozdrave na vesine Robičja, Nad Šitom glave in Mojstrovke, ki odgovarjajo s številnimi iskricami...

Zelena uniforma me je sprejela v srcu Bosne in Hercegovine. Hribi so sicer blizu, toda tisti pravi, tisti slovenski, tisti tako domači, daleč. Tudi prijatelj je ni. Ko posedam po kasarniških sobah, se mi misli neprenehno vračajo na čudovita doživetja v stenah...

Jutro je precej hladno, zato se odločiva, da bova začela malce pozneje. To, da je že pri bajti precej novega snega, naju rahlo vznemiri, toda stvar si morava ogledati tudi od blizu. Ko prigaziva na Vratca in se zazreva v steno Nad Šitom glave, vidiva, da delo ne bo ravno lahko. Gorenjska trma in štajerska zagnanost pa naju silita naprej. Čeprav je že pozna ura, se odločiva, da poskusiva, saj vreme drži, pa tudi zaupava si.

Naveževa se, stisk roke in že praskam po strmi vesini. Sneg se prav odvrtno predira in nič me ne mika, da bi se z njim vred odpeljal navzdol. No, kljub temu sva kmalu na rampi, ki drži do vstopa v težje detajle... Za hip naju zmoti glasba v Planici. Pravkar je pavza med serijami skokov za državno prvenstvo. Res občudujem pogumne fante, ki se poganjajo v brezna velikank. Jaz se tega ne bi lotil nikoli.

Kar nekaj časa porabiva, da pod snegom odkrijeva klin, ki kaže pot v višave. Vodstvo prepustim Francetu. Tam, ko plezamo poleti, zdaj ne bo šlo, saj je stena na debelo popoprana s pršičem. Prijatelj poskusi bolj levo, čisti sneg in ko ga vidim, kako zabija oziroma zatika profil v špranjo, polno trde zemlje, se mi vse telo osredotoči na tisti klin. Rotim ga, naj vzdrži Franceta, ki zelo previdno vpenja še lestve. Pripravim se na vse, roka čvrsteje stisne vrv. Prijateljeva roka doseže majav oprimek, zaslišim globok vzdih in France je čez. Vrv se dolgo ne premakne, slednjič pa le dobim dovoljenje, da lahko grem. Nahrbtnik je pravi mučitelj na hrbtu in ko se vlečem čez previs, občudujem Franceta. Res je mojster...

Sonce se je medtem premaknilo že globoko čez Jalovec in složno ugotavljava, da bova spet doživela noč v steni. Vstop v pozni uri se pozna. Po položni zajedi zlezem kolikor se da visoko, zabijem dober klin in se spustim do Franceta, ki že greje precej velik balvan, kjer bova prežдела noč. Stemni se v hipu. Vedno, kadar doživljam noč v stenah, sem srečen. Čeprav v dotiku z materjo zemljo, daleč od njenih vsakdanjosti, daleč od nemira in hitenja, daleč od hrupa. Kjer le tišina šepeta, kot je zapisal nekdo.* V mislih vidim polico v steni, kjer sva z Vilijem prebila čudovito jesensko noč. Ves zaledenel zgornji del stene nama je pred štirimi leti krepko zagodel. Nekje v meni se bude občutki, ki bi jih besede le stežka pojasnile. Zato bom hodil v hribe, dokler bom mogel. Hribi so me učili živeti, v njihovem svetu sem postal to, kar sem...

Želim si, da bi šel nekam v steno, nekam v mir in tišino navpičnosti, vzel bi s seboj vrv, slišal žvenket klinov in vponk, udarjanje lestvic ob skale... Toda to je zdajle daleč od mene. Odkril sem skalce na Trebeviču, kjer spomini na preteklost še bolj zažive... Spanja je bolj malo, pravzaprav skoraj nič, saj grize mrzav počasi do kosti. Lučke na

* Prof. dr. France Avčín (op. ur.).

nebu in v Ratečah ugašajo, na vzhodu žari... To so trenutki, ko se človeku odpirajo skrivnosti narave pa tudi sočloveka. Odkriva se do sedaj neznana stran človekovega bistva. Zavedaš se, da živiš drugače kot drugi, da ti je ljubo nekaj, kar je večini ljudi tuje. Živiš z nevarnostjo, pa vendar jo ljubiš, ker veš, da zaradi nje živiš globlje, bolj se zavedaš sebe in svojih slabosti.

Že kar težko čakava dneva. Brž, ko je dovolj svetlobe, začneva. Kmalu se ogrejeva, saj nama najtežji del vzame kar precej časa in moči. Priči v skalah je pač hudir... Grizeva v vertikalo, čistiva sneg, garava, izgubljava opremo in ko se sonce spet pojavi nad Jalovcem, se pred nama odpre vesina, ki drži preko opasti na rob stene. Še petdeset korakov, še deset, še eden, kar verjeti ne morem, da nama je uspelo. Saj sva že lani poskušala s Stanetom, pa naju je plaz ustavil že na rampi.

Ko se prekobalim čez opast na rob stene, Luna pozdravlja Prisojnika sivo glavo. France je kmalu pri meni in vrževa se v objem. Tolčeva se po hrbtih, sreča je nepopisna. Ni nama mar, da sva mokra, da naju zebe, veva le to, da je najino prijateljstvo zmoglo še eno oviro, kar daje moč tudi v vsakdanjosti.

Sedaj sva oba v JLA. Upava, da bodo ti dnevi kratki in da se bova spet navezala na isto vrvi in doživela lepote gora.

OPOMBA: 6. in 7. februarja 1981 sva s Francetom Šolarjem, AO Škofja Loka, opravila zimski vzpon po Zajedi v Nad Šitom glavi (300 m, IV—V). Razmere v steni so bile zaradi novega snega zelo slabe.

V KORIST PLANINSKEGA VESTNIKA SO SE ODPOVEDALI HONORARJU:

Marijan Oblak, Ljubljana — 1054,80 din,
Tomaž Kranjc, Ajdovščina — 377,00 din,
Franc Ekar, Kranj — 1165,50 din, Janez
Svoljšak, Mojstrana — 400,00 din, Marijan
Krišelj, Srednja Bela — 1119,70 din, Ja-
nez Brinar — 137,10 din, Erna Meško,
Ivanjkovci — 799,80 din, Anton Breznik,
Maribor — 308,50 din, Verena Mencinger,
Lesce — 194,20 din, Mateja Bremec —
114,30 din, Boris Mlekuš, Bovec —
228,50 din, Drago Kozole, Dol pri Hrast-
niku — 114,30 din, Božo Jordan, Dobrteša

vas — 114,30 din, Miran Mihelič, Bovec
— 457,20 din, dr. Miha Potočnik, Ljublja-
na — 480,00 din, Tomaž Banovec, Ljub-
ljana — 480,00 din, Gregor Klančnik, Moj-
strana — 1142,60 din, Ivan Šumljak, Mari-
bor — 457,20 din, dr. France Avčič, Ljub-
ljana — 582,70 din, Andrej Šurc, Bohinjska
srednja vas — 571,30 din, Ivan Pavšič,
Ljubljana — 194,20 din, Miha Lipušček,
Šempeter pri N. Gorici — 205,70 din,
Stane Mihelič — 114,30 din — skupaj
10 893,20 din.

Uredništvo in uprava se vsem iskreno
zahvaljujeta!

Zeja

Foto Dokumentacija PV

START JE OB 24. URI...

BRANKA NAPOTNIK

Bil je četrtek. Vrnila sem se iz mesta in oče mi pravi: »Tukaj je bil tovariš Meden... Povedal je, da bo v soboto nočni — zimski spominski pohod 'Po poti Cankarjevega bataljona' in sicer iz Škofje Loke v Dražgoše. Sprašuje, če greš...«

»Tovariš Meden? Da, ta je iz PD Matica... Saj ga poznam. Grem!« Je bila moja odločitev. »Toda, start je ob 24. uri...«

»Naj bo, če je že nočni pohod. Nikdar še nisem bila ponoči na poti. Zato grem...« Dva dni sem se nato utrujala z mislimi, kako bo. Spraševala sem se, če imam dovolj kondicije, ali bo pot ves čas strma, dolgočasna, bo sneg, dež...? Toda vsa negotovost se je spremenila v eno samo veselje in željo, da to vse spoznam...

V soboto popoldan se nas je tako zbralo na železniški postaji kar 12. Tovariš Meden je imel karte že v žepu.

Smolo smo imeli kar na postaji. Nekaj starejših planincev se je usedlo v napačen vagon — v tisti, ki je peljal proti Šentilju, in se tako odpeljalo tja, medtem ko smo se drugi še zabavali na peronu. Šele, ko smo stali v pravem vagonu, smo to opazili. Sprva nismo vedeli, ali naj se smejemo, jezimo... Toda vse je bilo tako čudno, da smo se najprej spogledali, nato pa zasmejali. O tem dogodku smo razpravljali vso pot do Ljubljane in ob vseh neumnih pripombah sem se do solz nasmejala.

Vendar, vse skupaj se je končalo, kot smo upali. Vlak, ki je peljal najprej v Šentilj, je čez dobro uro naše planince pripeljal v Ljubljano in na Trato...

Nato peš do Škofje Loke... Na avtobus in že smo stali na poti, ki je držala na Pasjo ravan, kjer je bilo zbirališče.

Zvezde, luna... Čudovito nebo... Brez vetrčka... Oblaka... Lepo in mirno... Kot v sanjah. Malo snega, skoraj nič... Ni podobno lanskim razmeram... Užitek je bilo hoditi po takšni stezi...

Torej, Pasja ravan! V prenatrpani kmetiji (Košir) nas je čakal topel čaj in za »vse nove« legitimacije. Smešno je bilo pogledati v sobo: Nekje so bili glasni le v pogovoru, v drugem vogalu so peli, nekateri so se trudili, da bi zadržali — do 23.30, ko smo zapustili kmetijo in prisluhnili »uvodnim« besedam Vinka Hafnerja.

23.45 je bila ura in krenili smo. Kolona 102 udeležencev (15 žensk) je bila razporejena. Največ nas je bilo iz Slovenije, sicer pa so se nam pridružili tudi planinci iz naše širše domovine, celo iz Beograda in iz zamejstva.

Hodili smo zmerno hitro. Svetilke nisem potrebovala. Svetila je luna, zvezdice, sicer pa je bilo dovolj svetlo, da se nisem prevečkrat spotaknila. Niti mi niso dovolili prižgati

baterije. »Izklopi sonce, lepše je v temi,« sem zaslišala, če sem si jo zaradi previdnosti prižgala. Priznam, prijetneje je bilo hoditi brez nje, toda ko sem se zapletla... No, pa vendar sem prišla živa čez Šefert v Zabreznico, po 4 urah, ko so nam v lovski koči dovolili počitek. S čajem nam je takoj postregel spomeničar 70-letni Drago Vraničar-Fedja, bорец Cankarjevega bataljona. Pripovedoval nam je o sebi, o vojni... Dokler nismo šli naprej. Žal...

Ko sem hodila po poti, sem zaslišala »ropotanje« avtomobilov. Vozili so po cesti pod nami, niso bili blizu nas. Lepo so se videle luči, vozili so v koloni, v enakih razdaljah. Prizor me je spomnil na slike iz vojnih filmov in v uho so mi prišle besede tovariša Vinka:

»Borci Cankarjevega bataljona so se pozimi, konec decembra 1941, po borbah na Bukovem vrhu, umikali v Dražgoše (takrat so po tej cesti vozili kamioni in oni so jih gledali — kot mi) da, preko Pasje ravnine. Teh 200 junakov je takrat sestavljalo najmočnejšo partizansko enoto v Sloveniji. Jože Gregorčič, španski bорец — on je bil njihov komandant.

In v tistih dneh je bila v Dražgošah fronta dolga kar 2,5 km. Bitka se je vlekla 3 dolge dni, od 9. do 11. januarja 1942. V prvih dveh dneh bojevanja so se Nemci, kljub njihovi 25 do 30-kratni premoči in dobremu orožju — morali umakniti. Oh, šele tretji dan jim je uspelo. Toda, le zakaj?

V bitki, ki je imela velik odmev, saj je bila v osrčju okupirane Evrope, je padlo 9 borcev, 11 pa jih je bilo ranjenih. Nemci so število svojih žrtev skrbno skrivali, a domnevajo, da jih je bilo nad 100...«

V zgodnjih jutranjih urah smo se poklonili trem junakom ob skromnem spomeniku, ki stoji ob poti... In ob 11.30 smo z vedrim obrazom, z zastavami pomahali slavnim Dražgošam. Naš spominski pohod se je končal pred veličastnim spomenikom, 39 km dolga pot je za nami. Čeprav je bila naporna, smo ponosni, da smo jo prehodili prav vsi, ki smo se za njo odločili. Seveda smo bogatejši za nove izkušnje, doživeli smo še eno zanimivo in poučno šolo v naravi. Neprespana noč in naporna pot pa nas vseeno nista odvrnila od odločitve, da se bomo naslednje leto, ob polnoči, spet srečali...

NA DOBRČO

IVANKA KOROŠEC

Vreme med prazniki ob Dnevu republike ni bilo nič kaj prijazno. Iz oblakov je prišlo in gore so bile ovite v mlečnobelega megla, le sem in tja se je prikazal kakšen vrh, pokrit z novim snegom.

Nismo se vdali zaspanosti in turobnosti, zapustili smo toplo domovanje in šli raje v mrzel dan na izlet.

Tistih 40 litrov bencina smo prihranili, kajti prvi jutranji avtobus nas je odpeljal skozi Begunje do Slatne. Od tam pa smo šli peš navkreber, na Dobrčo, na našo kopasto sosedo.

Zrak je bil vlažen, a čist in dišal je po smrekah in po pradavnini. Brodili smo po listju in ponekod je izpod zelenih telohovih listov kukal tudi bel ali rdečkasto nadahnen telohov cvet. A kje je še pomlad! Saj še niti prave zime ni! Kljub temu pa jo lahko občutiš tudi v poznem novembru. Družno smo prikorakali do ceste, kar pomeni, da smo prehodili že skoraj polovico poti. Tam je stalo kar nekaj avtomobilov in vedeli smo, da na vrhu ne bomo sami. Proti vrhu Dobrče je po nekaterih grapah in kotanjah ležal sneg. Naredili smo nekaj kep iz tega »vzorčnega« snega, saj je bil v tej sezoni prvi, ki smo se ga lahko dotaknili.

Zadnji metri na strmi poti pod kočo so nas zasopli, a moških predstavnikov naše družine to ni oviralo, da se ne bi postavili na glavo! Ju-hu-hu! Na vrhu smo!

Na pravem vrhu sicer ne, vrh je nekaj 100 m višje, a tu ob koči se človek nekako oddahne. Vse naokrog, kamor je seglo oko, se je razprostiralo megleno morje. Zdelo se nam je, da je vsa pokrajina ovita v debelo vato. Škoda, če bi bilo lepo vreme, bi lahko gledali našo domačo hišo v Lescah ali pa bi šteli race na Blejskem jezeru.

V koči je bila vesela in razigrana družba, zrak pa gost in zadimljen, da bi ga lahko rezali. Naše »torpedo« sendviče smo zato raje pojedli kar zunaj, pod smrekami.

Megla se je vedno bolj gostila, a vseeno smo šli še na sam vrh Dobrče. Tja gor smo prišli v desetih minutah, vrnili pa smo se še hitreje, ker je iz megla začelo rahlo pršeti.

Družba v koči nam je napovedala dež in svetovala, naj se jim pridružimo. Pa smo si raje naredili nahrbtnike na ramo in jo ubrali navzdol. Spust je seveda užitek za srce in pljuča, samo »amortizerji« v kolnihenih nekoliko trpijo.

Rekordno hitro smo bili ob vznožju, kjer nas je v Slatni pobral avtobus. Že zgodaj popoldne smo bili doma in zadovoljni smo opazili, da se je odločilo kar pošteno deževati.

Naj dežuje ali ne, Dobrča je bila kljub vsemu lepa!

NISMO LEPI, SMO PA TRPEŽNI

KATKA SMOLEJ

V našem planinskem društvu se dogaja marsikaj. Lani, ko sem bila njegov (slavni) predsednik (slavni za »tamale«, ki so na vsakem vogalu vpili: »O, tovariš predsednik! Tovariš predsednik!« — na srečo nisem več), smo se domenili, da bomo prehodili transverzalo in tudi že napravili prvo etapo — Pohorje. Letos smo s tem nadaljevali. Takoj na začetku, na avtobusni postaji, sem skoraj izgubila voljo do vsega skupaj. Kazalo je, da bo to bolj družinski izlet kakor izlet društva. Tovariš je pač poslušal vse in prelagal datum odhoda toliko časa, da je bilo za večino prepozno. Prišli sva le še jaz in Andreja, ki je zdaj že mladinska vodnica. Temu primerno je bilo moje razpoloženje in tudi izraz na obrazu.

Nekako smo se »pridrenjali« do Slovenj Gradca. Naši nahrbtniki (vsaj moj) so bili tako težki, kot da bi bilo v njih staro železo. Za začetek smo zgrešili pot in jo spet našli po najmanj tisočnajst ovinkih. Kar takoj smo se morali zagristi v strmino, saj sta stala prva dva »hotela« na Urški — Uršlji gori. Imeli smo to smolo, da smo se odpravili prav v najhujši vročini in ta nas je dobesedno »zabasala«. »Koliko je še do kočice?« »Petnajst minut,« nam je odgovoril neki domačin, ki je tako kot mi sopihal na vročini. Seveda zelo nategnenih minut. Zame.

Poštarski dom — prva postaja. Malica, počitek, pa spet v breg. Ko smo prekolenogrizli kar znatno strmino (poznala se je v nogah) in se ustavili na grebenu, smo v vodniku prebrali o njej: »Pot vijuga v blagih ovinkih rahlo navzgor.« Khrm, khrm. Brez komentarja.

Urška — Plešivec je dobila ime po svojem plešastem vrhu. Prisopihali smo na rob goličave. »Še četrť ure,« si mislim. No, minute so lahko zelo dolge. Končno pa — cerkvica, oddajnik, kočica.

Prijazna oskrbnica, odličen čaj, suhe majice in malica — to zelo dobro dene. Povprašali smo za pot naprej. »V uri in pol boste pri naslednji koči,« je trdila oskrbnica. V vodniku je pisalo dve uri.

V Andrejev dom na Slemenu smo prištokljali v trdi temi. »Cokati, cokati po cesti,« kot pravi tovariš. Se vsaj nismo imeli kam izgubiti, razen tik pred kočico, ko smo z baterijami iskali znamenja in se skoraj z nosom zaleteli v tablo »Andrejev dom«. Nazadnje smo pri gostilni — koči iskali še vrata.

Drugi dan smo jo mahnili na Smrekovec. To je star vulkan, ki tokrat slučajno ni bruhal. Verjetno je že pozabil, kako to gre. Tu sta zelo bogati flora in favna. Ko smo že lep čas hodili — gozdovi so tu čudoviti — zagledamo kažipot: Smrekovec, 1 ura — po cesti. Malo naprej pa: Smrekovec, $\frac{3}{4}$ ure — bližnjica. »Gremo tu, bomo prej.« (To nisem rekla jaz.) Figo bližnjica. Figo prej. Lezli smo po takih strminah, da se je pojavilo še nekaj mojih somišljenikov. Ko smo premagali klance, se je pa začela »prava« pot — vlekla se je kot žvečilni gumi. Pa še ta nemožični nahrbtnik, pa še uho me je začelo boleti in oh in sploh in... In potem sem sklenila, da imam vsega skupaj zadosti. In kot odgovor na to jezo — kočica. Uf!

Ta dan nismo šli naprej, saj je bilo do naslednje kočice sedem ur hoje. Zraven kočice (te, na Smrekovcu) imajo tudi bazen(!). Sploh pa je tam kar prijazno.

Že zjutraj pa me je prav nič prijazno bolelo uho. Pot od Smrekovca do Loke pod Raduho je prav gotovo najlepša v tistem koncu. Vije se že nad gozdno mejo po čudovitih travnikih, po »travnikih« borovnic (tisti, ki je po tej poti hodil, je že vedel, zakaj ravno tam), čez hribe, po grebenih pa spet po gozdu — ves čas pa veš, kam greš, saj je razgleda na vse strani dovolj. In to je najlepše. Sem pa tja bi nas skoraj odpihalo. Ves čas smo se pasli po borovnicah. Morali smo tudi vedriti, a smo imeli

krompir — dež nas je ujel le 50 m od bivaka. Šli smo tudi čez dve planini. Skoraj bi stopila v kravjo potico ...

In končno — Koča na Loki. Še čisto nova. Prijazna, velika, s prijetno zakurjenimi pečmi. Noge so postajale težke ko svinec ... ali bolje, kot nahrbtnik, kajti ta je bil takrat edino, s čimer smo primerjali težo. Spali smo prav imenitno.

Toda zjutraj — dež, dež, dež. Vzpon na Raduho nam je splaval po vodi, no, po dežju. Pa tako sem si želela, da bi se za slovo povzpeli še na ta dvatisočak. Raduha je tako ostala edini vrh z letošnje poti, ki ni bil deležen naših trdih podplato. Ni nam preostalo drugega, kot da jo mahujemo v Luče. Potiho sem klela kapljice, ki so počasi lezle s pelerine v čevlje. Ko smo pričofotali v dolino, je bil spodnji del mene popolnoma premočen.

Počakali smo avtobus in se pridrenjali na Bled, prepolni vtisov. Tudi hihitanja ni manjkalo, saj je bil v avtobusu parček, ki mu je bilo očitno vseeno, kje se nahaja. Najbolj občuten spominček na ta izlet pa mi je še dolgo ostal — razbolelo uho in otiščani prsti ...

ŠUMIJO, ŠUMIJO ...

Manko Golar

Šumijo, šumijo,
spokojno in tiho —
za hip pomolčijo
in zopet šuštijo
v zeleno tišino.

In v noč govorijo
o svoji samoti,
o zvezdah
na črnem baržunu,
o molku, ki sanja
v nebesnem tolmunu
kot zlata kotanja.

Šumijo, šumijo
poključki gozdovi,
šumijo, ihtijo
v zeleno tišino
vse dneve spomladi,
jeseni in trdnem poletju.

Šumijo, šumijo,
molčijo, molčijo ...

Cvetoča Golica

Foto F. Sluga

MLADINSKA KOMISIJA PRI PZS 1981–1983

Pomen planinstva kot ene izmed množičnih telesnokulturnih dejavnosti v Sloveniji se kaže tudi v številu članov planinske organizacije. Med 100 469 člani (1982) je bilo kar 42 700 pionirjev in mladincev starih do 18 let. Če bi med mlade planince prišteli še tiste, ki so mlajši od 27 let in tiste, ki so aktivni v mladinskih odsekih planinskih društev (MO PD), bi prišli do številke 56 000 ali 55 %.

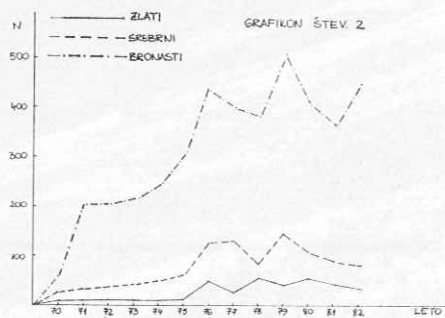
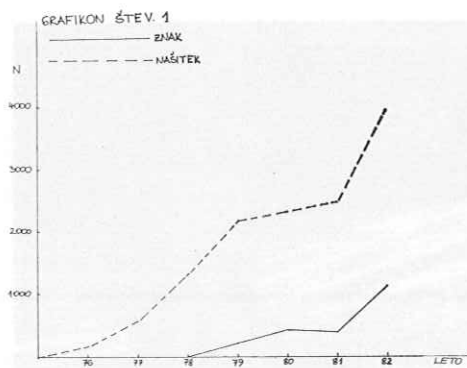
Osnovno aktivnost mladih planincev usmerja 130 MO PD. Pionirji so bili v šolskem letu 1981/82 povezani v 373 planinskih skupin na osnovnih šolah, mladinci pa v 135 planinskih skupin na srednjih šolah in šolah usmerjenega izobraževanja.

S cicibani planinci so se ukvarjali v 56 planinskih skupinah v vzgojnovarstvenih enotah ali MO PD.

Zakon o osnovni šoli in dopolnjeno priporočilo Zavoda za šolstvo SRS podpirata širjenje planinstva na osnovnih šolah. Šola se povezuje s krajan v družbenih organizacijah in društvih — torej s planinskimi društvi.

Pedagoških delavcev, ki bi bili zainteresirani za mentorstvo planinske skupine, ni dovolj. Možnosti za pridobivanje mentorjev so danes še slabše kot pred leti, saj imajo šole za izvajanje vzgojno-izobraževalnega programa premalo sredstev. S pravočasnim oblikovanjem programov planinskih skupin bomo dosegli, da bodo programi, namenjeni mladim planincem, vključeni v letni delovni načrt šole, kar bo pomembna opora in vzpodbuda za delo mentorjev, mladinskih vodnikov in MO PD. V sredinah, kjer delo planinskih skupin na osnovnih šolah uspešno poteka, pa poskušamo uveljaviti planinstvo kot fakultativni predmet. Še posebej dobri pogoji za to obliko dela so na celodnevni osnovni šolah.

Udeležba MO PD Slovenije na letnih tečajih za mladinske vodnike in mentorje v letih 1974—1982 kaže, da v tem obdobju kar 40 PD od skupaj 175 ni izšolalo niti enega mladinskega vodnika ali mentorja. To je tudi eden izmed vzrokov, da še nismo mogli uresničiti priporočila skupščine PZS (1981), naj bi vsako PD prevzelo skrb za najmanj

eno planinsko skupino v vrtcu, osnovni šoli ali srednji šoli in šoli usmerjenega izobraževanja.

V akciji ciciban-planinec (teče od leta 1976) je bilo do konca leta 1982 podeljenih 14 616 našitkov in 2178 znakov. V zadnjem letu pa je število podeljenih našitkov in znakov zelo naraslo (grafikon št. 1).

Dopolnitev pravilnika akcije pionir-planinec (uvedene v letu 1982), ki omogoča, da dosežejo pionirji posamezne znake, če $\frac{1}{3}$ izletov opravijo mimo šolske planinske skupine — s starši, se je izkazalo za pozitivno. K sodelovanju vzpodbuja tudi starše, kar vpliva na sodelovanje med starši, šolo in PD. Analiza je pokazala, da na mnogih osnovnih šolah deluje po več planinskih skupin-krožkov, ločeno po starostnih stopnjah. Tako razdelitev dela omogoča uvajanje akcije ciciban-planinec v 1. razred, izvajanje programa planinske šole na višji stopnji, predvsem pa vse večje število otrok, ki želijo sodelovati v planinski skupini.

Do leta 1982 je v akciji pionir-planinec sodelovalo 76 MO PD. Podeljenih je bilo 4319 bronastih, 1036 srebrnih in 375 zlatih znakov. Upadanje aktivnosti se je v letu 1982 umirilo (grafikon št. 2).

Dolžni smo ponoviti, da še vedno nismo našli pravih oblik in vsebin za delo za tiste mlade planince, ki so dokončali akcijo pionir planinec in se še niso vključili v tečaj za mladinske vodnike. Akcija Mladina in gore, s katero smo poskušali vzpodbuditi aktivnost MO PD na tem področju, ne zaživi. Premalo je izkoriščena možnost sodelovanja z alpinističnimi odseki (AO PD), ki bi vodili zahtevnejše, večdnevne ture za manjše skupine. Pri organizaciji tabora za mladince bi za določeno področje lahko prevzeli organizacijsko vlogo Odbori za delo z mladino pri MDO.

Leto	1981		1982	
	št. PD	št. udel.	št. PD	št. udel.
Akcija				
Letni tečaj MV/mentorji	55	120	63	150
Zimski MV	19	22	27	38
Ledeniško izpopolnjevanje	11	24	18	32
Planinska brigada	15	31	18	42
Republiški pionirski tabor	22	49	23	56
Seminar CP	20	36	20	44
Seminar za načelnike MO	32	49	23	56
Republiško orientacijsko tekmovanje	123 tekmovalcev P = 16 M = 16 Č = 9 ekip		144 tekmovalcev P = 16 (48 tek.) M = 20 (60 tek.) Č = 12 ekip (36 tek.)	
Skupaj sodelujočih	454		562	

Planinski tabori postajajo vse bolj razširjena in priljubljena oblika dela z mladimi v planinskih društvih. Število taborov iz leta v leto narašča, vse bolj pa se razširjajo tudi zimski tabori. V letih 1981/82 je bilo približno 40 planinskih taborov v letnih razmerah, v letu 1983 pa je bilo približno 20 zimskih planinskih taborov, oziroma zimovanj.

Z zakonom o TNP (Triglavskem narodnem parku) so možnosti za taborjenje v tem področju precej okrnjene, vendar pa doslej težav zaradi tega nismo imeli. Za pomoč pri organizaciji in izvedbi taborov bo do junija pripravljen priročnik, ki bo zajel vse potrebne informacije v zvezi s pripravo, vsebinskim programom in praktično izpeljavo tabora, vseboval pa bo tudi opis nekaterih tabornih prostorov v Sloveniji. Planinski tabori so se izkazali za zelo dobro in ceneno obliko organiziranih počitnic za mladino.

MK je imela v I. 1982 kar 122 dni VIZ akcij.

Že drugo leto zapored pa nismo izvedli seminarja za mladinske vodnike in mentorje v mesecu aprilu, ker ni bilo dovolj prijav. Udeležba na akcijah, namenjenih vzgoji in izobraževanju in izpopolnjevanju kadrov MO PD, je bila v primerjavi z letom 1981 večja. Rast udeležbe na teh akcijah je za MO PD in MK PZS dokaz, da so programi primerni in da so prizadevanja za stalno dopolnjevanje le-teh uspešna.

Večje uspehe dosegamo tudi pri organizaciji planinskih mladinskih delovnih brigad. V letih 1981 in 1982 so brigadirji tri tedne živeli, delali in sodelovali v množici različnih aktivnosti na planinah Razor (1981) in Polog (1982).

Za svoje uspehe sta obe brigadi prejeli priznanje TRAK AKCIJE, zadnja brigada pa je bila celo najboljša MDB v akciji Posočje 1982, za kar je tudi prejela najvišje priznanje. Največje priznanje pa je zadovoljstvo udeležencev brigade in veliko zanimanje planincev za PMDB 1983. Novost programa PMDB je bil tečaj za mladinske vodnike (v okviru interesnih dejavnosti). Tečaj je uspešno opravilo 12 brigadirjev.

Vsa orientacijska tekmovanja smo v letu 1981/82 opravili obenem s seminarjem za organizatorje orientacijskih tekmovanj. Ugotavljamo, da je v MO PD sicer zanimanje za orientacijo, vendar nimajo dovolj strokovnjakov, da bi organizirali in vodili osnovne tečaje orientacije. Eden izmed vzrokov za upadanje zanimanja so tudi neustrezne karte, čeprav imamo sodobno kartografijo.

Kljub temu smo lahko zadovoljni z rezultati naših ekip na državnem orientacijskem prvenstvu na Fruški gori v letu 1982: člani: 4. mesto — PD Idrija II, 10. mesto — PD Idrija I., 11. mesto — PD Idrija III., mladinci: 2. mesto — PD Brežice, 5. mesto — PD Lisca Sevnica, 6. mesto — PD Trbovlje.

Ekipno pa je ekipa Planinske zveze Slovenije zasedla I. mesto, kar je doslej najboljša uvrstitev naših ekip na državnih prvenstvih.

Kvalitetne ekipe so le v nekaterih planinskih društvih (Idrija, Brežice, Trbovlje, Lisca ...), posebno na Gorenjskem in Notranjskem je zanimanja premalo.

V Sloveniji beležimo vse večje zanimanje za orientacijski tek (po pravilih IOF), zato se moramo dogovoriti, kako se bomo vključili v tekmovanja, v orientacijski tek. Pobudnik bo morala biti Planinska zveza Slovenije, kajti Planinska zveza Jugoslavije se je včlanila v Mednarodno orientacijsko zvezo (IOF) in tako postala edini predstavnik jugoslovanske orientacije v tujini.

V letu 1981 in 1982 smo sodelovali tudi v pripravah in izvedbi orientacijskega tekmovanja za Milovanovičev memorial; v letu 1982 smo bili skupno s PD Trbovlje organizatorji tega tekmovanja, kjer je sodelovalo 155 ekip s 775 tekmovalci.

Že skoraj 10 let deluje v Ljubljani — Klub mladinskih vodnikov in mentorjev, ki se šolajo ali živijo v Ljubljani. V letu 1982 smo organizirali veliko zanimivih predavanj s filmi in diapozitivi. Udeleževali smo se rednih treningov za alpiniste na VŠTK, organizirali smo zanimive izlete, izpopolnjevanja.

Že vrsto let vabimo na vse vzgojno-izobraževalne akcije MK PZS predstavnike planinskih zvez drugih republik, pokrajin in zainteresiranih PD. Vabilom se, kljub izraženim željam, niso odzvali. Uspešneje pa sodelujejo posamezna pobratena PD, ki prenašajo naše izkušnje pri vzgoji in izobraževanju mladih planincev.

Na področju mednarodne dejavnosti se vključujemo v že tradicionalne akcije UIAA in Treh dežel.

Mlade planince z zamejskih PD vabimo na vse vzgojno-izobraževalne akcije MK PZS. Planinska društva v Sloveniji vzpodbujamo k aktivnemu sodelovanju z zamejskimi in tujimi PD in jim pri tem pomagamo z ustrežno koordinacijo. Lani smo se dogovorili za izmenjavo skupin planincev-alpinistov in planinskih inštruktorjev, mladinskih vodnikov, iz Gruzije in Slovenije.

Z navdušenjem je bilo sprejeto sodelovanje več kot 400 mladih planincev iz vse Slovenije pri prenosu zvezne štafete mladosti iz Bohinja, čez sedlo Vrh Bače, skozi vas Bača v Podbrdo.

V letu 1982 je bil XI. kongres ZSMS in ZSMJ. Prvega so se udeležili trije delegati MK PZS, zveznega pa eden. Mladi planinci smo se v dokumentih zavzemali za uveljavljanje

in za široko razumevanje naše frontnosti v ZSMS. Podpiramo stališče, da bo ZSMS množična in frontna organizacija tedaj, ko bo zajemala najširše interese mladih in spodbujala njihovo neformalno in formalno združevanje in uveljavljanje. V planinskih skupinah in celotni družbi si moramo prizadevati, da se bo uveljavilo spoznanje, da je aktivnost mladih nujna prav na njihovem interesnem (za nas planinskem) področju.

AKCIJE MLADINSKE KOMISIJE PRI PLANINSKI ZVEZI SLOVENIJE V LETU 1982

Januar:

27. do 30. 1. Udeležba na Igmanskem maršu (Sarajevo—Foča): 6 udeležencev, vodja Miro Vrhovec.

Februar:

12. 2. 25-letnica Mladinske komisije PZS: pogovor z nekdanjimi sodelavci MK PZS, pomembni sklepi srečanja; 33 udeležencev okrogle mize.

26. do 28. 2. Seminar za Planinske inštruktorje na Uskocnici: 13 udeležencev (inštruktorjev), vodja Miro Vrhovec. (Obravnava seminarских nalog in izvedba turnega smuka.)

Marec:

28. 2. do 7. 3. Zimski tečaj za MLADINSKE VODNIKE na Uskocnici: 22 tečajnikov iz 19 PD, vodja Janez Pretnar. Opravili so tri turne smuke in ves teoretični program tečaja za mladinske vodnike v zimskih razmerah.

26. do 28. 3. Seminar za organizatorje ORIENTACIJSKIH TEKMOVANJ na Vojskem: 35 udeležencev iz 18 MO PD, vodja Roman Sladič. Opravljen samo teoretični del, tekmovanja zaradi obilice snega ni bilo.

19. 3. Seja Mladinske komisije PZS v Ljubljani.

April:

3. 4. 27. zbor delegatov MO PD Slovenije v Ljubljani: sprejetih nekaj pomembnih smernic za delo, predvsem delo na mladinskih planinskih taborih.

17. 4. Izbirno orientacijsko tekmovanje — 3. področja v Gorenji vasi.

18. 4. Izbirno orientacijsko tekmovanje — 2. področja na Mrzlici (organizator PD Trbovlje).

23. do 25. 4. Odpadel seminar za MV/mentorje v Vratih.

26. 4. Prenos zvezne štafete mladosti iz Bohinja, čez sedlo Vrh Bače v Podbrdo, čez 200 mladih planincev iz vse Slovenije.

Maj:

15. 5. Izbirno orientacijsko tekmovanje — 2. področja v organizaciji MO PD Bohor.

16. 5. Izbirno orientacijsko tekmovanje — 1. področja v organizaciji MO PD Ptuj.

23. 5. Izbirno orientacijsko tekmovanje — 1. področja v organizaciji MO PD TAM Maribor.

29. 5. Izbirno orientacijsko tekmovanje — 3. področja v organizaciji MO PD Ilirska Bistrica.

30. 5. Sprejemni izpiti kandidatov za tečaje MV v letu 1982: v Postojni, Ljubljani, Jesenicah, Sevnici, Mariboru in Dravogradu.

Junij:

5. 6. Priprava vodstev poletnih vzgojnih akcij MK PZS.

8. 6. Seja mladinske komisije PZS v Ljubljani.

11. do 13. 6. Republiško orientacijsko tekmovanje v organizaciji MO PD Lisca, v Boštanju.

26. do 27. 6. Lokalna delovna akcija v Bavšici — PMDB — priprava tabora, obnovitev skupnih prostorov.

Julij:

4. do 25. 7. Planinska mladinska delovna brigada — Triglav na Pologu: 42 brigadirjev, komandant Bojan Brvar. V brigadi je bil opravljen tečaj za MV/letne razmere, 12 tečajnikov. Vodja tečaja — Anda Grošelj.

Brigada je čistila pašne površine, postavljali so čredinke in popravljali cesto iz Zatolmina, pomoč kmetom.

2. do 10. 7. I. izmena tečaja za MV/letne razmere v Bavšici: 30 udeležencev, vodja Miro Vrhovec.

10. do 18. 7. II. izmena tečaja za MV/letne razmere v Bavšici: 29 udeležencev, vodja Roman Novšak.

18. do 26. 7. III. izmena tečaja za MV/letne razmere v Bavšici: 46 udeležencev, vodja Franjo Krpač.

26. 7. do 2. 8. Republiški pionirski planinski tabor v Bavšici: 56 udeležencev, vodja Tanja Kocjan.

Avgust:

2. do 9. 8. Tečaj za planinske mentorje v Bavšici: 33 udeležencev, vodja Srečko Pungartnik.

26. do 29. 8. Strokovno ledeniško izpopolnjevanje v Avstriji, v Z. delu Venedigerjeve skupine, izhodišče Essener—Rostockerhütte. 32 udeležencev, vodja Janez Pretnar.

8. do 14. 8. Srečanje pionirjev planincev UIAA v ZRN; Burgberg/Allgäu 3 pionirji planinci, vodja Anda Grošelj.

September:

17. do 19. 9. Seja mladinske komisije PZS in analiza poletnih vzgojnih akcij MK PZS v Bavšici; postavljanje tabora v Bavšici, vrsta sklepov za vzgojno-izobraževalne akcije v letu 1983.

17. do 19. 9. Državno orientacijsko tekmovanje na Fruški gori, ekipno je Slovenija zasedla I. mesto.

24. do 26. 9. Srečanje pionirjev planincev Jugoslavije na Tjentištu — 16 planincev, vodji: Vilma Purkart, Miro Vrhovec.

Oktober:

2. 10. Milovanovičev memorial v organizaciji MK PZS in MO PD Trbovlje — 155 ekip — 775 tekmovalcev.

16. 10. Seminar za mentorje skupin ciciban-planinec v Celju — 44 udeležencev, vodji: Zora Ščavničar, Milena Valentan.

November:

5. do 7. 11. Seminar za načelnike MO PD Slovenije na Šmohorju: 49 udeležencev, sprejetih vrsta pomembnih zaključkov za delo MO in MK, na Šmohorju so bili tudi regijski posveti.

SKUPNO ŠTEVILO DNI: 122 (poprečno je bila vsake 3 dni vzgojna akcija).

SKUPNO ŠTEVILO VODIJ: 43 (nekateri so bili večkrat aktivni kot vodje).

ČEZ KOZJAK DO MORJA

BOŽO JORDAN

Že večkrat smo obiskali sosednjo republiko in posamezna gorska območja oziroma posamezne točke hrvaške planinske poti. Na vrsto je prišla Dalmacija.

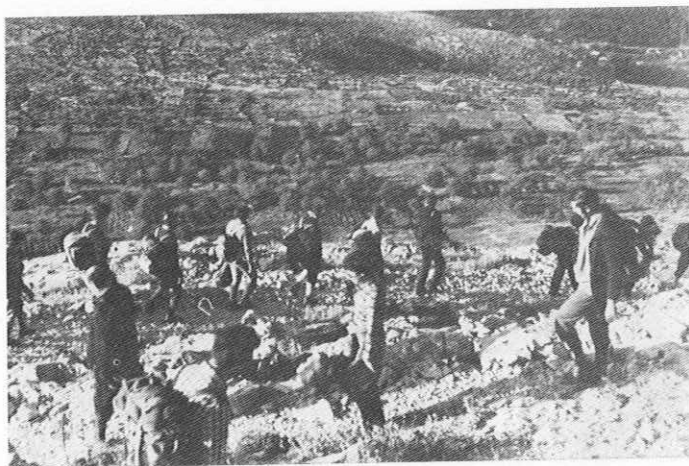
Odločili smo se, da poleg obveznih točk, opravimo še kako posebej označeno planinsko pot. V PV št. 7/82 so bile opisane posebej označene partizanske planinske poti v Sloveniji in tem se je pridružila nova: Konjiška planinska pot ob spomenikih NOB (PD Zreče). Tudi mi smo prehodili eno takih v tem dalmatinskem predelu.

V petek zvečer je skupino planincev iz Savinjske doline odpeljal avtobus skozi Zagreb, Karlovac, Slunj, Rakovico, Bihač, Bosanski Petrovac, Titov Drvar, Bos. Grahovo, Strmico, Knin, Kijevo, Vrhliko, kjer smo v jutranjih urah opazovali Peručko jezero, naprej v Sinj in 9 km za njim na cilj v Kraj, v vas Dicmo, na cesti Sinj—Split. Baje je ta vas deset milj od Dioklecianove palače (decimo = deset) kot sta nam povedala vodiča. Ponoči je lilo, jutro pa je bilo sončno in vetrovno.

Pri šoli smo zavili po dobri asfaltni cesti na zahod, v vas Šušci. V senci pri kamniti mizi pred veliko hišo smo zapustili avtobus. Dobre markacije nam kažejo smer po ozki asfaltirani cesti skozi vas. Na zgornjem koncu vasi je vodnjak, kjer je posebna oznaka — SPT (= Solinska planinska transverzala — po poti prvega solinskega partizanskega odreda). Po lepem borovem gozdu se približujemo naši prvi, po poti pa zadnji KT 6, 612 m visoki Gradini. Z nje vidimo polje vasi Dicmo, pametno razmestitev hiš in še kaj. V četrt ure smo pri naslednji KT 5, pri vrtači. Od nje drži steza mimo samotne cerkvice sv. Ivana skozi vas Radinje. Tu smo srečali ženi, ki sta nesli butari dračja. Pomislil sem, koliko dragocenejšega lesa leži po naših gozdovih. Kmalu nato smo srečali še dve ženi, starejšo v črnem oblačilu, mlajšo v kavbojkah, na ramah sta nesli z vrvjo povezano deteljo. Tudi z naših planin so včasih tako spravljali seno. Hiše so tu krite s kamnom, mnogo debelejšim, kot je naš skril, le nekaj jih je kritih z opeko. Na eni izmed hiš zaselka Babon je oznaka za odcep poti na Lisac (761 m), s katerega je nepozaben razgled na Dalmatinsko Zagoro.

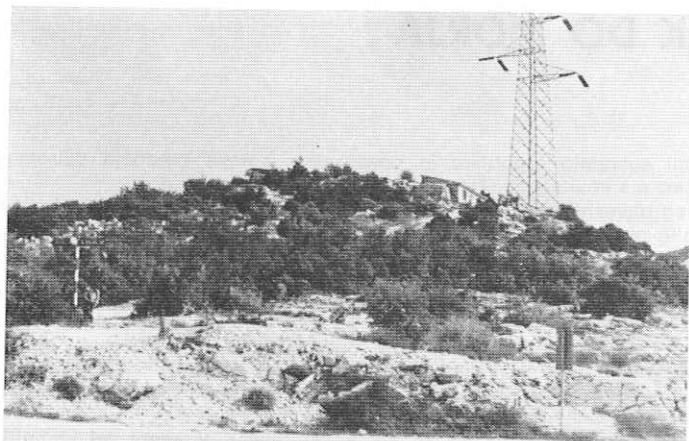
Prišli smo na KT 4 — hrast. Res so tu izzivajoči hrasti. Če šteješ debela, jih je šest, krošenj je pa le pet. Eden izmed njih je obnemogel, kot so onemogle hiše. Pogled se odpre na dolino pred nami, kjer je razdelilna električna postaja in vas Konjsko. Spuščamo se. Na cesto stopimo mimo pokopališča, po nji pridemo do spomenika NOB, ki je pred cerkvijo. Prešli smo cesto Klis—Prugovo, potem še nogometno igrišče, ki je malo za vasjo, potem gremo po polju Livade in se kmalu pričnemo vzpenjati. S slemena se spustimo v vas Blace, točneje v zaselek Bobani. K tej točki KT 3 grade novo cesto. Pred nami je greben Kozjaka, na njem je cerkev sv. Juraja in nekaj bunkerjev. Od hiš se spustimo mimo vodnjaka na pobočje Kozjaka. Na desni vidimo središče vasi Blace s cerkvijo »Gospa od zdravlja«.

Pridemo do najvišje točke poti, do kapelice Sv. Jure, 676 m — KT 2. Navzdol se spuščamo po steni (»barieri«), ki je kar prehodna, v slabem vremenu pa tudi zahtevna, posebej če jo pokriva požled. Z vrha in dela te poti je razgled na solinski bazen,

Z Mosorja,
17. 10. 1982

Foto Stane Štorman

**Malačka, planinska
koča, 17. 10. 1982**

Foto Stane Štorman

Kaštelanski zaliv, splitski polotok in na jadranske otoke. Tik pod steno so lani vzdali spominsko ploščo v spomin na bitko v tem kraju. Na jasi nad spomenikom I. solinske-mu partizanskemu odredu na Voljaku so nas pričakali domačini. Pri spomeniku nam je Dada Nikša govoril o zgodovini tega kraja in posebej o NOB. Navzoča je bila tudi ena izmed preživelih bork tega odreda, Dujka Radič. V spomin na prehojeno pot so nam mladinci poklonili knjigo Vladimirja Markovića-Inđaa, Nezlomljiva mladost, potem so nas domačini povabili na čaj in na smokve. Harmonikar je raztegnil meh, zapeli smo in na koncu na cesti še zaplesali. Takega zaključka res ne doživiš vsak dan. Odpeljali smo se v Split. Vodnik nam je uspel preskrbeti 100 l nafte. Avtobus nas je po »vršiški cesti«
pripeljal pod Mosor do G. Sitno. Oprtali smo nahrbtnike in baterijske lučke so osvetljevale kamnito stezo proti vrhu. Pot nam je kazal Frane Visić. Prespali smo v planinskem domu Umberto Girometta (900 m). Na vrhu Mosorja je Aljaževemu stolpu podoben Vickov stolp. Po jutranjem razgledu smo se vrnili v Split in čez Kaštele do planinske koče Malačka — Biranj. Na Mosoru smo poleg markacije opazili še številko 1, kar označuje Dalmatinsko transverzalo.

V koči so nas postregli z domačim čajem. Nekaj teh zdravilnih zelišč so nam tudi dali. Tudi kavo smo dobili. Pa ne z »ognjenega trna«, saj se plodovi lahko uporabljajo za nadomestek kave. Ostal nam je še planinski dom Putalj. Šli smo do novega gasilskega doma (v gradnji) mimo pokopališča pri »Gospe od hladu«
in spomenika štirim letalcem, ki so se ponesrečili pri prevozu materiala s helikopterjem za obnovo doma. Tu smo končali naše potepanje po dalmatinskih gorah.

Postaja planinskih vodnikov Split je organizatorju izleta PD Zabukovica izročila posebno priznanje. Tu smo se srečali tudi s prvim organizatorjem akcije bivanja v naravi, z Markom Sladićem (»Bij se in preživi — Dinara 80«). Letos so organizirali prvo srečanje

**Na poti 1. solinskega
odreda, Blata
(16. 10. 1982)**

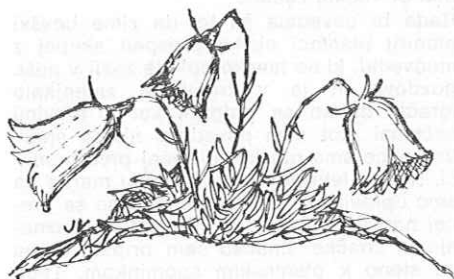
Foto Stane Štorman

teh udeležencev. Ob vračanju v dolino smo se najedli še sladkih oranžno rdečih jagod maginje, kot jim pravijo domačini (orbutus unedo, jagodičnica; po njihovo planika, maginja, jagodnjak). Tega je veliko na otoku Mljetu.* Učinki maginje nam niso bili znani, čeprav so za to vedeli že Rimljani. Uživanje prevelikih količin surovih plodov namreč povzroča prebavne motnje in vrtoglavico ali pijanosti podobno stanje. Mi tega nismo občutili. Znanstveno ime te vrste (unedo) je staro rimsko ime za plodove teh rastlin. Plinij ga razlaga kot »unum tantum edo« (pojej samo enega!).

Videti ni bilo, da bi te okrogle in mokaste, na površini bradavičaste kroglice nabirali. Dobre so za vino, žganje in mezgo. Vsebujejo precej vitamina C (na 100 g svežih plodov je 285 mg C) in mezga zdrži precej dolgo. Tudi »smričevih jagod« (rdeče plodni brin) bi lahko nabrali za nekaj litrov dobrega brinjevca, ki menda ne bi bil nič slabši od uvoženega »gina«.

V nedeljo zjutraj smo se zbrali tudi pri novem spomeniku splitskega partizanskega odreda sredi novega naselja, nekoč polja, odkoder je ta odred odšel na pohod. Tu bo sedaj tudi prva točka mladinske planinske transverzale z imenom »Tragom I. splitskega partizanskega odreda« (Po slehah I. splitskega partizanskega odreda). Za obe poti sta na voljo dnevnik in opis. Žig je mogoče dobiti le tedaj, kadar gre skupina z vodnikom. Nas sta spremljala po solinski poti Ante Malinović in Alojz Bakota. Če hodiš sam, so za dokaz potrebne fotografije na posameznih KT. Povedali so nam tudi, da bodo traso OPT od spomenika v Splitu do konca zasadili v prihodnjih letih z enotnim drevjem. Morda bomo šli tudi po tej poti in morda celo zasadili kako drevo, kar je tudi njihova želja!

* Predvsem pa na otoku Lastovu (op. ured.).

Vinjeta: J. Vogelnik

Motiv iz Martuljka

Foto A. Sušnik

društvene novice

VESTNIK — ZA MLADE

Kadar je poštar prinesel Planinski vestnik, sem včasih pogledala slike. Več me ni zanimalo. Moji starši pa preberejo skoraj vsega. Večkrat so mi rekli: »Poslušaj, zdaj bo nekaj zate!« Poslušala sem, pa sem kar takoj povedala, da ni tako zanimivo, kot so zanimive pravljice. Sploh pa raje hodim v hrib in gledam z višin v daljave. Posebno takrat, ko pridem na vrh. Takrat se mi zdi, da nisem nič manjša in mlajša od odraslih. Seveda, dokler ne moram zopet kaj »tako ubogati«.

Pa to ni tisto, kar sem hotela zapisati. S sestrično sva odkrili v Planinskem vestniku tudi stran za mlajše bralce.

Takoj sem ugotovila, da je ta stran bolj »naša«. Če bi bilo prostora še za kakšno risbico, bi jo takoj narisala, saj raje rišem, kot pišem. Potem bi bilo bolj pravljичno, bilo bi »nekaj zame«.

Rada bi povedala še to, da zime bovški pionirji planinci nismo prespali skupaj z medvedki, ki so lansko poletje zašli v naše gozdove in je v trgovinah zmanjkalo igračk, da so se poigrali kar s pravimi ovčkami. Kot sem povedala, nismo spali. Vso zimo smo obiskovali tečaj prve pomoči. Konec februarja in v začetku marca pa smo opravili izpite. Mislim, da smo se precej naučili, saj smo dobili pismena priznanja in značke. Značko sem pripela doma na steno k planinskim spominkom. Tega

uspeha sem bila bolj vesela kot pred dvema letoma vzpona na Triglav. Čeprav sem hodila vso pot sama, sem bila vendarle navezana od kočje do vrha na vrh. Na to značko sem bolj ponosna, ker sem jo pridobila sama brez naveze. Rada pa imam »navezo« svojih planinskih vrstnikov. Komaj čakam, da skopni sneg in se zberemo v veselo družbo.

Majda Mihelič,
3. r. OŠ Bovec

ZBOR PLV V ZIMSKIH RAZMERAH

Zbor planinskih vodnikov v zimskih razmerah, drugi tovrstni letošnji zbor, je bil 4.—6. 3. 1983 v Koči na Kraju. Udeležilo se ga je 22 planinskih vodnikov iz 12 planinskih društev. Zastopani so bili vsi MDO razen Štajerske, Dolenjske in Primorske. Planinski vodniki so pod vodstvom Stanka Klinarja, Janeza Bizjaka, Ernesta Štoklase in Frančka Muleja predelali snov o nevarnosti pozimi in o turnem smučanju. Praktično so izvedli prerez snega ter izdelavo nosil. Posebno pozornost so posvetili turnemu smučanju, saj so opravili dva smuka z Vratice na Komno. Ob zaključku zбора so ugotovili, da si zbor v zimskih razmerah še želijo, le da bi radi več praktičnega dela tudi za nesmučarje. Tako naj KVIZ, ki je organizator zborov planinskih vodnikov, pripravi za prihodnjo zimo zbor z dvema

ločenima programoma praktičnega dela in sicer posebej za smučarje in posebej za pohodnike, ter vnaprej objavi ture. Prav tako je bilo ugotovljeno, da je treba za izvedbo takega programa več discipline pri prijavljanju udeležencev, kajti organizator ne more pripraviti kvalitetnega zbora, če pride kar 60 % prijav potem, ko je rok za prijave že potekel. Mogoče pa ne gre tu le za nedisciplino, ampak tudi za slabo obveščanje po posameznih planinskih društvih.

Marinka Koželj

GORSKI REŠEVALCI IZ BOVCA V AVSTRIJI

Severno ostenje Kepe ter njena pobočja v okolici Bertine kočje na avstrijskem Koroškem so bila v soboto 19. in nedeljo 20. marca 1983 prizorišče vaje gorskih reševalcev iz Beljaka, ki so se je kot gostje udeležili tudi slovenski gorski reševalci iz Kranja, Mojstrane in Bovca.

To mednarodno srečanje se je pričelo v soboto zvečer z nočno vajo, nadaljevalo pa v nedeljo s spustom »ponesrečenega planinca« iz severne stene Kepe z uporabo standardnih in improviziranih reševalnih sredstev. Iz podnožja stene so reševalci »ponesrečenca« prepeljali v dolino z akiačolnom. V drugem delu vaje so reševalci posredovali v nesreči, ki jo je povzročil snežni plaz izpod Kepe ter presenetil skupino turnih smučarjev. Na pomoč so priskočili lavinski psi, ki so pod vodstvom vodnikov hitro odkrili zasute smučarje, zadnjega pa so reševalci našli s pomočjo sondiranja plazišča. Za zaključek vaje so bili gorski reševalci navzoči še pri praktičnemu preizkusu sestave snežne odeje in ocenili možnosti za nastanek plazov.

Slovenski gorski reševalci, ki so bili sicer na vaji gostje, so ves čas v vseh elementih vaje tudi aktivno sodelovali.

Prav gotovo taka srečanja gorskih reševalcev mnogo prispevajo k izmenjavi izkušenj in bogatjenju znanja v reševalnih akcijah v gorah.

Boris Mlekuž

NADALJUJEMO SODELOVANJE

Štirje člani bovške postaje GRS so se v soboto 14. marca 1983 udeležili na Nevejskem sedlu v Italiji vaje italijanskih gorskih reševalcev. Na dobro organizirani vaji je nad osemdeset reševalcev delovalo v različnih skupinah, od stenskega reševanja, reševanja izpod plazov, smučarskih nesreč pa vse do reševanja v gorah ob pomoči helikopterja. Reševalci iz Bovca niso bili le opazovalci vaje, temveč so aktivno sodelovali v skupini, ki je z vrha Pabiča pomagala pri sestopu v dolino izčrpanemu gorniku. Postaja GRS iz Bovca

že vrsto let sodeluje s postajo GRS iz Trbiža, sem sodi tudi ta zadnja akcija. Take vaje so vsekakor obojestransko koristne za izmenjavo izkušenj in medsebojno spoznavanje, saj so se gorski reševalci z obeh strani meje že večkrat srečali tudi v skupnih reševalnih akcijah v obmejnih gorah.

Boris Mlekuž

OB 8. TEČAJU ZA NAMERNO PROŽENJE PLAZOV

Šestnajstega in sedemnajstega decembra lani so gorski reševalci-minerji snežnih plazov, v družbi z maloštevilnimi delavci središč zimskega športa in miličniki, obnavljali znanje, ki jih usposablja za opravljanje namernega proženja snežnih plazov. Tečaj je vodil načelnik odseka za namerno proženje plazov v podkomisiji za plazove GRS, tovariš Danilo Belšak ob najtesnejšem sodelovanju oficirjev VP 1098 Kranj na čelu z majorjem Slobodanom Lončarjem.

Na Rudnem polju na Pokljuki se je z inštruktorji zbralo dvainštirideset minerjev plazov, za katere je preizkušnja obvezna, saj sicer ne dobe podaljšanega pooblastila za opravljanje te, četudi prostovoljne dolžnosti. Kljub slabemu vremenu, dežju in kasnejšemu močnemu sneženju so bili uspešni, tako je GRS zimo pričakala dobro pripravljena.

Zakaj in kdaj so potrebni minerji snežnih plazov?

O tem še nismo nikoli pisali, zato naj stvar na kratko obrazložimo danes!

Praviloma človek ne vpliva na dogajanje v visokogorju. Plazove tam lahko pričakuje in se jim izogiblje, še nikoli pa se ni lotil namernega proženja nasploh.

To delo je omejeno na organizirana smučišča, ki jih lahko ogroze snežni plazovi. Prav tako je nujno in koristno tam, kjer so plazovom izpostavljene prometne poti ali kjer bi utegnili zasuti naselja.

V vseh takih primerih ljudje sami vnaprej povzročijo plaz, ko snega še ni toliko, da bi se lahko razvili uničevalni plazovi velikih razsežnosti. S proženjem plazov dosežemo varnost, če nam je uspelo, da je splazila kritična snežna odeja na strminah, kjer smo s tem računali. Tudi če plaz ni in ob pogoju, da smo pravilno minirali, smo — vsaj za nekaj časa — lahko pomirjeni, saj proženje naboja snežno odejo utrdi, kolikor ne povzroči plazov.

Pri nas že leta namerno prožimo plazove na Zelenici in na Kaninskih žičnicah. Prizadevanja so doslej dala že res lepe rezultate. Upamo, da bo pri tem tudi ostalo, komisija za GRS pa skrbi, da ne bo nikoli manjkalo izkušenih minerjev.

Pavle Šegula

5. 3. 1983 je minilo 10 let, odkar so odprli LPP. Vsa leta je sestav komisije isti; sodelujejo — Ludvik Jugovic, Jože Cadež, Tilka Oblak in Tončka Oblak. Doslej so podelili 1450 značk za prvič prehojeno pot, 1182 za drugič in za večkrat 268 značk.

Lani je LPP prehodilo precej manj kot prejšnja leta, saj so podelili le 83 značk, od tega 54 za prvič, 29 pa za drugič in večkrat prehojeno pot. Člani so prejeli 75 značk, mladinci 3, pionirji pa 5 značk. Razlog zato, da je manj pohodnikov, je gotovo tudi ta, da je v 10 letih nastalo 25 novih transverzal širom po Sloveniji, ko jih je bilo leta 1973 komaj 5.

V desetih letih so razdelili 1159 značk članom, 77 mladincem, 177 pionirjem, 37 pa cicibanom.

Kaže, da mladinci raje zahajajo v višje gore, medtem ko pionirji hodijo s starši na družinske izlete. Pohodniki so bili člani 48 PD, iz Ljubljane 446 značk, Škofje Loke 354, Kranja 287, Žirov 91, Zagreba 46, Železnikov 45 in tako dalje.

Lani so imeli 7 sej, na katerih so potrjevali dnevnik kontrolnih žigov, pošiljali značke ter reševali tekoče probleme za vzdrževanje poti.

Aprila lani so sklicali širšo sejo komisije z markacisti. Povabili so tudi vsa PD v občini. Poslali so vsem zapisnik s prošnjo in priporočilom, da bi čimveč poti obnovili z markacijami. Ugotavljamo, da so poti dobro markirane tam, kjer drže na vrhove in do koč. To je področje Blegoša, Ermanovca, Porezna, Ratitovca, Mohorja in Lubnika, zelo slabi so pa stranski odseki, ko po letu 1973 ni bilo nič narejenega, markacije so obledele, zaraščene so z grmovjem in uničene zaradi građenj novih gozdnih poti. To ni samo naša ugotovitev, pišejo nam planinci iz raznih krajev.

Pa še nekaj rekordov:

Fani Bohinc, PD Kranj, 73 let, je LPP prehodila 36-krat,

Jože Klojučar Vešter, Škofja Loka, PD Ljubljana-Matica, 15-krat,

Albin Zalokar, PD Ljubljana-matica, letos dopolnil 80 let, 14-krat,

Silvo Dolinar, PD Žiri, 12-krat,

Irma Dolinar, PD Žiri, 10-krat.

Najstarejša ženska, ki je prehodila LPP je Minka Mali iz Ljubljane, 90 let.

Najstarejši moški je Berivoj Vilhar, tudi iz Ljubljane, 80 let.

Najmlajša ženska je Tina Žumer iz Kranja, 6 let.

Najmlajši moški, 2 leti, je pot prehodil v nahrbtniku, to je Primož Pintar iz Škofje Loke. V celoti pa je pot prehodil sam s starši tri leta in pol stari Andrej Klemenčič iz Škofje Loke.

Da pa je v gorah tudi vedno več neresnosti ali vandalizma, kažejo sledi po vrhovih v skrinjicah, razmazane in raztrgane vpisne knjige, razrezani in izginuli žigi,

skrinjice, polne odpadkov in smeti in razbitih steklenic.

Vsa planinska društva, ki imajo na skrbi dele LPP pa prosijo, da bi še naprej skrbeli za svoj del poti, za dosedanje delo pa se jim iskreno zahvaljujejo.

Predsednik komisije za LPP
Ludvik Jugovic

KRANJSKO PLANINSKO DRUŠTVO

PD Kranj je tretji najmočnejši planinski kolektiv v Sloveniji (700 pionirjev, 600 mladincev in 1760 članov, skupno 3060), saj združuje kar 42 sekcij v OZD ali KS. Delo pa poteka v 13 odsekih: alpinistični ima 53 članov in več kot 600 opravljenih tur. S cicibani, pionirji in mladinci delajo številni mentorji. S pomočjo prizadevnih planinskih vodnikov so lani pripravili 110 izletov z več kot 1500 udeleženci. Postaja GRS vključuje 75 pripravnikov in reševalcev. Markacisti uspešno vzdržujejo in popravljajo 145 km planinskih poti. Gospodarski odsek skrbi za planinske domove na Ledinah, Kališču in Gospincu ter za bivaka pod Kočno in na Krvacu; imajo kar 260 ležišč in 480 sedežev; lanski promet je bil za 38% večji, žal pa so stroški porasli kar za 140%, tako da društvo brez dotacij in drugih oblik pomoči ne bi moglo uspešno delovati.

Na občnem zboru PD Kranj so med smernice za delo med drugim sprejeli tudi sklep, da je potrebno vključiti čim več tistih, ki v Kranju in okolici hodijo v gore, teh naj bi bilo kar 15 do 20 000. Vsaka družina naj bi postala naročnik Planinskega vestnika. Postaviti žele umeten plezalni vrtec in že letos nameravajo realizirati odpravo v Pamir. Razširili naj bi dom na Kališču itd. Podelili so tudi številna priznanja, med njimi tudi red zaslug za narod s srebrno zvezdo, ki ga je za dolgoletno delo prejel dosedanji (in novi) predsednik PD Franci Ekar.

V nagovoru je predsednik SO Kranj Ivan Cvar med drugim dejal:

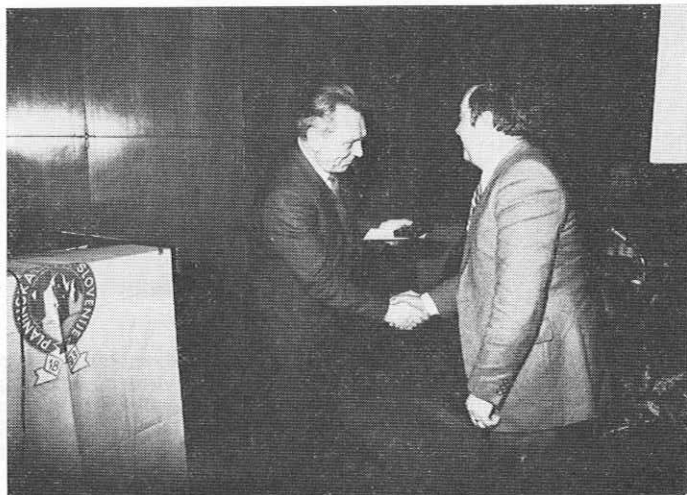
»Franci Ekar brez dvoma že več kot deset let uspešno vodi tako številčno in po aktivnosti močno organizacijo, kot je Planinsko društvo Kranj in je njegov prispevek k razvoju tovrstne telesne kulture velik, kar se kaže tudi pri razvoju občine in socialistične družbe kot celote.

Poleg organizacijske krepitve društva, organiziranja raznovrstnih prireditev, pohodov in drugih akcij je treba poudariti njegov veliki prispevek in delo v reševalnih akcijah v okviru gorske reševalne službe, kjer je vedno navzoča nevarnost za življenje.

Materialna in prostorska osnova društva se je v letih delovanja tovariša Ekarja močno povečala, predvsem pri izgradnji in adaptaciji planinskih postojank, kot so:

Predsednik SO Kranj
Ivan Cvar-Marjan
izročja odlikovanja
F. Ekarju

Foto J. Zaplotnik

Ledine, Krvavec, Kališče in druge. S tem pa je bila omogočena tudi večja aktivnost članstva PD in drugih vzporednih struktur telesne kulture v Kranju.

Aktivnost tovariša Ekarja pa se kaže tudi na širših področjih družbenega življenja, kot so občina, regija in republika. Uspešne gospodarske rezultate pa dosega tudi kot individualni poslovodni organ Gorenjskega sejma v Kranju.

V imenu Skupščine občine Kranj, družbenopolitičnih organizacij občine Kranj in v svojem imenu izrekam tovarišu Francu Ekarju za podeljeno odlikovanje iskrene čestitke in zahvalo za njegov delovni prispevek k napredku naše družbe.

Naj to priložnost izkoristim še za to, da izrečem iskrene čestitke k 84-letnici delovanja Planinskega društva Kranj z željo, da bi tudi v bodoče dosegalo take ali še večje rezultate.«

PLANINSTVO POMENI V PTT — TRADICIJO

PD PTT Ljubljana, ki šteje 1584 članov in gre o njem glas, da je vzornik med planinskimi društvi, je imelo letos 5. marca 29. letni občni zbor.

Za člane društva je bila to priložnost, da so potrdili svojo pripadnost planinstvu in PTT ter si tako izpričali medsebojno tovarištvo. Člani in gostje so prišli iz Maribora, Celja, Kranja, z Jesenic, iz Novega mesta, Nove Gorice, celo iz Zagreba, z Reke. Svoje je k izjemnemu ozračju prispeval mešana pevski zbor KUD »Poštar«, ko je s pesmijo pričel zborovanje.

Na zboru so ugotovili, da so z delom v minulem letu lahko zadovoljni. Gmotne razmere sicer tudi zanje niso bile ugodne, zato pa je bilo treba v delo vložiti še več truda, volje in dobre organizacije.

Skratka, program, ki so si ga zastavili letos poprej, jim je uspelo izpolniti. Ob mnogih uspehih pa jih teži dejstvo, da je število članstva, čeprav le za 40 članov, upadlo.

Mladi so sicer zelo prizadevni, vendar pa poročila o delu in številke in udeležba na samem zboru kažejo, da so gonilna sila predvsem starejši člani. Dosti bi bilo še mogoče storiti, da bi čim več miadih vzljubilo gore in se pridružilo članom društva na planinskih poteh.

V tem pogledu je gotovo dobro zastavljena akcija ciciban-planinec, ki jo je lani izpeljal mladinski odsek. Tudi v PTT srednješolskem centru si prizadevajo bodoče ptt delavce že v šolskih klopeh navdušiti za planinstvo. PD PTT Ljubljana pa ni zaprtο društvo, saj ima svojo planinsko skupino v vojašnici Ljuba Šercerja, ki je bila lani tudi zelo aktivna.

Planinske skupine v okviru društva delujejo še v Kranju, Novi Gorici in v Novem mestu. Vse tri so bile zelo dejavne, saj so poleg izletov skrbele tudi za poti transverzale kurirjev in vezistov NOV na svojem območju.

Delo društva je organizirano po odsekih. Najbolj množično je bilo delo izletniškega odseka. Lani se je devetindvajsetih izletov udeležilo kar 1066 planincev; bilo je torej okoli 40 planincev na vsakem izletu. Tesno povezana z izletniškim sta mladinski in orientacijski odsek. Na orientacijskih tekmovanjih so člani društva dosegali pomembne uspehe in omeniti velja pomen te dejavnosti pri utrjevanju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. Pomemben je tudi gospodarski odsek, ki skrbi za poslovanje Poštarskega doma na Vršiču. Lani je izredno uspešno posloval, saj ga je obiskalo 30 840 planincev in izletnikov, ustvaril pa je toliko prihodka, da sam krije svoje stroške. Odsek za propagando in kulturo je v avgustu organiziral

PD PTT Ljubljana
na občnem zboru
Foto Jože Vogrin

prvo slikarsko kolonijo na Vršiču, za katero menijo, da bo postala tradicionalna. Odsek za varstvo narave je skrbel za urejanje alpskega vrta na Vršiču, opravil več študijskih izletov in imel več predavanj. Mnogo prostovoljnih delovnih ur pri vzdrževanju planinskih poti je opravil odsek za planinska pota. Skratka — PD PTT Ljubljana je bilo lani delovno živahno. Člani so bili zadovoljni, da so opravičili zaupanje, ki so ga bili obenem z gmotno pomočjo deležni pri ptt delovnih organizacijah. Zagotovo bodo v tridesetem letu svojega delovanja še bolj uspešni. Izostali tudi ne bosta finančna in moralna pomoč ptt združenega dela, saj jo je v imenu svojega kolektiva obljubila tudi direktorica Podjetja za ptt promet Ljubljana Fani Zagmeister. Ko je med drugim dejala, da je za to društvo značilno veliko ur prostovoljnega dela in da je planinstvo ne samo možnost za rekreacijo in za utrjevanje zdravja, temveč utrjevanje tovarištva, zagotavlja boljše delo in v tem gotovo tiče razlogi za tolikšno zanimanje za planinstvo med ptt delavci.

Izvolili so nove organe PD PTT Ljubljana. Predsednika Lojzeta Cuznarja je zamenjal Stanko Jaki. Zbor se je nadaljeval s tradicionalnim plesom.

Gordana Petek-Ivandič

VTISI Z 22. OBČNEGA ZBORA PD ŽELEZNIČAR MARIBOR

Kaj nam pomenijo gore?

Težko je na to odgovoriti celo tedaj, ko pregledujemo svoje dnevnike, značke in žige, ki smo jih bili pridobili na tem ali onem tisočaku, sami ali v družbi najbližjih. Morda niti ne pomislimo, kdaj se je dogodilo tisto, da smo gore vzljubili in prisluhnilili klicu narave v vsej lepoti.

Kdo vodi to velikansko množico planinske organizacije odraslih in mladih iz leta v leto po naših gorah.

To vprašanje se mi je nehote porodilo na 22. občnem zboru, ko sem poslušal poročila o delu društva v minulem letu in ob 90. obletnici Slovenskega planinskega

društva. Pozdravi, izrečene želje pobratnih društev iz drugih republik, pokrajin in krajev je gotovo potrdilo zagotovilo, da izvršni odbor PD Železničar Maribor, na čelu s predsednico Vido Heric, dela dobro.

Po 22 letih se je marsikaj spremenilo. Članstvo se je pomnožilo, oživeli so novi odseki, imajo nove prostore v lastni planinski hišici za vse potrebe društva itd. Številke same bi ne povedale veliko, če ne bi bilo tudi iskrene besede predsednice društva, ko je po uradnem zaključku zbora dejala:

»Delujem kot predsednica društva že 22 let, to je od ustanovitve. Srečna sem, da imajo člani toliko zaupanja vame in v celotno delo našega društva. To dokazujejo vsako leto na občnih zboreh člani s svojo udeležbo, ki je skoraj lahko rečem 95%. Mislim, da tako visoka udeležba nekaj pomeni.«

Listam po 3. številki Glasila MO PD Železničar Maribor, ki so ga izdali vrli mladinci planinci ob zaključku letne sezone. Vsebinska pove več kot dolgo in morda suhoparno poročilo.

Anton Florjanič, predstavnik PD Železničar Celje in zastopnik KOO SPD Slovenije, je dejal:

»Sem nadvse zadovoljen z organizacijo in izvedbo konference, predvsem z uspehom mladinskih odsekov v delu s pionirji. Zavidljivo število transverzorcev, ki osvajajo slovenske in jugoslovanske vrhove, to samo potrjujejo...«

Priprava za že 23. zlet planincev Železničarjev Jugoslavije v Bački Topoli, srečanje PDŽ Ljubljana, Maribor, Celje in Zagreb, izleti v Južno Srbijo, Makedonijo in izleti v naše gore bodo gotovo izpeljani tako, kot vsako leto — z dobro voljo vseh članov! Ne bo lahko, vendar s skromnostjo in z voljo lahko dosežemo marsikaj! Naše gore nas čakajo, čakajo nas naši prijatelji planinci širom po naši lepi domovini in ta srečanja nikoli niso in ne bodo pozabljena, kot ne besede predstavnika PDŽ Kraljevo, ko je ob zaključku zbora dejal:

»Kraljevo — Mariboru sve, što se može dati, neka ga sreča prati...«

Lepo je u ovom gradu imati druga ali usamljen u planini je najveća tuga...² Verjetno je ta misel oživela v srcu marsikaterega planinca na poti z občnega zbora domov, sam pa sem zase tiho oblikoval še odgovor na vprašanje, na katerega do kraja še nismo odgovorili.
»Kaj nam pomenijo gore?«

Štefik

PD POLZELA

Občni zbor PD Polzela je potekal res v nabito polni dvorani. Mladi so pripravili lep kulturni pogram in predstavili svoje glasilo. Med osrednje prireditve sodita oddaja Radia Titovo Velenje in javna oddaja Radia Celje, ki je bila v prepolni dvorani Doma svobode Griže dne 18. 2. 1983. Navzoči so bili — delegacija PZS s predsednikom Tomažem Banovcem, predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij občine Žalec; delegacijo je vodil predsednik Obč. konference SZDL tov. Meglič, in delegacijo PD.

Tomaž Banovec je govoril o pomenu planinstva, o pomenu letošnjih jubilejev, orisal je delo v letošnjem letu.

Predstavnika AO Celje Aleš Stopar in Zdravko Cankar sta orisala delo alpinistov, spregovorila sta o nepozabnem pionirskem delu Cirila Debeljaka-Cica in o letošnji odpravi na Himalajo.

V orisu zgodovine je bilo čutiti poudarek na pionirsko narodno-obrambnem delu Savinjske podružnice in njenega prvega načelnika Franca Kocbeka.

Žal se proslave ni mogel udeležiti profesor Orel, dolgoletni predsednik PD Celje in vzornik savinjskih planincev. Planinci smo mu želeli neposredno čestitati ob njegovem visokem jubileju, sedemdesetletnici. Dejstvo je, da v zgodovini planinstva v Savinjski dolini poznamo dve dobi — Kocbekovo dobo, dobo začetkov planinstva, dobo borbe za slovenske Savinjske Alpe in Orlovo dobo po drugi svetovni vojni, dobo obnove planinstva, to je dobo, ko so bili ponovno postavljeni temelji, na katerih stoji današnja planinska organizacija. Razveseljivo je, da je bila zadnja, februaraska številka Novega tednika posvečena planinstvu. Na osrednjih straneh so bili objavljeni sestavki: »Šele domoljubje je poslovenilo planine« — utrinki iz kronistove beležnice pričajo o razvoju planinstva v Sloveniji; »Franček Knez rine pod nebo« — intervju s tem našim znanim alpinistom; »Vse več planinskih postojank« — zapis o predvidenih proslavah v Gornji Savinjski dolini; »Radijska oddaja o planinstvu« — fotozapis o radijski oddaji; objavljen je še sestavek o 18. spominskem pohodu na Stol.

* Kraljevo — Mariboru vse, kar more dati, naj ga spremlja sreča...
Lepo je v tem mestu imeti tovariša, sam v gorah pa je največja žalost.

V tednikovem intervjuju je objavljen intervju »Življenje med tiri in vršaci planin« z Antonom Florijančičem, dolgoletnim predsednikom PD Železničar iz Celja, ki odhaja v zasluženi pokoj.

V rubriki »Obrazi« je objavljen »obraz« Zvoneta Kupca, o katerem preberemo: »Zvone postane pravi Zvone, ko nase nade ne planinsko obleko in se zapodi pod Reško planino. Srečamo ga na mnogih planinskih poteh, po katerih hodi zasanjan in očaran... Torej obraz znanega markacista PD Prebold.

V tej številki najdemo še sestavek: »Planinska sekcija mladih Celjanov« in »Turni smuk Mrzlica—Zahom privabil 86 smučarjev«. Turni smuk sta organizirala PD Zabuškova in TVD Partizan Griže. Torej bogata »planinska številka«, ob kateri že skorajda ne moremo vprašati: Zakaj je izostal sestavek o pohodu po poteh XIV. divizije Dramlje—Žiče, v februarju in se ga je udeležilo več kot 100 planincev?

Franč Ježovnik

PD LISCA SEVNICA-KRŠKO

1. marca 1983 so imeli svoj redni občni zbor, ko se je zbralo 189 članov, med njimi zelo veliko mladih. Na občnem zboru so bili tudi predsednik skupščine občine Sevnica in sekretar OK SZDL Sevnica, predsednik MDO Zasavje ter predstavniki PD Dol, Trbovlje in Senovo.

Pred občnim zborom sta predsednik PD in član AO prikazala diapozitive društvenih akcij in izletov ter vzponov v Paklenici.

Poročila so deloma objavili v glasilu PD »Mladi planinec«, deloma pa so jih na občnem zboru prebrali.

Predsednik je zlasti poudaril obsežno delo s pripravami in organizacijo 14. dneva planincev, ko je sodelovalo 90 članov in so v delovnih akcijah opravili čez 1500 evidentiranih delovnih ur. Dal je tudi priznanje skupščini občine in družbenopolitičnim organizacijam ter PZS.

Članstva je v primerjavi s prejšnjim letom manj za 171, zlasti je manj mladine in pionirjev. Menijo, da je bilo premalo interesnih dejavnosti, ki bi mladino pritegnile. Pridobili so 4 nove mladinske in 4 planinske vodnike. Na izletih in pohodih je bilo nad 1500 udeležencev. Dobre rezultate je imela orientacijska sekcija, ki dela v sestavu mladinskega odseka. Imajo več planinskih skupin na osnovnih šolah v Sevnici in Boštanju ter v delovnih kolektivih v Sevnici in Krškem in krajevni skupnosti Krmelj.

Organizirali so pionirski tabor v Vratih, ki se ga je udeležilo 45 pionirjev. Vsi pionirji planinske skupine OŠ Ana Gale hodijo po Zasavski planinski poti.

Aktiven je tudi gospodarski odsek, saj je redno skrbel za Jurkovo kočo, kupil šo-

tore, za 1. maj pa organiziral srečelov na Lisci, za Dan planincev pa popravil cesto na Lisco in tako omogočil krožni promet. Na občnem zboru so sprejeli sklep o prenosu 5 arov zemljišča na Hidrometeorološki zavod Slovenije, kjer bodo postavili postajo za obrambo proti toči. Pogodba predvideva 610 000 dinarjev odškodnine kot prispevek za elektriko in vodovod ter vrnitev zemljišča, če bi postajo ukinili. Pogodbo bodo predložili v potrditev GO PZS.

Občni zbor je v imenu PZS pozdravil Jože Dobnik, izrekel je čestitke in zahvalo PD, skupščini občine, družbenopolitičnim organizacijam in izvajalcem za odlično organizacijo in izvedbo 14. dneva planincev na Lisci. Spregovoril je o proslavljanju 90-letnice SPD, ki mora biti delovno, posebna skrb pa mora biti namenjena kvaliteti planinskega dela na vseh področjih. Seznanil jih je z akcijo »Kredarica« ter otvoritvami planinskih koč in domov. Povalbil je PD in navzoče, naj pomagajo potegniti iz finančnih težav PV z novimi naročniki, oglasi in prispevki. V razmišljanje je dal vprašanje o ustanovitvi PD Krško (samo PS Kovinarska ima 157 članov, PS pa je še v DO Celuloza), podelil pa je tudi dve znački za prehojeno Slovensko planinsko pot.

Občni zbor je pozdravil v imenu družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine Sevnica sekretar občinske konference SZDL. Pohvalil je delo PD in obljubil vso pomoč tudi v prihodnje (ta pomoč je bila tudi doslej izredna, saj so lani dobili od TKS kar 256 000 dinarjev, ki so jih porabili za delo z mladino, tabor, vzgojo in orientacijo).

Občni zbor so pozdravili predsednik MDO Zasavje Tone Sterniša, ki je tudi podelil 16 značk Zasavske planinske poti, ter predstavniki PD Dol pri Hrastniku, Trbovlje in »Bohor« Senovo.

Za novega predsednika so izvolili Vinka Šeška, dosedanji predsednik Lojze Anzelc pa bo podpredsednik.

Jože Dobnik

RAZGIBANA DEJAVNOST ŠENTJURSKIH PLANINCEV

Dobra tri desetletja so minila, odkar je skupina planinskih navdušencev v Šentjurju ustanovila planinsko društvo. Od 60 članov ob ustanovitvi, šteje danes že 247 članov; tako se društvo uvršča med najbolj množična v občini.

Izletom v gore je društvo posvetilo največjo pozornost, saj je priredilo kar 15 skupnih izletov; udeležba od 10 do 50 udeležencev, pionirjev, mladine in odraslih članov. Hodili so po planinskih poteh v prigorjih, v Julijcih, Savinjskih Alpah, Karavankah in po Pohorju ter po kraškem svetu naše Primorske. Glavno skrb ima pri tem Jože Gabršek, ki je dve desetletji vodil

mladino po gorah, naslednjih deset let pa je oskrboval planinski dom, kar je rodilo bogate sadove. Društvo je lani jeseni navezalo prijateljske stike s PD Kozjak iz Kaštel Sućurca v Dalmaciji. Njih množični obisk na Resevni je navdušil; vse kaže, da bo šentjursko društvo ob prvomajskih praznikih obiskalo prijatelje v Dalmaciji in se z njimi povzpelo na Mosor in Kozjak nad Splitom.

Društvo je vzdrževalo vsa markirana pota in to dejavnost razširilo na markiranje poti XIV. divizije.

Lepemu planinskemu domu na Resevni, ki se vključuje v spominski park iz NOB, posveča društvo veliko pozornost. Dom je lepo urejen, potrebna pa bodo še posebna zavarovalna dela. Dom je odprt le ob sobotah, nedeljah in praznikih in je zato zelo izpostavljen; vlomov je bilo lani kar precej.

Za zaključek občnega zбора je domačin, alpinist Franček Pepevnik prikazal izredno lepe barvne diapozitive z visokogorske ture v Andih. Franček je član himalajske odprave, ki bo avgusta odpotovala v Katmandu, odkoder se bo povzpela na Gaurisankar.

Ernest Rečnik

BOVŠKI PLANINCI SO ZBOROVALI

Da v planinskih vrstah vlada letos, ko slovenski planinci praznujejo devetdesetletnico organiziranega delovanja, praznično razpoloženje, se je pokazalo tudi na rednem letnem občnem zboru PD Bovec. Že sam uvod, ko so najmlajši planinci-cicibani iz bovškega vzgojnovarstvenega zavoda s prikupnim in izvirnim nastopom simbolično prikazali del svojih planinskih aktivnosti, je bil praznično obarvan. Pa ne le to! Sama udeležba planincev na zboru, delo zboru in odločitve za nadaljnje delo pomenijo svojevrsten »praznik« za bovško planinstvo, ki se je že celo vrsto let otepalo z najrazličnejšimi težavami od organizacijskih, gospodarskih pa do kadrovskih.

Z veseljem so starejši planinci prislunhili poročilu o dejavnosti in smelih načrtih za delo v bodoče v mladinskem odseku, kategera jedro tvorijo pionirji in cicibani osnovne šole Vladimirja Nazorja oziroma VVZ. Osnovni cilj dela mladih v društvu je še več mladih planincev, ki si bodo z različnimi oblikami šolanja pridobili tudi čim več planinskega znanja. Pravkar so v mladinskem odseku zaključili planinsko šolo, pod vodstvom marljivih mentoric pa uspešno tečejo akcije ciciban-planinec in pionir-planinec.

Društvo je v letu 1982 uspešno pričelo razreševati tudi gospodarske težave, pa tudi organizacijske zaplete v društvu in zunaj njega. Društvo je pri tem naletelo na vso podporo pri vseh organih in organizacijah v KS Bovec kot občine Tolmin;

našo pa je veliko oporo tudi pri Planinski zvezi Slovenije. Uspešno je potekala gradnja kočje za Konjcem na Kaninu, za kar je bilo na razpolago tudi dovolj denarnih sredstev. Gradnja bo letos zaključena in koča bo najbrž že septembra odprla vrata. Občni zbor je tudi potrdil predlog upravnega odbora društva o odprodaji doma na Predelu za turistične namene. Letos pa bo obmejna karavla na Mangrškem sedlu spet delala kot planinska postojanka, saj je društvo ponovno doseglo sporazum z JLA, ki je že v preteklosti poslople karavle pod zelo ugodnimi pogoji odstopalo v uporabo planincem. Že tradicionalno uspešno je v preteklem letu poslovala koča Zlatorog v Trenti, ki pa bo v prihodnje kot edina planinska postojanka v dolini (v preteklosti je veliko pomenila za razvoj našega planinstva), potrebna temeljite prenove, saj ni le planinski, temveč tudi turistični objekt. Ob gospodarski dejavnosti seveda ne moremo mimo finančnih sredstev, ki so v društvu resda bolj pičla, toda vse kaže, da bodo naporu društvenih delavcev obrodili sadove in bodo tudi v letu 1983, ob pomoči PZS in širše družbene skupnosti, na razpolago sredstva, predvsem za zaključek gradnje kočje na Kaninu. Del sredstev bo namenjen tudi obnovi in markiranju razvejane mreže gorskih in planinskih poti, za katere skrbi PD Bovec. Pri tem bodo društvu priskočili na pomoč druga severno primorska PD in brigadirji planinske delovne brigade v okviru akcije »Posočje 83«.

Ponovno oživlja v društvu organizirana izletniška dejavnost, saj planinstvo tudi na Bovškem vse bolj postaja ena najbolj masovnih oblik rekreacije. Tradicionalni aprilski pohod na planino Golobar v spomin na padle junake Gradnikove brigade je tudi ena izmed oblik za negovanje tradicij NOB v planinskih vrstah. Gorski reševalci postaje GRS Bovec so zbor seznanili s svojim delom v preteklem letu; dosti je bilo vzgojnih in preventivnih akcij, žal pa so morali kar desetkrat hiteti v gore na pomoč ponesrečenim planincem. Zbor je sprejel obvezo, da bodo planinci v prihodnje pričeli zbirati planinsko zgodovinsko gradivo za primorsko planinsko zgodovinsko zbirko, ki naj bi dobila svoje stalno razstavno mesto v Trenti. V sodelovanju z domačim turističnim društvom pa bodo izdelali in postavili na izhodiščnih točkah za pot v gore grebenske planinske orientacijske table. Še nadalje pa bodo negovali in poglobljali stike z zamejskimi planinci iz Rezije.

Po dolgih letih mrtvila je bilo letos na občnem zboru prijetno poslušati pohvale, ki so jih izrekli predstavniki PZS, bovške krajevne skupnosti in občine Tolmin, ki pa pomenijo obveznost za še boljše delo v prihodnje. Dva še zmeraj aktivna člana postaje GRS in PD Bovec — Silvo Čufer in

Boris Simčič sta za dolgoletno in požrtvovalno delo v planinskih vrstah in še posebej v GRS prejela srebrna častna znaka PZS. Kljub devetdesetim letom starosti je slovenska planinska organizacija mlada in to mladost so izpričali na občnem zboru PD Bovec tudi najmlajši planinci-cicibani, približno takole so rekli: »Majhni smo še, a radi hodimo v hribe, da tam kaj lepega vidimo in doživimo, ker smo veseli, pa si tudi zapojemo, pa dajmo še zdaj, da bomo vsi veseli.« Pa so zapeli cicibani in starejši.

Boris Mlekuž

PD MIRNA

V začetku marca (4. 3.) so se planinci iz Mirne na Dolenjskem zbrali na občnem zboru. Navzočih je bilo 123 članov, delegati pa so bili iz PD Trimo, Donit, Lisca, OTKS, KS, DU SZDL in PZS (Lojze Motore in Tone Bučer). V okviru SO Trebnje delujejo tri PD in med seboj sodelujejo. V načrtu imajo, da bodo opravili 13 pohodov v gore in 4 pohode v akciji pionir-planinec. Soorganizirali bodo športni obrambni dan v Mirni. Nadaljevali bodo markiranje dela spominske poti občine Trebnje (SPDT) in pomagali bodo pri sestavi vodnika za to pot. Sodelovali bodo pri urejanju poti na Debenc in pri urejanju kočje na Debencu. Društvo se je vključilo tudi v akcije SLO in DS.

PIONIRJI-PLANINCI

V začetku marca so pionirji-planinci bovške OŠ »Vladimir Nazor« na skromni, a prikupni proslavi zaključili svojo planinsko šolo, ki so jo pričeli pod vodstvom prizadevnih in iznajdljivih mentoric Vere Mihelič in Zalke Piuži še v minulem šolskem letu. Ob pomoči predavateljev iz matičnega PD Bovec, postaje GRS Bovec in drugih so mladi planinci spoznavali in se poučili o vsem, kar je za planinca potrebno, da varno in z užitkom opravi to ali ono planinsko turo, da gre v gore z odprtimi očmi in ušesi, da »hodi v gore z glavo«. Na planinskih izletih na Čuklo, Stol, Golobar, k Triglavskemu jezerom pa še drugam (vseh pa je bilo šest) so odkrivali in spoznavali lepote gorskega sveta, poglobljali tovarišvo in prijateljstvo. Blizu dvajset pionirjev-planincev, ki so planinsko šolo uspešno zaključili, je ob tej priložnosti prejelo priznanje, nekateri pa tudi še značke pionir-planinec, saj so zanje opravili vse potrebne aktivnosti. Priznanja naj jim bodo predvsem vzpodbuda za bodoče delo v planinskih vrstah. Za pravi planinski zaključek proslave so se pionirji-planinci ob barvnih diapozitivih v mislih še enkrat sprehodili po bližnjih bovških gorah in smučiščih.

Boris Mlekuž

Naše laško planinsko društvo s svojimi mentorji uspešno vodi planinsko šolo in krožek na Osnovni šoli Primoža Trubarja v Laškem. Prav tako pa je v jeseni začelo z akcijo ciciban-planinec v laškem vzgojno-varstvenem zavodu. Vedno več otrok in pozneje mladincev se odloča za planinstvo in vračajo se leta, ko smo pred 20. leti imeli prve krožke v osnovni šoli. Nič več ni čudno, če se ljudje napotijo v pumparicah po cesti, pridejo na vlak ali avtobus; vedno več ljudi bi se jim rado priključilo. Bencinski »udar« je začel spet spletati prijateljstva in družiti ljudi v skupine, nič več ni toliko izletnikov z osebnimi avtomobili, temveč se pripeljejo do vznožja planin z avtobusi ali vlaki, potem pa peš na goro ali planino.

No, pa še nekaj besed o planinski pionirski šoli in akcijah. Krožka na nižji in višji stopnji osnovne šole se udeležuje pribl. 90 planincev, planinske šole pa okoli 30 na višji stopnji. Oboji pa imajo organizirane izlete, saj so tudi vključeni v akcijo pionir-planinec. Med poletnimi počitnicami bodo nekateri odšli še na pionirski tabor PZS in MDO PD Savinjske, ki bo tokrat organiziran v Logarski dolini za društva savinjskega meddruštvenega odbora. Sicer pa je vsaj en izlet šolske mladine v planine, nekateri pa hočejo v gore še večkrat.

Fanika Lapornik

PLANINSKI VODNIKI NA DOLENJSKEM

Planinska društva ustanavljajo tudi po Dolenjski in tako so začeli šolati tudi PLV. Dolenjski MDO je zaupal organizacijo in izvedbo seminarja za PLV PD Donit Trebnje. KVIZ pri PZS je seminar verificiral

17. 9. 1981. Prijavilo se je 18 kandidatov (PD Donit 7, Trimo 3, Mirna 4 in Lisca Sevnica 4), ki so opravili zahtevano preizkusno turo na Kamnik, kamor je hodil odpravljat svojo vrtoglavo žo Kocbek; ture se je udeležilo 17 kandidatov. Vodila pa sta Milan Polavder in Božo Jordan. Predavanja so bila od 4. 4. do 21. 11. 1982 (16 udeležencev). Predavatelji in inštruktorji so bili Lojze Motore, Marinka Koželj, Vinko Šeško, Bogo Humar, Danilo Škerbinek in Božo Jordan. Predavanja so bila v planinskem domu na Homu, Lisci, Kamniški Bistrici in Trebnjem. Opravili so tudi izlete na Veliko Kozje s poudarkom na orientaciji, pod ostenje Skute s poudarkom na gibanju v gorskem svetu, izpitno turo pa so opravili v Kamniški Bistrici, ko so šli mimo Žagane peči k lovski koči, kjer so se vadili tudi v spustu, izdelavi vrvene ograje in prve pomoči. Tu so sodelovali Ernest Stoklas — GRS, Marinka Koželj in Božo Jordan. Zaključno turo so pa opravili iz Krakovega na Lisco.

Pisni del preizkusa (15 kandidatov) so pisali 12. 12. 1982 v Trebnjem, ustni del pa je bil 18. in 19. 12. 1982 na Lisci, kjer je sodeloval Silvo Jošt, in GRS, ko je zamenjal odsotnega Danila. Preizkus znanja je uspešno opravilo 11 kandidatov, 4 so pa imeli še ponoven razgovor, ki so ga uspešno opravili.

Seminar je trajal skoraj leto dni. V tem času so kandidati tudi vodili in tako že med šolanjem izpolnili pogoje za podelitev značke in izkaznice PLV. Zaključek je bil 12. 1. 1983 v Trebnjem, kjer je bilo podeljenih prvih 15 značk PLV na Dolenjskem. Na tej podelitvi so bili navzoči tudi nekateri predavatelji. Srečanje so zaključili s prijetnim klepetom o načrtih za prihodnost.

Zapisati velja še nekaj o izkušnjah ob taki skupini. Tako močna skupina je najpri-

Skupina na izpitni turi
v Kamniški Bistrici,
21. 11. 1982

Foto Božo Jordan

mernejša za delo in je mogoče uporabljati andragoška načela pri vzgoji. Delo je uspešnejše, ker je mogoče snov posredovati primerno za različne ljudi. Taka skupina je tudi mnogo bolj homogena. Dejstvo je, da se sadovi vzgoje poznajo, kar je prav gotovo v prid planinske organizacije.

B. J.

PLANINSKI POHOD DRAMLJE—ŽIČE

Tudi letos je PD Dramlje organiziralo pohod po delu planinske poti 14. divizije v okviru akcij Savinjskega MDO, namenjene predvsem mladim planincem. Pohodniki so se zbrali v Dramljah pred osnovno šolo; bilo jih je okoli 80. Na povabilo predsednika domačega planinskega društva smo si najprej ogledali spominsko razstavo, posvečeno narodnemu heroju Milošu Zidanšku, po katerem nosi šola tudi ime. Odprta je bila dan pred našim pohodom (11. 2. 1983). V avli šole smo slišali tudi njegov kratek življenjepis. Kolona je nato šla po zasneženi poti proti severu. V slabi uri hoje smo prišli na Stražo, do rojstne hiše Miloša Zidanška. Tu so pohodniki odtisnili kontrolni žig in novi udeleženci dobili nove izkaznice pohoda. Ko smo pot nadaljevali, smo mimogrede obiskali še eno kontrolno točko Konjiške spominske poti. Nadaljevali smo do Sojka, tu pa smo krenili proti vzhodu po dolini Žičnice do Starih Slemen, do razvalin Žičke kartuzije in spomenika NOB. Pot 14. divizije se vzpne čez Kamno in Konjiško goro, nato se spusti v Stranice. Pohod je bil pri spomeniku končan. Letos so se ga udeležili tudi planinci PD TAM iz Maribora, Ptujca, »Železničar« iz Zagreba, drugi so bili domačini in s Savinjske doline (PD Zabukovica, Žalec, Polzela, PS Cinkarna). Kljub slabi vremenski napovedi nas je ves čas spremljalo sonce in lep razgled na Konjiško goro (Stolpnik, 1014 m, Konjska smrt) in bližnjo okolico (Sv. Uršula, 464 m).

B. J.

PLANINSKA SEKCIJA V ŠMARTNEM OB PAKI

Prav tedaj, ko je v Ljubljani v Cankarjevem domu bila osrednja proslava ob 90-letnici slovenskega planinstva, je bilo v lepo urejeni planinski sobi v Šmartnem ob Paki zbranih precej planincev. Ugotovili so, da je bilo delo v letu 1982 uspešno in v celoti realizirano. Sprejeli so načrt za leto 1983 in potrdili novi 11 članski upravni odbor. Na sestanek so bili povabljeni tudi predstavniki matičnega društva iz Titovega Velenja.

Predsednik sekcije Karel Žibret je dejal, da je bilo leto 1982 zelo plodno.

Januarja lani so začeli s kondicijskim pohodom na Goro Oljko. Februarja so se

udeležili spominskega pohoda na Stol, marca so prehodili del Šaleške planinske poti, od Titovega Velenja do Gore Oljke, aprila pa so odšli na Boč. V maju priredijo vsako leto TRIM pohod na Goro Oljko in sicer v počastitev Dneva mladosti. Tega pohoda se je lani udeležilo nekaj nad 100 planincev. Ob koncu pohoda pa so se planinci srečali še na veselem delu prireditve, tovariškem srečanju pri Jugu. Konec meseca maja so šli na Smrekovec in nazaj do Mozirske koče. V juniju so šli na Sedmera Triglavska jezera, obiskali so bolnico Franjo in Porezen pa Sivko in Hleviško planino. Na Olševo so se odpravili julija, toda slabo vreme jim je preprečilo, da bi šli na vrh. V avgustu so šli na Triglav, ob koncu meseca pa še na Kanin. Septembra so se Šmarčani odpravili na zahtevno pot, obiskali so Grintovec, Kočno in Skuto. Kremžarjev vrh naj bi obiskali oktobra, pa niso uspeli zaradi dežja, kljub temu je ta dan 10 planincev odšlo na Goro Oljko. Organizirali so tudi izlet v neznano. Lani so se zbrali planinci iz Šmartnega ob Paki pri Punčuhovih, to je na napredni kmetiji ob Šaleški planinski transverzali. Tu je bil njihov veseli — planinski večer. Poleg izletov so organizirali tudi kulturno-zabavno prireditev ob 8. marcu prazniku žena. Odšli pa so tudi množično na TRIM pohod na Paški Kozjak. Starejši planinci se v Šmartnem ob Paki dobro zavedajo, da je treba poskrbeti za mladino tudi v planinskih vrstah.

Na osnovni šoli Bratov Letonja vzgajajo podmladek. Tam delajo mladi planinci, ki so razdeljeni na dve skupini in sicer od 1.—4. razreda in od 5.—8. razreda. Sodelujejo v akcijah pionir-planinec, starejši pa že odhajajo tudi na izlete v naše sredogorje.

Opravili so še druga pomembna dela. Nekaj skupin planincev je markiralo ali obnovilo markacije na Šaleški planinski poti in sicer na trasi Sleme—Gričar. Adaptirali so planinsko sobo. Z udarniškim delom so položili pod. Stroške za material in prevoze je pokrilo matično društvo iz Titovega Velenja. Delovali so ves čas tudi v propagandi, zlasti pri pridobivanju novih članov. Skrbeli so še za oglasno delo, da je bila vsebina na njej vedno aktualna in zanimiva. Imeli so redno dežurstvo v planinski sobi in sicer vsak petek od 19.—21. ure. Pred vhomom v stavbo, kjer je planinska soba — pisarna, so namestili leseno tablo z značilno markacijo in okrašeno s šopkom planik. Opremili so jo z imenom svoje sekcije.

Planinstvo dobiva tudi v Šmartnem ob Paki vse večji pomen. Lani so navezali stike s planinci iz Cerknice. Pokazali so zanimanje za Šaleško oz. njihovo planinsko pot. Tako bodo Šmarčani v letu 1983 obiskali cerkniške planince in skupaj z njimi prehodili njihovo krožno pot, oni pa bodo obisk vrnili.

Predstavniki planincev iz Titovega Velenja je pohvalil delo planinske sekcije in zaželel v letu 1983 še več uspehov in srečnih poti. Obljubil je tudi pomoč matičnega društva, če bo potreba.

S svojim programom se šmarski planinci najlepše vključujejo v jubilejna prizadevanja slovenskega planinskega gibanja ob 90-letnici.

Julijana Hočevar

ČASTNI KODEKS PLANINCEV BOSNE IN HERCEGOVINE

Planinska zveza BiH je lani v aprilu osvojila vsebino kodeksa, po katerem se ravnaajo planinci v medsebojnem obnašanju v gorah.

V uvodu je med drugim rečeno: »Planinstvo je v Jugoslaviji, v BiH že ob ustanovitvi leta 1905, razvilo svoja pravila obnašanja v gorah. V razvojnih pogojih socialističnih, samoupravnih in družbeno ekonomskih odnosov ta pravila dobivajo posebno vrednost in rabijo za osnovo pri razvoju planinstvu v BiH.«

Kodeks obsega tale poglavja: Splošnim odredbam sledi poglavje o varstvu narave, poglavje »Humanizem« obravnava — kot že naslov sam pove — humanistično razumevanje pravic in dolžnosti planincev

v gorski naravi in v obnašanju. Dalje: Tovarištvo v gorah, pomoči v gorah, dajanje pomoči v gorah, pozdravljanje, odnosi med planinci, planinski domovi, kočje in zavetišča, planinske poti in steze, odnos do planinskih organizacij, člani planinskih samoupravnih organov, priznanja, disciplinski organi in merila, poziv in pomoč, mednarodni znaki za klic helikopterja. Kodeks so izdali v 15 000 izvodih in predstavlja torej zapis pravil, navodil, priporočil, ki naj bi med planinci obveljala kot častno izročilo tradicionalnih vrednot, ki so jih planinci razvili.

SEKCIJA VEGRAD

17. februarja je planinska sekcija GIP Vegrad Titovo Velenje imela občni zbor. Franc Tajnik in Franc Ojsteršek sta z diapozitivi z naših gora ustvarila prijetno vzdušje. Lani so organizirali izlete na Golic, Peco, Ojstrico. Za Kredarico so v podjetju darovali 150 000 dinarjev, člani sekcije pa so pomagali pri urejanju Koče na Paškem Kozjaku. Za letos načrtujejo izlet na Rogatec, Nanos, Olševo, Triglav in v neznano. Predsednik sekcije je Gvido Premelč.

M. Ž

varstvo narave

RAZSTAVA »SLOVENSKO POLJUDNO NARAVOSLOVNO SLOVSTVO«

(Prirodoslovni muzej Slovenije, 20. oktober 1982 — 15. marec 1983)

Razstava je bila poskus pregleda slovenske poljudne naravoslovne slovstvene tvornosti. Predstavila je pomembnejša dela piscev, ki so orali ledino slovenske naravoslovne proze in obenem postavljali temelje za slovensko strokovno izrazoslovje. Strokovno in poljudnoznanstveno literaturo včasih težko razmejimo. Od slednje pričakujemo, da jo bo lahko prebiral nekdo s skromnejšim naravoslovnim znanjem, obenem pa naj bi podatki ali originalne pripombe lahko koristile tudi strokovnjaku.

Marko Pohlin je leta 1789 prvi poučil slovenskega kmeta v poljedelstvu, živinoreji in zdravilstvu s priredbo Becherjeve knjige. Zanimiv je tudi Antona Janše Popoln nauk o čebelarstvu (1774), ki ga je 1792 prevedel Janez Goličnik. Na ogled so bili originali.

Slovensko izrazoslovje zasledimo v začetku sem in tja v nemških in latinskih delih. Tu se pojavljajo slovenska krajevna imena, imena rastlin in živali ter rudarska, astronomska in druga terminologija. Tako kot tuji strokovnjaki, ki so na domačih tleh delovali prizadevni Slovenci, ki jih še danes premalo poznamo. S prvo slovensko poučno prozo so utemeljevali izrazno moč našega jezika. To delo se je razvijalo največ v okviru kranjskih kmetijskih družb. Njihovi sodelavci so pred več kot sto leti preskrbeli našemu kmetu tudi obsežne sestavke z gospodarsko vsebino. Vprašanje slovenskih izrazov so pisci reševali prav posrečeno. Tako berilo je širilo obzorje Slovincem in krepilo veljavo slovenskega jezika. Dela iz uporabnega naravoslovja gotovo niso bila namenjena literarnim estetom, vendar pa ta »kmečka literatura« ni bila kmetu le v gospodarsko pomoč, ampak je prispevala tudi k razvoju slovenskega knjižnega jezika.

Do srede preteklega stoletja so poučevali na avstrijskih univerzah naravoslovne stro-

ke le skupaj s študijem medicine. Medtem pa je naravoslovna znanost tako narasla, da ji ta pouk ni več ustrežal. Leta 1849 so na Dunaju ločili medicinski študij od drugega naravoslovja. Tako smo kmalu tudi Slovenci dobili prve poklicne naravoslovce, Frana Erjavca in Ivana Tuška. Erjavec in Tušek sta zarezala globoke brazde v naše naravoslovje. Oba sta tesno sodelovala s Slovensko matico, leta 1884 ustanovljenim društvom za izdajanje znanstvenih in leposlovnih knjig v slovenskem jeziku. Prva sta prevedla in priredila učbenike živalstva in rastlinstva. Pisanje učbenikov je bilo težko delo, čeprav je šlo v začetku le za prevode, saj je bilo treba poiskati slovenske strokovne izraze in učbenik tudi prirediti našim razmeram. Pisatelji so kasneje lahko v učbenikih našli izraze za svoje poljudne naravoslovne spise in knjige. Prav zaradi velikega pomena za slovensko naravoslovno prozo strokovnega ali poljudnega značaja si je bilo na razstavi vredno ogledati prve učbenike zemljepisa, fizike, kemije, mineralogije, biologije in drugih naravoslovnih ved. Poljudnoznanstvena knjižnica je bila na splošno še v začetku dvajsetega stoletja namenjena učitelstvu, saj slovenska književnost, kar se tiče znanstvenih, splošno izobraževalnih del ni bila prebogata. Mohorjeva družba, ki je lani praznovala 130-letnico delovanja, je med deli naših znanih pisateljev izdala tudi zbrana Erjavčeva dela in tako omogočila, da smo Slovenci dobili poljudnoznanstveno prozo umetniške vrednosti. Na razstavi smo si lahko ogledali vse izdaje.

Na tem mestu ne moremo obravnavati vseh del, ki so bila razstavljena, omeniti pa moramo pomembno zbirko Slovenska zemlja in dva od pisateljev, ki so jo opisovali. Simon Rutar, ki je bil v Gradcu med ustanovitelj slovenskega društva Triglav, je pisal z nenavadno lahkoto. Slovenska matica mu je zaupala za svojo zbirko Slovenska zemlja, opis primorskih pokrajin (Beneška Slovenija, 1899). Prepotoval je vso Primorsko in si beležil zgodovinske in zemljepisne podatke ter popravljaj popačena krajevna imena. V Krnu pri Tolminu so mu ob stoletnici rojstva vzdali na rojstni hiši spominsko ploščo, v hiši pa uredili spominsko sobo.

Za planince je zanimiva velika monografija Kamniške ali Savinjske Alpe, njih zgradba in njih lice, ki jo je za zbirko Slovenska zemlja spisal naravoslovec Ferdinand Seidl (1907) po lastnih izsledkih z načrti in slikami ter z večbarvnim, po Tellerju izpopolnjenim zemljevidom. Vsa njegova dela so pisana znanstveno pa tudi poljudno. V klasični knjižici Rastlinstvo naših Alp (1918) pravi Seidl med drugim: »Na ta način dopušča novodobno prirodnoznanstvo toplo čustveno motrenje prirode in ga naravnost neguje; morebiti bolj nego katerokoli drugo stališče. Novo znanstveno

naziranje ne omejuje običajnega estetskega ali umetniškega uživanja prirode. Rado se mu pridružuje. Našemu čutu za lepoto bodo vsekakor ugajale oblike in barve, ki jih nudi očem rastlinstvo.« Ali ne velja vse to tudi za današnji čas? Vsebinsko še danes veljavna knjižica bi kot svojevrsten literarni spomenik zaslužila ponatis v sodobni likovni opremi. Ta dva primera naj ponazorita pomen planinskega sveta v začetkih slovenske poljudne naravoslovne proze.

M. H.

DRAGULJI Z ALPSKEGA PODROČJA

(Iskalci kristalov v visokem gorstvu Graubündna)

Kristali posameznih mineralov so se začeli tvoriti nekako pred 10 milijoni let v globini 10 kilometrov. Nenehni zemeljski premiki so jih med tem pririnili na površje. Poklicni in amaterski iskalci zdaj iščejo te čudovite naravne tvorbe na pobočjih in v strminah številnih alpskih vrhov. Švicarski filmski dokumentarist Willy Dinner je tako spremljal enega izmed švicarskih poklicnih iskalcev Paula Membrinija med njegovim iskanjem.

Dve leti sta oba omenjena moža obiskovala švicarske Alpe v prostoru od Wallisa do Gottharda in severne stene Beverina in snemala dokumentarni film z naslovom »Crystallos«. Dan za dnem sta preiskovala ostenja, razpoke, stebre in gorska področja, in to tedne in mesece. Pri tem Membrini nikoli ne izbira najkrajše ali celo najlažje smeri, prav nasprotno. In prav v tem je verjetno iskati vzrok njegove uspešnosti.

V neki steni (iskalci so praviloma skrivnostni!) je Paul postal nemiren, čeprav skala ni kazala nikakršnih posebnih znamenj, kakor jih navajajo strokovni priročniki. Kaj kmalu se je pognal proti komaj vidni razpoki, da je varnostna vrva za njim kar opletala in že je grebel in kopal v globino mračne razpoke. Malo zatem se je iz mrakobnosti že zableščal oster rob velikega kristala. Napetost in veselje sta dosegla vrhunec, ko se je pred iskalčevimi očmi in snemalčevim objektivom začel prikazovati orjaški kristal dimnega kvarca, največjega, kar so jih kdajkoli našli v Graubündnu — in zdaj ga je mogoče občudovati v naravoslovnem muzeju v Churu. Toda že pred tem je bilo treba opraviti v resnici težaško in zahtevno delo, velikanski kristal je bilo treba z največjimi napori in skrajno previdnostjo brez najmanjše poškodbe spraviti iz visoke, razdrapane in komaj kdaj obiskane gorske stene. In vse to je bilo posneto na filmski trak — le upati smemo, da bomo ta dokumentarni film čez čas videli tudi pri nas. Sicer pa so med najpogostejšimi kristalnimi najdbami v švicarskih Alpah razni

različki kristaliziranih kremenjakov: kame-
na strela, dimni kvarc, roževec, nadalje
epidot in različni kalciti.
(Povzetek po reviji »Alpin«, 3/1983.)

M. A.

Znanstveniki bijejo plat zvona:

**PLANINSKI PAŠNIKI PROPADAJO
ZARADI KISLEGA DEŽJA**

Naravna katastrofa, ki jo povzroča kisli
dež, postaja vse hujsa, kajti zdaj ne iz-
umirajo množično samo drevesa tako v
nižinah kot v planinskem okolju. Avstrijski
znanstveniki so namreč nedavno tega do-
gnali, da so začeli nezadržno propadati
tudi planinski pašniki. Več kot verjetno je,
da je tega kriva visoka stopnja kislosti v
dežju in snegu. Torej nov naravovarstveni
preplah! Upati je le, da bodo v tem pri-
meru odgovorni in prizadeti hitreje ukre-
pali kot pri odmiranju gozdov, kar so
dolga leta omalovaževali.

V zadnjih letih so avstrijski znanstveniki
opazili nov barvni odtenek na planinskih
pašnikih. Nastale so svetlejšje, rjavkaste
lise, ki merijo v začetku le nekaj kvadrat-
nih metrov — toda z očitno tendenco
širjenja. Česa podobnega vse doslej ni
bilo, saj se novonastale rjavkaste erozijs-
ske površine bistveno razlikujejo od bel-
kasto-sivih goličav, kakršne je videti v
gorah že od nekdaj. Strokovnjaki sodijo,
da je škoda na planinskih pašnikih zelo
resna zadeva in zato tudi bijejo plat zvona.
Domnevajo, da je isti vzrok, ki v zad-
njih letih z osupljivo naglico uničuje goz-
dove: kisli dež.

Na novo odkrite poškodbe v planinah se-
gajo v Avstriji od Vorarlberga do Spodnje
Avstrije, najti jih je predvsem severno od
Alp in tam prevladujejo predvsem na juž-
nih pobočjih. Na Dunaju izhajajoči časopis
»Varstvo okolja« je s tem v zvezi po-
vprašal za mnenje vrsto izvedencev in
tako ugotovil, da je do teh najnovejših
poškodb narave prišlo šele v zadnjih petih
letih.

Razjedeni kosi travnate ruše ležijo pred-
vsem v višinah 200 m nad drevesno mejo
in pod njo. Visokogorski pašniki so v teh
legah zaradi kislega dežja že tako močno
poškodovani v svoji vzdržljivosti, da jih
resno ogrožajo vsakršni plazovi.

Zakaj pravzaprav samo kisli dež? Tudi
sneg bi moral biti potemtakem kisel. V
resnici so v zavetnih legah, kjer je poseb-
no veliko napihanega snega, odkrili po-
sebnost pogostne rjavkaste lise. Na takih
mestih obležijo snežne gmote posebno
dolgo, ko pa se naposled stajajo, oddajo
zemlji tako izdaten kislinski udar, da le-ta
pomeni za mlado vegetacijo zanesljivo
smrtno dozo.

Zaradi krajevnih in kratkoročnih klimatskih
sprememb bi bilo seveda mogoče, da bi

sneg ponekod obležal posebno dolgo (ce-
lo do julija). Posledica: travna ruša bi
utegnila biti zato odločilno oslabiljena ali
pa sploh ne bi prišlo do prave ozelenitve
zaradi kratke rastne dobe.

O resničnih vzrokih za ta zaskrbljujoči po-
ložaj so vse doslej na voljo le domneve.
Položaj pa zato ni nič boljši. Zato stro-
kovnjaki zahtevajo temeljite raziskave:
skupine znanstvenikov naj bi predvsem
natančno ugotovile obseg novih poškodb
narave. S tem v zvezi bi bil zaželen tudi
natančnejši opis nastalih poškodb ter ob-
sežne meritve kislosti snega, dežja in tal.
Lahkomiselno in nevarno bi bilo, če bi
ves pojav le nedejavno opazovali, saj bi
utegnile biti posledice odmiranja pašnikov
prav tako dramatične kot pri odmiranju
gozdov. Gotovo bi ne smeli čakati, da se
bodo rjavkaste lise začele združevati in
zatem spreminjati pašnike v uničujoča me-
lišča in zemeljske plazove, ki bi ogrožali
znaten del visokogorske pokrajine, tam-
kajšnje prebivalstvo in njegovo imetje.
(Povzetek po članku z istim naslovom v
reviji »Alpin«, 3/1983.)

M. A.

**PRIZADEVANJA ZA SMOTRNO IZRABO
IN VAROVANJE GORSKEGA PODROČJA
»ELBSANDSTEIN«**

Oktobra lani je bilo v Stebnitzu posveto-
vanje 2. pokrajinskega zbora »Saška Švi-
ca«. Med drugim so več delovnih akcij, ob-
novili bastejski most in pomagali pri sa-
naciji Barbarine. Več kot 1400 prostovolj-
cev se je udeležilo tudi akcije »čiste pla-
nine«, ki jo je priredilo nemško združenje
za popotovanje, planinstvo in orientacijski
tek. Poleg tega so sklenili s posameznimi
planinskimi sekcijami posebne pogodbe o
negovanju določenih področij. Zboru so
predložili tudi osnutek pravilnika o obna-
šanju v Saški Švici, katerega cilj je, kot
pravi besedilo, »ohraniti neokrnjene nar-
avne vrednote in kulturnozgodovinske
posebnosti Saške Švice«. Delegacija iz
ČSSR pa je zbor seznanila s problemi v
sosednjem zaščitnem področju »Labské
piskovce«.

jn

**PTICE V GORSKEM PODROČJU
»ELBSANDSTEIN«**

Večletni zaščitni ukrepi v Saški Švici so
že dali rezultate, zlasti kar zadeva svoje-
vrstni živalski svet te zaščitene pokrajine.
Kot poročajo »Sächsische Neuesten
Nachrichten«, so ornitologi pred kratkim

izvedli natančno opazovanje ptic, ki tod gnezdi. Ugotovili so, da je v zadnjih 15 letih sicer izginilo šest ptičjih vrst, da pa se je na srečo pojavilo 8 novih. Na novo so lahko registrirali tudi 19 vrst ptic, ki se tod ustavljajo med raznimi preleti ali tu prezimujejo. Analiza povodnega ptičjega

sveta na Labi pa je pokazala, da se je tudi ta močno povečal in da ta ugotovitev velja tako za število ptic kot za posamezne vrste. Vsekakor pa so se morali tudi planinci odpovedati plezanju v nekaterih stenah, namreč povsod tam, kjer gnezdijo skalne ptice.

alpinistične novice

KRONIKA POMEMBNEJŠIH VZPONOV ZIMSKE SEZONE 1982-83*

TOMO ČESEN

ARGENTINA

Patagonija

15. 1., Fitz Roy, Kalifornijska smer, VI, A 2, 1300 m, Matevž Lenarčič in Boris Simončič, obrnila 100 m pod vrhom.

FRANCIJA

Zahodne Alpe

2. 4., Les Courtes, Švicarska smer: V, 800 m, 2. JZP Marjan Kregar in Aco Pepevnik.

7. 3., 3. JZP (1. JZSP) Pavle Kozjek.

24.—25. 1., III, 1. JZP Marjana Brenčič, Peter Japelj in Tone Palčič.

24.—25. 1., Mt. Blanc du Tacul, Super couloir: VI, 80°—85°, 800 m, 1. JP (ZP) Bogdan Biščak in Igor Škamperle.

27. 1., Les Courtes, Avstrijska smer: V —, 900 m, 4 ure, 1. JZP Borut Bergant in Iztok Tomazin.

7. 3., 2. JZP Pavle Kozjek, sestop.

11. 3., 3. JZP, 7 ur, Blaž Jereb in Mirko Pogačar.

28.—29. 1., Mt. Blanc du Tacul, Gabarrouev ozebnik: V +, 85°/70°—80°, 600 m, 10 ur, 1. JZP Tomo Česen in Andrej Štremfelj.

6.—10. 3. Petit Dru, Grossova smer: VI, A 3 1000 m, 50 ur, 1. ZP (2. P) Janez Sobolek in Janez Skok.

7. 3., Les Droites, Cornuau-Davaille: VI, 1050 m, 17 ur, 1. JZP Blaž Jereb in Mirko Pogačar.

8. 3., 2. JZP (3. ZSP) Pavle Kozjek.

9.—10. 3., Grand Pilier d'Angle, Dufour-Frehel z Boivinovo varianto: V +, 80°/55°—70°, 900 m, 15 ur in pol, 1. ZP Tine Bucik, Slavko Frantar in Vanja Matijevc.

10. 3., Les Courtes, Smer Dillmena-Charlet-Simond z variantami: III—IV, 70°/50°—55°, 800 m, 1. JZP Pavle Kozjek, sestop po smeri Cordier-Anderegg, III, 800 m.

10. 3., Mt. Blanc du Tacul, Gervassuttijev ozebnik: 50°—55°, 800 m, 2. JZP Igor Herzog, Miran Rus, Marko Klobčič, Andrej Kokalj.

SVICA

Vališke Alpe

26. 2., J stena Möncha: 55°, 400 m, 1. JZP Irena Komprej in Marjana Šah.

Julijske Alpe

30.—31. 12., S stena Travnika, Hudeček-Juvan: VI/IV—V, 850 m, 1. ZP (7. P) Lojze Cajzek in Franček Knez. 9. 1., Srebrnjak, Cerkljanska smer: V +/III—IV, 450 m, 6 ur in pol, 1. ZP (2. P) Peter Poljanec in Slavko Svetičič.

12.—14. 1., S stena Šit, smer JLA: VI, A 2/V, A 1, 350 m, 17 ur, 1. ZP Janez Jeglič in Silvo Karo.

13. 1., S stena Triglava, Srednja nemška smer (Skozi Okno): IV +/III—IV, 791 m, 6 ur, 1. ZP Marija in Slavko Frantar.

22. 1., S stena Travnika, Grapa med Travnikom in Šitami: V, 70°—85°/40°—55°, 700 m, 5 ur in pol, 2. ZP Tomo Česen in Peter Markič, Andrej in Marija Štremfelj, Tine Kristan s sopezalcem.

1. 2., 3. ZP (1. SP) Nejc Zaplotnik.

5. 2., Bogdan Biščak in Igor Škamperle, Marko Klopčič in Rok Kovač, Mirko Pogačar in Vili Tavčar, Sandi Marinčič in Tomaž Škobrne.

5. 3., Rok Kolar, Irena Komprej in Stanko Mihev, Borut Bergant in Dušan Markič, Iztok Tomazin, Beno Ravnik in Slavko Svetičič.

9. 3., Boštjan Kecek in Damjan Vidmar.

13. 3., Marko Česen in Matej Kranjc.

18. 3., Vili Božič in Borut Kersnik.

22.—23. 1., S stena Triglava, Šlosarska smer: VI —/V, A 0, 620 m, 15 ur in pol, 1. ZP Franček Knez in Lidija Paikiher, Janez Jeglič in Silvo Karo.

* S pričujočo objavo podatkov o pomembnejših vzponih, ki so jih opravili naši alpinisti v minuli sezoni, skušamo vpeljati reden pregled te dejavnosti, ko bomo v to gradivo vključevali vse bistvene elemente, ki vplivajo na oceno alpinistične sezone (različni faktorji v vremenskih razmerah, pregled nesreč itd.).

- 22.—24. 1., S stena široke peči, Dibonov raz: VI/IV—V, A 1, 800 m, 29 ur, 1. ZP Dare Alič, Stane Belak in Emil Tratnik.
 24. 1., S stena Trapeza, Desna smer: V—/III—IV, 400 m, 6 ur, 1. ZP Marija in Slavko Frantar.
 25. 1., J stena Mangrta, Betkina smer: V, A 1/III—IV, 50°—85°, 900 m, 10 ur, 1. ZP (2. P) Milan Velikonja in Severin Leban.
 27. 1., S stena Triglava, Črni graben: V, 300 m, 1. ZP Lojze Cajzek in Franček Knez.
 4.—8. 2., 2. ZP Jan Krch, Jan Pinos in Jiri Švejda.
 28.—29. 1., S stena V. Draškega vrha, Levi raz: V, VI, 600 m, 15 ur, 2. ZP Blaž Jereb in Mirko Pogačar.
 29.—30. 1., S stena Triglava, Dolga Nemška s Severnim razom: III—IV, 1300 m, 16 ur, 1. ZP te kombinacije, Slavko Frantar in Igor Hercog.
 3.—5. 2., S stena Triglava, Bavarska smer s Zimmer-Jahnovim izstopom: IV +, 791 m, 1. ZP Fratišek Compel in Oleg Duriš.
 3.—7. 2., S stena Triglava, Peternelova s Čopovim stebrom: V, VI, A 1e, 1005 m, 2. ZP te kombinacije, Jindřich Hudeček in Miroslav Mikyška.
 3.—8. 2., S stena Triglava, Peternelova—Črni graben: V, 300 m, Pavel Svoboda, Miroslav Štepanek.
 19.—20. 2., SV stena Jerebice, Metulj: VI, A 2/V +, A 1, 250 m, 17 ur, 1. ZP (1. P) Peter Poljanec in Slavko Svetičič.
 9.—10. 3., S stena široke peči, Juvan-Šteblaj: V, VI, A₂, 600 m, 13 ur in pol, 1. ZP (7. P) Tomo Česen, Igor Jelovčan in Andrej Štremfelj.
 19. 3., Z stena Krna, Cerkovnikov steber: V—VI/III, 350 m, 8 ur, 1. ZP Boris Ivančič in Vlado Lukman.
 19.—20. 3., S stena Triglava, Helba: VI —, A₁, 306 m, 14 ur, 2. ZP Janez Jeglič in Silvo Karo.

Karavanke

- 26.—27. 2., S stena Vrtače, SZ steber: V +, A 1/IV—V, 560 m, 16 ur, 1. ZP Borut Bergant in Iztok Tomazin.

Kamniške in Savinjske Alpe

3. 1., S stena Rzenika, Centralni steber: VI, A 1, 410 m, 9 ur, 5. ZP Pavle Kozjek in Bor Štrancar.
 29. 2., 6. ZP (3. PP) 4 ure, Rok Kovač in Janez Sabolek.
 17. 3., 7. ZP 5 ur, Tomo Česen in Andrej Štremfelj.
 11.—12. 1., S stena Rzenika, Želja: A 2, V +/IV—V, A 1, 410 m, 12 ur, 1. ZP (1. P) Milan Gladek, Marjan Kregar in Bojan Pollak.
 16. 1., S stena Dolške škrbine, Zajeda Ekar-Jamnik: VI —, A 0/V, III—IV, 350 m, 8 ur, 1. ZP Davo in Luka Karničar.
 19. 3., 2. ZP (zgoraj zavila desno v Smešno smer) 9 ur, Stojan Golob in Miloš Kolšek.
 22.—23. 1., S stena Zaverske Rinke, Direktna smer: V +, A 1/IV—V, 600 m, 13 ur, 6. ZP Lojze Cajzek in Slavko Cankar.
 23. 1., S stena Ojstrice, spodaj Ivo Reya, zgoraj Ogrin-Omersa: V/IV —, 490 m, 1. ZP te kombinacije, 10 ur, Srečko Rihter in Zdenko Žorič.
 26.—27. 2., S stena Planjave, Smer Gradišnik-Ogrin z novo izstopno varianto: V/III—IV, 800 m, 16 ur, ZP Srečko Rihter, Marko Subić in Ivo Veberič.
 6. 3., S stena Rzenika, Centralna (Kamniška) smer: V, A 1, 400 m, 7 ur, 2. ZP Marjan Kregar in Bojan Pollak.
 9.—10. 3., S stena Rzenika, Andromeda: VI —, A 2/V, 410 m, 15 ur, 1. ZP (3. P) Janez Benkovič, Marjan Kregar in Bojan Pollak.
 12. 3., SV stena Jezerske Kočne, Spominska smer dr. Chodounskega: VI —, A 1/V, III—IV, 250 m, 3 ure in pol, 1. ZP Rado Markič in Srečo Rehberger.
 18.—19. 3., S stena Dolgega hrbita, Trikot: VI, A 1, 500 m, 19 ur, 2. ZP Janko Meglič in Joža Rozman.
 19. 3., SZ stena Jezerske Kočne, Centralna smer v Kupu: V, 700 m, 12 ur, 1. ZP Rado Markič in Srečo Rehberger.

Slapovi

24. 1., J stena Tolminskega Kuka, Anetin slap: 60°—80°/30°—50°, 350 m, PrV Janko Humar in Marko Kogoj.
 29. 1., Mali Triglav, Slap: 60°—85°, 120 m, PrV Slavko Svetičič.
 3. 2., Martuljek, Slap pod Srcem: 90°/50°—70°, 100m, 1. P (1. SP) Igor Škamperle.
 24. 2., Mokre peči nad Martuljkom, Lucifer: 90°/45°—75°, 180 m, 2. SP Tomo Česen.
 26. 2., Črne vode nad Tamarjem, Srednji slap: 90°/70°—75°, 130 m, 2 ur, 2. P Tomo Česen, Igor Jelovčan in Andrej Štremfelj.

Legenda

1. P — prva ponovitev
 1. ZP — prva zimska ponovitev
 1. JZP — prva jugoslovanska zimska ponovitev
 1. ZSP — prva zimska solo ponovitev

1. SP — prva solo ponovitev
 1. PP — prva prosta ponovitev
 PrV — prvenstveni vzpon
 1. JZSP — prva jugoslovanska zimska solo ponovitev

SO ŽENSKÉ MORDA BOLJŠE ALPINISTKE?

Kako dolgo bo še ostal alpinizem pretežno moški šport? Kajti vse več žensk v zadnjem obdobju dokazuje, da v gorah in tudi najtežavnejših plezalskih smereh prav nič ne zaostajajo za moškimi. Francoski zdravnik dr. Jean-Louis Etienne ob tem meni, da je to neizogibno, saj ženske že po naravi niso nič manj pripravne za vse planinske športne zvrsti, v nekaterih vidikih pa moške celo prekašajo. V zadnjih letih in deloma skoraj neopazno so ženske zmogle vzpone na najvišje vrhove sveta, svoja imena pa so vpisale tudi v najtežavnejših plezalskih smereh.

Brez vpliva na ženskost

Mar so alpinistke, ki so se povzpele do vrhunškega mojstrstva v najzahtevnejših smereh, izjeme? Tiste, ki sem jih srečal, se razlikujejo od svojih vsakdanjih vrstnic po tem, da nikakor nočejo več verjeti tega, kar je »kulturni svet« že od nekdaj trdil o »naravnem položaju in vlogi žena«. Medicina dokazuje, da športna dejavnost nikakor ne vpliva na ženskost športnice. To velja tudi za najbolj naporene športne zvrsti. Intenzivni športni trening sicer okrepi mišice, toda telesna sprememba je le zunanja. Izločanje hormonov se tudi pri najostrejšem treningu prav nič ne spremeni.

Gibčnost in natančnost

Kako se obnese značilno ženska konstitucija v gorah ali med plezanjem? Ženske tehtajo v povprečju 10% manj kot moški. Količina in porazdelitev mišic sta pri obeh spolih prav tako različni. Ženske mišice razvijajo (na kvadratni centimeter njihovega prereza) nekako 20 do 25% manj moči kot moške. Toda vse to še nikakor ne pomeni telesne podrejenosti, kajti manjša mišična moč in večja raztegljivost kit in vezi na drugi strani, ženski omogočata pri premikanju veliko večjo gibčnost in natančnost. Prav iz istega razloga so ženske uspešnejše tako pri plesu kot v gimnastici.

Slabša vzdržljivost

Med moškimi in ženskami atleti je opazna razlika tudi v prostornini srca in frekvenci dihanja. V mirovanju ženskam srce hitreje utripa kot moškim, tudi diha hitreje, kar kaže na manjšo vzdržljivost pljuč in krvnega obtoka.

Svoja razmišljanja o planinkah in plezalkah je dr. Jean-Louis Etienne strnil v naslednje tri točke:

1. Ženske so danes najhujšo oviro — socialni položaj — premagale, saj jih je prav ta položaj izločal iz vrhunškega športa, ki naj bi bil namenjen zgolj »močnemu moškemu«.

2. Športno plezanje je posebno primerno za žensko telesno konstitucijo. Kjer si moški pomagajo predvsem z močjo, uspevajo ženske s svojo gibčnostjo. Treba je le opazovati mlade plezalko med vzponi. Gibčnost, izreden občutek za ravnotežje in natančnost gibov (torej značilno ženske odlike) so prav tako pomemben sestavni del kot poraba moči pri plezalstvu velike zahtevnosti.

3. Ženske se vse pogosteje udeležujejo odprav v Himalajo in so tamkaj posebno primerne tudi za trajne napore. Pri tem je odločilna njihova manjša občutljivost za mraz, za vremenske spremembe in telesno izčrpanost — žensko telo ima namreč znatno več maščob kot moški, to pa jim omogoča boljše toplotno izolacijo in pomeni večje rezerve med hudimi napori. Prav na visokogorskih odpravah je ženskam v največji meri uspelo premagati njihov vse doslej podrejeni položaj, ki so jim ga tako dolgo vsiljevale kultura, vzgoja in nesmiselna tradicija.

(Povzetek sestavka z istim naslovom iz revije »Alpin«, 2/1983.)

M. A.

NAGRADA REINHARDA KARLA

Znana Münchenska revija »Alpin«, ki jo izdaja Reinhold Messner, razpisuje v svoji tretji letošnji številki nagradni natečaj za najboljšo planinsko reportažo v besedi in fotografiji, pri čemer naj bi šlo — kar uredniki posebej poudarjajo — predvsem

za umetnost, kako priti na vrh gore. Rokopisi ne smejo presegati štirih tipkanih strani, fotografije — najboljše barvni diapozitivi — pa morajo biti opremljene z ustreznim kratkim besedilom. Uredništvo bo objavilo vsak mesec eno tako reportažo, po 12 mesecih pa bo posebna žirija prisodila nagrado Reinharda Karla za leto 1983/84 najboljši med njimi. O višini te nagrade za zdaj niso povedali še nič določnega.

Zdaj pa še nekaj besed o Reinhardu Karlu, v čigar spomin so razpisali ta nagradni natečaj. Reinhard Karl je izgubil življenje 19. maja 1982 kot član avstrijsko-nemško-švicarske odprave na Čo-Oju, in sicer v ledenem plazju. Bil je izvrsten gornik, ki ni preplezal le številnih prepadih sten, temveč je o tem znal tudi mojstrsko poročati tako v besedi kot sliki. Sam je zapisal: »Vseeno je, na kakšno goro se povzpne, na njenem vrhu bomo vedno dlje videli.« Omeniti je treba še to, da je Reinhard Karl napisal odlično knjigo o svojem alpinističnem, reporterskem in fotografskem delovanju z naslovom »Doživetje gora — čas za dihanje«.

M. A.

HOTEJL 4/82

Zadnja lanska številka prinaša obširen opis prvih odprav na Čogori ali K2 (8611 m), drugo najvišjo goro na našem planetu. Podrobno je opisana prva angleško-avstrijska odprava iz leta 1902, ki je dosegla sedlo Skyang v višini 6233 m, italijanska odprava pod vodstvom vojvode d'Abuzzi (1909), ki je dosegla višino 7498 m, ter ameriški odpravi iz leta 1938 in 1939, ki sta se morali obrniti na višini 7925 m oziroma 8230 m.

Za alpiniste je zanimiv članek J. Krcha o klasifikaciji vzponov, kjer razčlenjuje in primerja številne klasifikacijske lestvice za klasično (mednarodna lestvica UIAA, francoska lestvica po Arthaudu, sovjetska, ameriška) ter prsto plezanje (češka lestvica, vzhodnonemška, ameriška, angleška, avstralska, francoska in belgijska).

Revija prinaša še predhodne rezultate tekmovanja za plezalni vzpon leta 1982, ki jih je razglasila Češkoslovaška zveza športnih trenerjev ter kratko poročilo o brnskem festivalu planinskih in alpinističnih filmov.

Karel Natek

HORY 16

V tej številki internega biltena češkoslovaških alpinistov je največ prostora namenjenega malo zapoznelemu poročilu o tretjem neuspelem poskusu češkoslovaških plezalcev, da bi v severni steni Eigerja preplezali t. i. idealno direktno, ki poteka desno od Harlinove smeri naravnost na vrh. Prva sta se v tej smeri poskusila Münchenčana Max Sedlmayr in Karl Meh-

ringer leta 1935, ki sta prišla nad drugo snežišče in preminila v t. i. Bivaku smrti. Po neuspelem poljskem poskusu 1932. leta so se poskusile tri češke odprave: 1976 skupina J. Pechouš, K. Procházka, F. Půlpán in V. Zajíc (v trinajstih dneh so prišli do drugega skalnatega pasu); 1977 skupina J. Pechouš, L. Páleníček, F. Půlpán in K. Procházka (po 12 dneh so dosegli tretje snežišče pod vršno steno, a so morali zaradi slabega vremena sestopiti) in od 8. 3. do 2. 5. 1978 skupina J. Pechouš, V. Jarolín, J. Šlegl, H. Skopec, D. Smejkal in zdravnik P. Jirko. Le-ti so v steni postavili pet višinskih taborov in dosegli sredino vršnega stebra, kjer so se morali zaradi slabega vremena in popolne izčrpanosti umakniti. D. Smejkal je zaradi hudih omrzlin že prej rešil helikopter, J. Pechouš in J. Šlegl pa sta se smrtno ponesrečila

nekje v Osrednjem pasu, ko sta šla postavljat zadnji višinski tabor na Muhi, neposredno pod vrhom.

Zanimivo je zbirno poročilo o testiranju osmih tipov prižem (žumarjev) in pa navodila za uporabo le-teh pri plezanju ter članek o osnovah prve pomoči v gorah. Za nas pa je še posebej zanimiv sestavek o začetkih češkega planinstva, ki je bilo prek delovanja Češkega odseka SPD tesno povezano z začetki organiziranega planinstva pri nas, ter sestavek o Karlu Choudonskem, vodilnem planinskem organizatorju na Češkem in predsedniku Češkega odseka SPD od ustanovitve leta 1897 do konca njegovega delovanja v letu 1914.*

Karel Natek

* Glej sestavek o tem v tej številki PV, str. 276.

razgled po svetu

DESET LET AVSTRIJSKEGA PLANINSKEGA MUZEJA

Konec minulega leta je minilo deset let, kar so v Innsbrucku ustanovili muzej avstrijskega alpskega združenja. Ob tej priložnosti so razstavili svojo izpopolnjeno zbirko reliefov gorskega sveta, ki je največja v Evropi. Posebno ponosni pa so seveda tudi na številne umetniške podobe, ki predstavljajo skoraj popolno dokumentacijo umetniškega ustvarjanja, kolikor je le-to povezano s planinstvom ali življenjem alpskega prebivalstva. S svojimi zbirkami muzej prikazuje nešteto podrobnosti iz zgodovine planinstva, pri čemer je treba posebej omeniti razvoj planinske opreme, izjemno obsežen prikaz gorskega rastlinstva in živalstva, njihove planinske postojanke in stare zemljevide. Vse to so le deli te zares velike sistematično in zelo pregledno urejene muzejske zbirke.

Za ponazoritev uspešnega dela tega muzeja bo nemara prav, če na kratko opišemo njegovo dejavnost v letu 1982, ki je bilo zelo delovno. Tako je muzej pripravil posebno razstavo v Rosenheimu, sodeloval je z 81 eksponati na veliki razstavi v počastitev nadvojvode Johanna v Bad Ausseeju, sodeloval je na razstavi o Tibetu v Münchnu in ob koncu leta še na eni razstavi o dejavnosti nadvojvode Johanna v Bad Gasteinu. Kot zanimivost dodajmo še to, da je muzejske zbirke avstrijskega planinskega muzeja v Innsbrucku samo v letu 1982 obogatilo kar 29 darovalcev, pretežno iz Avstrije pa tudi nekateri iz ZR Nemčije. Nekoliko skromnejši so bili glede nakupov, saj so lani kupili le štiri nova dela.

(Obvestila avstrijskega alpskega združenja, 2/1983).

M. A.

60 LETNIKOV REVIJE KRASY SLOVENSKA

V letošnjem letu začenja izhajati šestdeseti letnik ene najstarejših slovaških revij. Izhajati je začela že leta 1920 z nalogo, popularizirati med širokimi sloji prebivalstva lepote slovaške dežele. Pomembno je tudi delovanje revije na področju propagiranja lepote Slovaške v tujini, saj je prva številka 60. letnika izšla v nakladi 50 000 izvodov v štirih svetovnih jezikih.

Revija zvesto spremlja razvoj motoriziranega in zdraviliškega turizma, popotništva, alpinizma, rekreacije, obnavljanje kulturno-zgodovinskih spomenikov, napore za ohranjanje ljudske umetnosti, odpiranje muzejev, narodnih in krajskih parkov ter državnih naravnih rezervatov, uspehe speleologov pri iskanju novih jam itd.

Karel Natek

NOVE ZIMSKE MARKACIJE V VISOKIH TATRAH

Gorska služba je lansko leto prepovedala v Visokih Tatrah hojo po označenih planinskih poteh nad gozdno mejo, kadar so pod snegom in niso označene z drogovi ali okroglimi oznakami. Prepoved velja za vse leto in se nanaša tudi na poletna snežišča. Zato pa mora Gorska služba skrbeti za označevanje ustreznih zimskih poti s trajnimi ali začasnimi drogovi in hkrati ugotavljati prehodnost teh poti, da

jih lahko ob poledenosti ali nevarnosti plazov zapre in postavi opozorilne table. Doslej so za označevanje zimskih poti uporabljali štiri metre visoke lesene drogove, ki so jih spomladi pobrali, da ne bi kvarili podobe narodnega parka. V zadnjih zimah je bilo tako malo snega, da drogovi sploh niso mogli napikati do srede februarja, oznake na tleh pa so bile prekrite. Zato so poti, ki jih uporabljajo tudi pozimi, označili s tri metre visokimi fiksnimi drogovi z okroglo oznako, ki sledijo običajni poletni trasi. Pri dovolj visokem snegu jih dopolnijo z višjimi drogovi, ali pa preidejo na zimsko traso. Prehod je označen z drogovi, na prvem za odcepom pa je kažipot z oznako »zimska smer«.

Tako so označene že naslednje poti: do-

stop k Brnčalovi koči po dolini Zelenega jezera Kežmarskega (rumeni znak), magistrala na odseku Lomnická Vyhliadka—Skalno jezero (rdeči), dostop k Tériveji koči skozi Malo Studeno dolino (zeleni), dostop k Zbojnicki koči skozi Veliko Studeno dolino (modri), dostop k Sliezskemu domu po Velicki dolini (zeleni), zimska pot s Trigana na Popradsko jezero skozi Mengusovsko dolino (zeleni) in pot k slapu Skok skozi Mlynicko dolino (rumeni znak). Podrobnejše informacije dajejo na sedežu Gorske službe* v Starem Smokovcu. Po reviji Krásy Slovenska 1/83 priredil

Karel Natek

* Horska služba opravlja naloge kot naša GRS.

na kratko...

S PLANINCI IZ LITIJE V SAMOBORSKEM GORJU

V okviru akcije »zdravju nasproti«, bilo je to 30. januarja letos, so zagrebški planinci-železničarji popeljali litijske planince po Samoborskem gorju. Prehodili so relacijo Samobor—Palačnik—Veliki dol—Oštrc. Ob tej priložnosti so litijski planinci povabili zagrebške prijatelje, naj obišejo znano Badjurovo krožno pot po zasavskih hribih, kar so le ti z veseljem obljubili.

Po zapisu J. Sakomana

INFORMATOR 1/83

Že osmo leto izhaja v okviru PD Viharnik; v njem to društvo obvešča člane o vsem planinsko zanimivem v njihovem okolju. V tej številki lahko v uvodniku preberemo, da so ustanovni občni zbor sklicali 24. januarja 1974. V nadaljevanju pa najdemo poročila o delu tega PD za minulo leto. Objavljajo tudi prvi letošnji društveni izlet (Mrzlica—Kal) in pa članek Utrinki z novoletnega srečanja na Slavkovem domu. Naj omenimo, da je v tej številki tudi seznam izletov za letošnje leto. Urednik Informatorja je Miha Lesar.

POHOD NA STOL

Tudi pomurski planinci PD Matica so se dne 19. februarja v lepem številu, bilo jih je kar 53, udeležili 18. zimskega spominjskega pohoda na Stol.

V lepem vremenu so po obronkih zasneženega Stola letos prvič preizkušali svoje kondicijske sposobnosti in se tako počasi pripravljajo za letošnje planinsko sezono.

Marinka Jerič

PTT NOVICE 3/83

V tej številki je izrecno planinskih sestavkov bolj malo. Sem pa vsekakor prištevamo Pohod po stezah partizanske Jelovice; sestavek je napisal (in ga opremil tudi s fotografijo tega pohoda) Jože Dobnik. Obvestilo o nekaterih planinskih kočah, ki bodo »delale« v času, ko se bodo odvijali turni smuki, zaključuje planinsko vsebino te številke.

GLAS KOLEKTIVA 2/83

Glasilo delavcev PD Slovenija ceste-Tehnika je zmerom pozorno na planinsko življenje, ki je v kolektivu kar precej razgibano. Planinci so aktivni tudi pozimi, kar dokazuje sestavek Na izletu po okolici Ljubljane (Od Urha preko Orli čez Golovec nazaj). Vabilo v gore je tokrat naslovljeno na tiste, ki bi radi obiskali Mrzlico in Snežnik. Nosilni planinski članek pa je poročilo 3. letne konference PD SCT, ko v njem med drugim ugotavljajo, da je bil lani vsak član tega kolektiva vsaj dvakrat na izletu.

STEZICE 1/83

Mladinski odsek PD Polzela izdaja list s tem naslovom, v katerem objavlja zapise o delu odseka, o dogodkih v planinstvu in njihovem področju in celo pesem je najti med gradivom. Nosi naslov Gore, avtor pa je »Bojan«. Predsednik Vili Vybihal v uvodniku želi listu mnogo izdaj, Miran Blagatišek piše o ustanovitvi MO, Jaro Vybihal razpravlja o kulturi v gorah, Damjana Ferlič je bila pozimi na gori Olijki, Bojan Pustnik razmišlja o planin-

stvu, Nada Jazbinšek poroča o MO iz Laškega, Matej Podbregar je bil v planinski šoli, Magda Novak pa je prisostvovala otvoritvi planinskega doma. In še ena pesem je — »Lenka« ji je prav tako dala naslov Gore, razmišlja pa o človekovi minljivosti ob večni lepoti narave.

**NAŠ ČAS, GLASILO SZDL
TITOVO VELENJE**

To glasilo objavlja tudi planinske članke. Uvodnik 3. febr. govori o prvih začetkih planinstva in o delu graškega univerzitetnega profesorja, dr. Johannesa Frischaufa, ki je med prvimi pozdravil ustanovitev Slovenskega planinskega društva, saj mu je bila zoprna pretirana nacionalna usmerjenost nemškega Alpenvereina.

17. II. je izšel prvi prispevek o zgodovini SP SPD pod naslovom »Odločno proti nemškutarjem«; govori o začetnem delu Franca Kocbeka in njegovih sodelavcev. Naslednji teden je izšel prispevek »Gradnja poti in zavetišč«, potem pa sestavek »Vojna je dejavnost zavrta«.

Franc Ježovnik

**IZLET NA GORSKI DOM —
BISTRICA OB SOTLI
TER V KUMROVEC 23. 10. 1982**

Zjutraj smo se odpeljali iz Laškega. V Celju smo prestopili na vlak za Kumrovec. Tam smo obiskali rojstno hišo tovariša Tita, potem smo se odpravili na Gorski dom. Pot je bila blatna in spolzka. Kmalu smo bili na vrhu in se okrepcali. Nato smo si šli ogledat cerkev, ki je na vrhu hriba. Kmalu smo se odpravili v dolino. Pri osnovni šoli Marije Broz smo igrali nogomet. Potem smo šli na peron, od koder smo se odpeljali v Celje. Spet

smo se morali presesti na vlak za Laško. Izlet je bil lep, toda motilo ga je kratkotrajno deževje.

Andrej Flander
PŠ PD Laško

**IZLET NA LISCO
— 13. 11. 1982**

Na drugi izlet smo se tudi peljali z vlakom. Zjutraj smo se odpeljali do Zidanega mostu, kjer smo morali prestopiti na drug vlak. Peljali smo se do Brega, od tam pa odšli peš na Lisco. Ob enajstih smo prišli do koč. Najprej smo se najedli, nato pa smo se šli igrat. Ob pol dveh smo se odpravili proti Bregu. Pri hoji nismo bili preveč disciplinirani. Z Brega smo se odpeljali v Zidani most. Tam smo se presedli na drug vlak in se odpeljali v Laško. Ob petih sem utrujen prišel domov. Izlet mi je bil všeč, ker je bila dolga in strma pot.

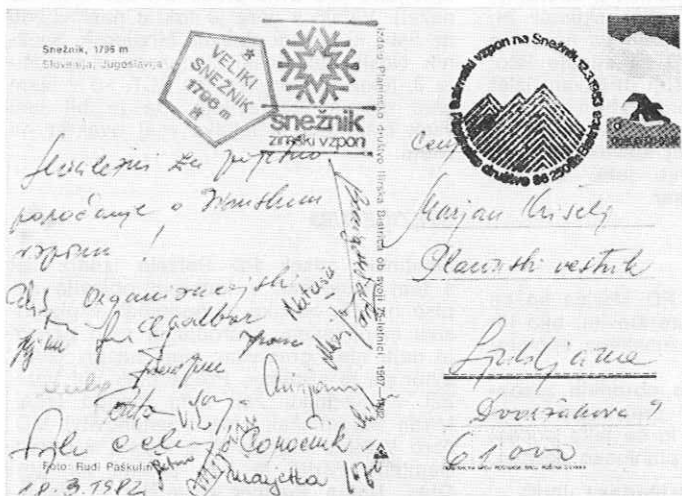
Boštjan Teršek
PŠ PD Laško

SREČNO 2/83

Glasilo delavcev SOZD revirski energetski kombinat Edvarda Kardelja poroča obširno o 90-letnici Slovenske planinske organizacije. Tine Lenarčič, avtor sestavka, zlasti poudarja pomembno vlogo v slovenskem kulturnem prostoru, predvsem pa korist udejstvovanja slehernega v naravi, v gorski naravi.

PRVI KORAKI

Glasilo MO PD Cerčno, 1983, št. 4, predvsem predstavlja vrsto zapisov, ki so jih prispevali mladi. V prikazu dela MO PD Cerčno za leto 1982 zvemo, da so lani opravili 6 izletov (Robidensko brdo, Pore-

zen, Lisca, Okrešelj ter Bohinj in Krn). Cicibani so opravili 11 izletov in sicer v okviru akcije ciciban-planinec. Trima ob Dnevu šmarnic se je udeležilo kar 500 planincev. Marljivi so tudi orientacisti. Bili so na taboru v Bavšici itd. V nadaljevanju pa najdemo številne priložnostne zapise o planinskih doživetjih: Franci Rojc in Tina Rejc pišeta o spominskem pohodu na Porezen, Boštjan Bizjak o Izletu na Robiden-sko brdo, Helena Prezelj je bila na Okreš-lju, Tina Rejc se je poskusila v pesmi — Slap Rinka, Aleš Poljanšek je bil na republiškem planinskem taboru v Bavšici, brigadirski dan pa je popisal Dragan Miklavčič.

NOVICE 5/83

Glasilo ptt delavcev Slovenije se je — tako kot mnoga glasila — spomnilo 90-letnice SPD z daljšim člankom v nadaljevanjih z naslovom »90-letnica ustanovitve Slovenskega planinskega društva«, ki ga je avtor (Jože Dobnik) opremil z znano fotografijo »Piparjev«, pobudnikov SPD.

ZIMA 1982/83 NA KREDARICI

V meteorološkem smislu delitve leta na letne čase štejemo med prave zimske mesece december, januar in februar, dasi je v gorah zima precej daljša.

Prva dva zimska meseca (december 1982 in januar 1983) sta bila na Kredarici pretopla, medtem ko je bil zadnji zimski mesec (februar 1983) občutno prehladen. V padavinskem pogledu je bil prvi mesec bogato založen s padavinami, medtem ko sta bila ostala dva meseca sušna.

Dolgoletni temperaturni popreček zime (obdobje 1956—75), t. j. temperaturni popreček vseh treh mesecev znaša — 7,9°.

Temperaturni popreček letošnje zime (1982/83) pa — 7,4°. Tudi ta podatek kaže, da je bila pravkar minula zima pretopla. Temperaturni popreček decembra 1982, ki je znašal — 6,5° je bil za 0,4° previsok. Januarski popreček (1983), ki znaša — 4,3° je bil kar za 3,9° nad normalno vrednostjo, ki znaša — 8,2°. Temperaturni popreček februarja 1983, ki znaša na Kredarici — 11,5° pa je bil za 2,8° pod dolgoletnim februar-skim poprečkom, ki znaša — 8,7°.

Ekstremne temperature posameznih mesecev so bile — razen januarskega maksima — v mejah doslej znanih temperaturnih ekstremov. Najvišja decembrska temperatura je znašala 3,6° (dne 16. dec.), januarska 7,6° (dne 7. jan.) in februarska 2,2° (dne 26. feb.). Dosedanja najvišja januarska temperatura na Kredarici je znašala 6,2°, izmerjena je bila 9. jan. 1957. Najnižje temperature posameznih mesecev minule zime so naslednje: decembra 1982 — 16,2° (dne 29. dec.), januarja — 19,6° (dne 20. jan.) in — 22,7° dne 22. februarja. Bile so precej višje od doslej znanih minimalnih temperatur zimskih mesecev.

Stopnja poprečne mesečne oblačnosti je znašala za december 6,3. Bila je nad dolgoletnim poprečkom, ki znaša 5,3. Zato je bilo v tem mesecu na Kredarici registriranih samo 78 ur s sončnim sijem, kar je komaj 29% maksimalnega možnega trajanja sončnega sija. Posledica povečane stopnje oblačnosti je tudi prekomerna množina padavin, ki znaša za december 1982 284 mm, kar je 256% normalne vrednosti. Ta množina padavin je padla v 17 padavinskih dneh.

Januarska stopnja poprečne mesečne oblačnosti je znašala 3,5 in je bila občutno pod dolgoletnim poprečkom, ki znaša 5,5. Januarja je dan že daljši, vendar to še ni bistveno prispevalo k zvišanju števila ur sončnega sija, ki je znašalo v tem

meseču 124 ur, kar je 44 % njegovega maksimalnega možnega trajanja, temveč močno zmanjšana stopnja oblačnosti.

Januarja je padlo na Kredarici v skupno šestih padavinskih dneh samo 21 mm padavin, kar je komaj 23 % od za ta mesec normalne množine. Zato je bil januar zelo sušen.

Februarski popreček mesečne oblačnosti je znašal 5,1. Tudi ta vrednost je bila pod dolgoletnim poprečkom, ki znaša 5,7. Heliograf je kljub daljšemu dnevu vendar bistveno krajšemu mesecu registriral 124 ur sončnega sija, kar je 43 % njegovega maksimalnega možnega trajanja. V tem mesecu je v 15 padavinskih dneh padlo 70 mm padavin, kar je 85 % dolgoletnega poprečka.

Padavine v obravnavanih treh mesecih so padale izključno kot sneg. Snežna odeja, ki je nastala že v oktobru, je vso zimo prekrivala Kredarico. Spreminjala se je le njena debelina. Njena največja debelina v decembru je merila 304 cm (25. dec.) in je preseгла dosedanji decembrski maksimum, ki je znašal 291 cm, izmerjen pa je bil 21. dec. 1969. Januarski maksimum debeline snežne odeje je znašal samo 285 cm (dne 17. jan.), februarski pa 350 cm (dne 12. feb.).

December planincem ni bil naklonjen zaradi pogostih in obilnih padavin, dasi ni bil premrz. Zelo ugoden je bil januar, ker je bil topel in suh. Februar pa je ponagajal z mrazom. Na splošno smo z vremenom v zimskih mesecih lahko zadovoljni, saj so nam dali obilo lepega vremena.

F. Bernot

30 VRHOV

Delavci-planinci iz Gorenja obveščajo planinske tovariše, da so ob tridesetletnici Gorenja razpisali točkovno planinsko pot in izdali jubilejno značko »Trideset vrhov«.

PLANINSKA SEKCIJA GORENJE

DNEVNIK TRIDESET VRHOV

Posvečeno tridesetletnici Gorenja

Titovo Velenje 1983

Značke so oštevilčili in jih bodo prejeli le lastniki izpolnjenih dnevnikov.

Vabijo ljubitelje gorske narave, zbiralce transverzalnih značk, da se vključijo v akcijo.

Dnevnik z vsemi navodili je mogoče dobiti pri planinski sekciji v Gorenju, Celjska 5 a, Titovo Velenje.

Veliko prijetnih poti in srečanja v gorskem svetu želijo planinci iz Gorenja.

ZELENE TIŠINE

Manko Golar

*Poljubljam zelene tišine
in drobčkane sence,
poljubljam žareče puščice,
ki s sonca prebadajo
zaspanost zaspanega maha
pokljuških tišin.*

*Nihče se ne dotakne
zelene tišine*

*ne z mislijo
ne s prsti
ne s smehom večernega sonca.
Tako leži
zelena tišina,
vsa trudna, nabrekla,
s smaragdno vonjavo
na temnih vrhah.*